

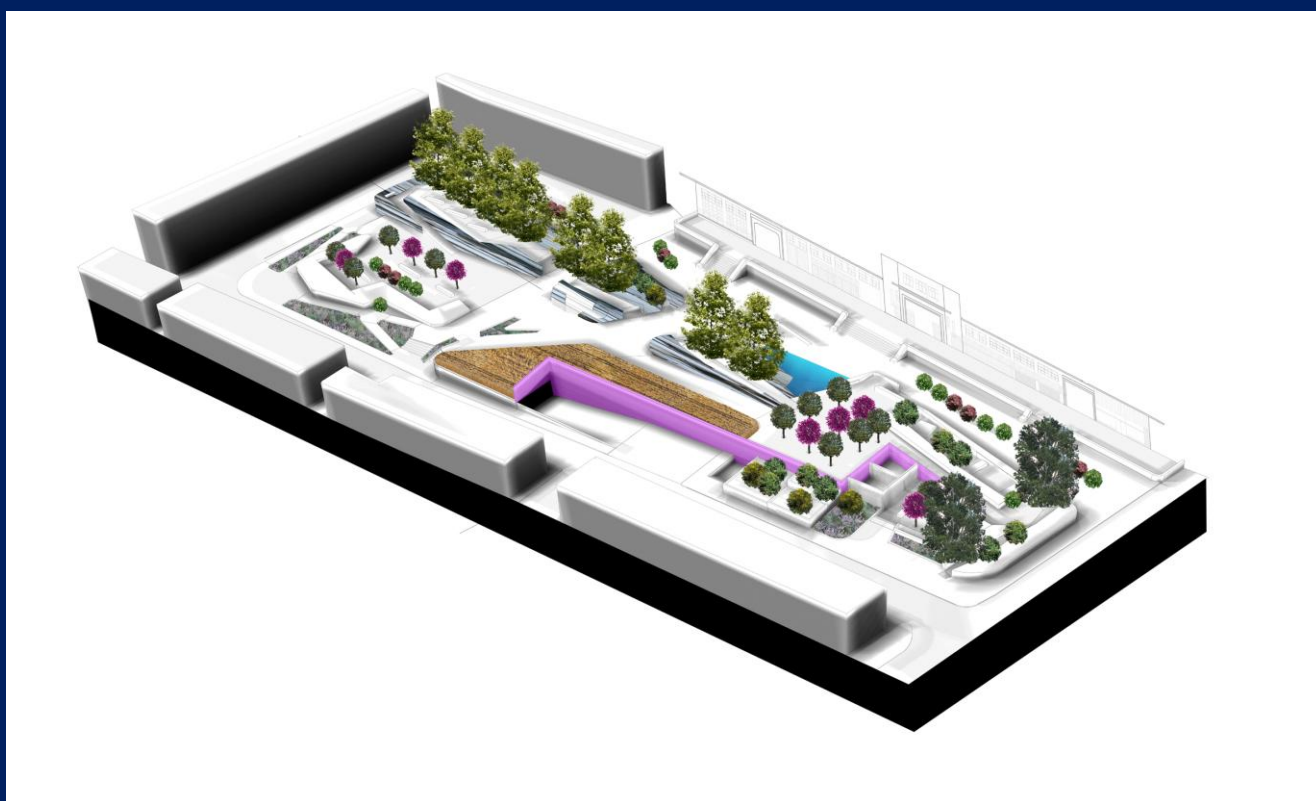
ΓΕΩΠΟΝΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΦΥΤΙΚΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΑΝΘΟΚΟΜΙΑΣ & ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ ΤΟΠΙΟΥ
Π.Μ.Σ. ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ ΤΟΠΙΟΥ

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΔΙΑΤΡΙΒΗ

Πλατεία αγοράς Χαλκίδας / Ένας δημόσιος διάλογος για τον δημόσιο χώρο

Αθανάσιος Γ. Πάτσαλης

Επιβλέπουσα: Μαρία Παπαφωτίου, Καθηγήτρια ΓΠΑ

Αθήνα

2020

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΔΙΑΤΡΙΒΗ

Πλατεία αγοράς Χαλκίδας / Ένας δημόσιος διάλογος για τον δημόσιο χώρο

“The municipal market square of Chalkis / A public dialogue for public space”

Αθανάσιος Γ. Πάτσαλης

Εξεταστική Επιτροπή:

Παπαφωτίου Μαρία, Καθηγήτρια ΓΠΑ (επιβλέπουσα)

Παρασκευοπούλου Αγγελική, Επίκουρη Καθηγήτρια ΓΠΑ

Βισίλια Άννα Μαρία, Επίκουρη Καθηγήτρια

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η Πλατεία Αγοράς Χαλκίδας, ως ενιαίο αστικό σύμπλεγμα με την ομώνυμη Δημοτική Αγορά και τα κτίριά της, αποτελεί ένα ιστορικό αστικό σύνολο δημόσιου χώρου στην καρδιά του εμπορικού κέντρου της πόλης.

Αυτός ο χώρος μέσα από μια σειρά ιστορικών μετασηματισμών αποτελεί ζωντανό κομμάτι της πόλης, ήδη από τη μεσαιωνική εποχή. Απέκτησε την πιο εμβληματική του μορφή στις αρχές της δεκαετίας του 1930. Τα τέλη όμως του 20^{ου} και η αρχή του 21^{ου} αιώνα σήμαναν μια έντονη παρακμή αυτού του αστικού συνόλου για διάφορους λόγους, η οποία οδήγησε την κοινωνία της Χαλκίδας σε μια μαχητική έριδα για το μέλλον του. Ο Δημόσιος Διάλογος που συνόδευσε τα πρόσφατα χρόνια της ιστορίας του χώρου, αξίζει ιδιαίτερης μνείας, διότι αναδεικνύει τόσο τη σημασία και τα προβλήματα του θέματος, όσο και έναν ευρύτερο προβληματισμό για την αντιμετώπιση και διαχείριση του δημόσιου χώρου στην Ελλάδα.

Η παρούσα πρόταση ανάπλασης της Πλατείας καλείται να απαντήσει στην ανάγκη αναζωογόνησης ολόκληρου του αστικού αυτού συνόλου, καθώς και να συνεισφέρει στην αναβάθμιση του ευρύτερου κέντρου της πόλης της Χαλκίδας. Άπτεται των σημαντικών αστικών θεμάτων της έλλειψης δημόσιων ανοιχτών λειτουργικών χώρων, της ενίσχυσης του πρασίνου στον ιστό της πόλης και της επανασύνδεσης της πόλης με το φυσικό της περιβάλλον. Υπό μια ευρύτερη προοπτική, η παρούσα πρόταση ζητεί τον αναπροσανατολισμό της αστικής ανάπτυξης με γνώμονα τον πεζό, ενώ ταυτόχρονα επιχειρηματολογεί υπέρ της διατήρησης της ταυτότητας της πόλης και ενίσχυσης του αισθήματος ταυτότητας του πολίτη.

Επιστημονική περιοχή: Αρχιτεκτονική Τοπίου

Λέξεις κλειδιά:

Χαλκίδα, Πλατεία Αγοράς, Δημοτική Αγορά, Δημόσιος Χώρος, Δημόσιος Διάλογος, Αστικό Τοπίο

The municipal market square of Chalkis / A public dialogue for public space

Department of Crop Science

Laboratory of Floriculture and Landscape Architecture

ABSTRACT

The Municipal Market Square of Chalkis, an urban landscape complex, with the homonymous Municipal Market buildings, constitute a historical urban landscape of public space in the heart of the commercial center of the city.

This urban spot, through a series of historical transformations, has been a lively part of the city, already since medieval times. It acquired its most iconic form in the early 1930s. The end of the 20th and the beginning of the 21st century marked a sharp decline of this place for various reasons, leading to intense dispute among the society of Chalkis concerning the future of the site. The Public Dialogue, that took place during recent years, is worth noting, because it highlights both the importance and the problems of the issue, as well as a broader reflection on the treatment of public space in Greece.

The present rehabilitation proposal for the Municipal Market Square must answer to the need of revitalizing this urban landscape as a whole and contribute to the upgrading of the wider city center. It touches the important urban matters of the scarcity of public open functioning spaces, the enhancement of flora in the city web and the reconnection of the city with its natural surroundings. In a broader perspective, this proposal calls for the reorientation of urban development towards pedestrian needs, while at the same time arguing in favor of maintaining the identity of the city and reinforcing the sense of identity of the citizen.

Scientific area: Landscape Architecture

Keywords:

Chalkis, Municipal Market Square, Public Space, Public Dialogue, Urban Landscape

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

<u>ΠΕΡΙΛΗΨΗ</u>	σελ. 3
<u>ABSTRACT</u>	σελ. 4
<u>ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ</u>	σελ. 7
1/ <u>ΕΙΣΑΓΩΓΗ</u>	σελ. 8
1.1/ <u>Πρώτη γνωριμία με το θέμα</u>	
1.2/ <u>Γιατί Δημόσιος Διάλογος ;</u>	
2/ <u>ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ</u>	σελ. 10
2.1/ <u>Οι απαρχές</u>	
2.2/ <u>Η πρώτη φάση</u>	
2.3/ <u>Η δεύτερη φάση</u>	
2.4/ <u>Η ριζική αλλαγή της πλατείας</u>	
3/ <u>ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΑΣΤΙΚΟΥ ΣΥΝΟΛΟΥ ΤΗΣ ΑΓΟΡΑΣ</u>	σελ. 17
3.1/ <u>Τοποθέτηση</u>	
3.2/ <u>Η Πλατεία</u>	
3.3/ <u>Τα Κτίρια</u>	
4/ <u>Ο ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΩΣ ΤΩΡΑ</u>	σελ. 20
4.1/ <u>Ο αρχικός προβληματισμός</u>	
4.2/ <u>Επιστημονική μελέτη και ανακήρυξη ως μνημείο</u>	
4.3/ <u>Πισωγυρίσματα και ενεργοποίηση πολιτών</u>	
4.4/ <u>Οι περιπετειώδεις αποφάσεις του ΚΑΣ - ΚΣΝΜ</u>	
4.5/ <u>Ο αρχιτεκτονικός διαγωνισμός</u>	
4.6/ <u>Μετάπειτα εξελίξεις μέχρι σήμερα</u>	

5/ ΑΝΑΓΝΩΣΗ ΠΛΑΤΕΙΑΣ ΚΑΙ ΕΥΡΥΤΕΡΟΥ ΧΩΡΟΥ σελ. 30

5.1/ Αστική πυκνότητα

5.2/ Το ευρύτερο ευβοϊκό τοπίο

5.3/ Η προνομιακή θέση

5.4/ Τα προβλήματα της υπάρχουσας κατάστασης

6/ ΑΞΟΝΕΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΠΡΟΤΑΣΗΣ σελ. 37

6.1/ Η έμπνευση

6.2/ Επανένωση του συνόλου

6.3/ Λοιπές προθέσεις

7/ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΠΡΟΤΑΣΗΣ σελ. 40

7.1/ Η ανάπτυξη “βράχων”

7.2/ Κύρια πρόσβαση και άξονες κίνησης

7.3/ Το κέντρο βάρους

7.4/ Η υψηλή και η χαμηλή γωνιά

7.5/ Προτεινόμενες φυτεύσεις

7.6/ Άλλα σχεδιαστικά χαρακτηριστικά πρότασης

7.7/ Πρόταση για τα κτίρια της αγοράς

8/ ΕΠΙΛΟΓΟΣ – ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ σελ. 56

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ – ΠΗΓΕΣ σελ. 57

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΣΧΕΔΙΩΝ σελ. 60

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Σε αυτό το σημείο θα ήθελα, εν συντομία, αλλά θερμά, να ευχαριστήσω :

Όλους τους καθηγητές του Π.Μ.Σ. Αρχιτεκτονικής Τοπίου για τον κόπο που κατέβαλαν, για εμένα και τους συμφοιτητές μου και τις γνώσεις που μας προσέφεραν.

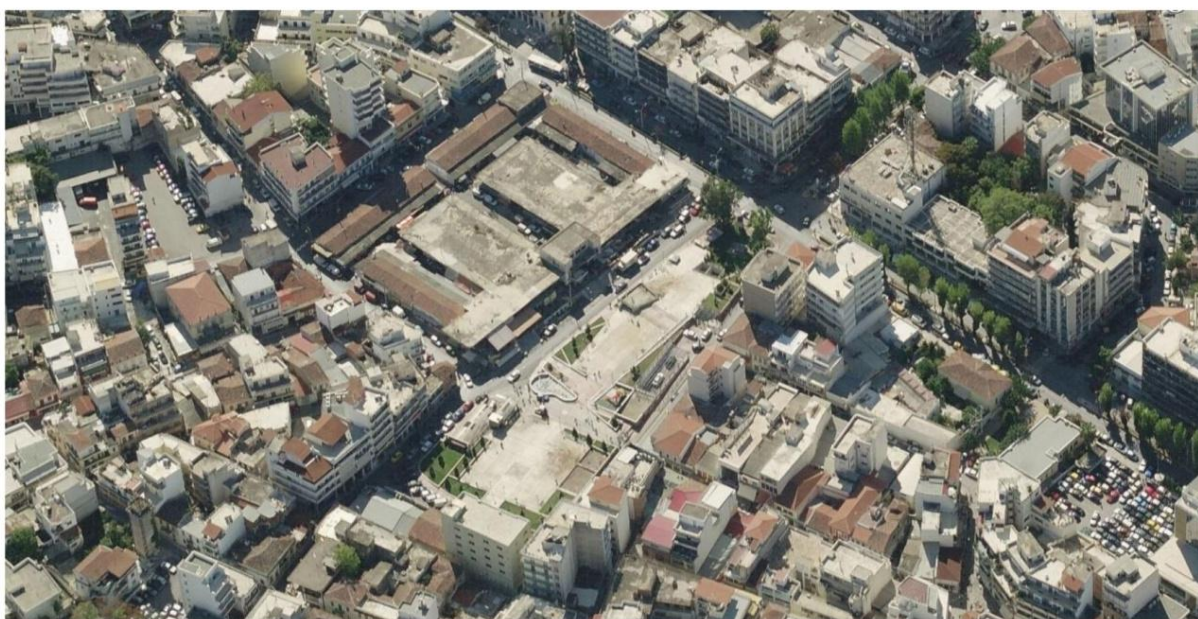
Ιδιαίτερα την επιβλέπουσα καθηγήτρια κα Μαρία Παπαφωτίου και την καθηγήτρια κα Άννα-Μαρία Βισίλια για την υποστήριξή τους, την καθοδήγηση και την εξαιρετική συμβολή τους στην εκπόνηση και ολοκλήρωση της διπλωματικής μου. Φυσικά επίσης την καθηγήτρια κα Αγγελική Παρασκευοπούλου, τόσο για την πολύτιμη διδακτική συμβολή της στις μεταπτυχιακές μου σπουδές, όσο και για τη συμμετοχή της στην αξιολόγηση της παρούσας εργασίας.

Τους συμφοιτητές μου για τις γόνιμες συζητήσεις και συνεργασίες μας στα πλαίσια αυτού του μεταπτυχιακού.

Την οικογένειά μου για την πάντα ακούραστη υπομονή και υποστήριξη.

Τέλος όλους τους συνεργάτες και φίλους, που με τον τρόπο τους είχαν έστω και κάποια μικρή συμβολή στην ολοκλήρωση αυτών των σπουδών μου.

1/ ΕΙΣΑΓΩΓΗ

(εικ. 1 «Δημοτική Αγορά Χαλκίδας» και «Πλατεία Αγοράς», σημερινή κατάσταση, bird's eye view, αεροφωτογραφία, Microsoft Bing maps)

1.1/ Πρώτη γνωριμία με το θέμα

Η «Πλατεία Αγοράς» και η «Δημοτική Αγορά Χαλκίδας» βρίσκονται στο κέντρο της πόλης της Χαλκίδας. Συγκεκριμένα βρίσκονται σε προνομιακή και πολυσύχναστη θέση, στη συμβολή οδών που οδηγούν στο θαλάσσιο μέτωπο της πόλης και αποτελούν κεντρικούς άξονες υπερτοπικής σύνδεσης (εικ. 2, 5, 21). Λειτούργησαν διαχρονικά ως χώρος συνάντησης, συνδιαλλαγής και εξυπηρέτησης, κοινωνικών συγκεντρώσεων και μπορούμε με ασφάλεια να πούμε πως πρόκειται για ένα ζωογόνο κομμάτι της πόλης της Χαλκίδας.

(εικ. 2 Θέση Δημοτικής Αγοράς στην πόλη της Χαλκίδας, υπόβαθρο αεροφωτογραφία Google)

1.2/ Γιατί Δημόσιος Διάλογος ;

Η παρακολούθηση της εξέλιξης του δημόσιου διαλόγου γύρω από τον χώρο και τον τόπο της μελέτης παρουσιάζει μεγάλο ενδιαφέρον καθώς αποτελεί ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα της αντιμετώπισης του δημόσιου χώρου στην Ελλάδα. Οι αντιπαραθέσεις, οι παλινωδίες, οι χρονοτριβήσεις και οι δαιδαλώδεις διαδικασίες αποκαλύπτουν παθογένειες τόσο στη λειτουργία των οργάνων δημοσίων φορέων όσο και στις νοοτροπίες του κοινού αλλά και του ιδιωτικού τομέα. Από την άλλη πλευρά η σημαντικότητα του δημόσιου χώρου υπερτονίζεται από την ένταση των ενεργειών, τον φανατισμό στην υποστήριξη των διαφόρων απόψεων και τις επίπονες προσπάθειες όλων των εμπλεκομένων. Η εργασία αυτή δεν είναι μια δημοσιογραφική καταγραφή του δημόσιου διαλόγου αλλά φιλοδοξεί να προσεγγίσει την ουσία της συζήτησης για τον δημόσιο χώρο, γενικά αλλά και συγκεκριμένα και να χρησιμοποιήσει τα συμπεράσματα της σπουδής αυτής για μια πιο συγκροτημένη συνθετική πρόταση.

2/ ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

2.1/ Οι απαρχές

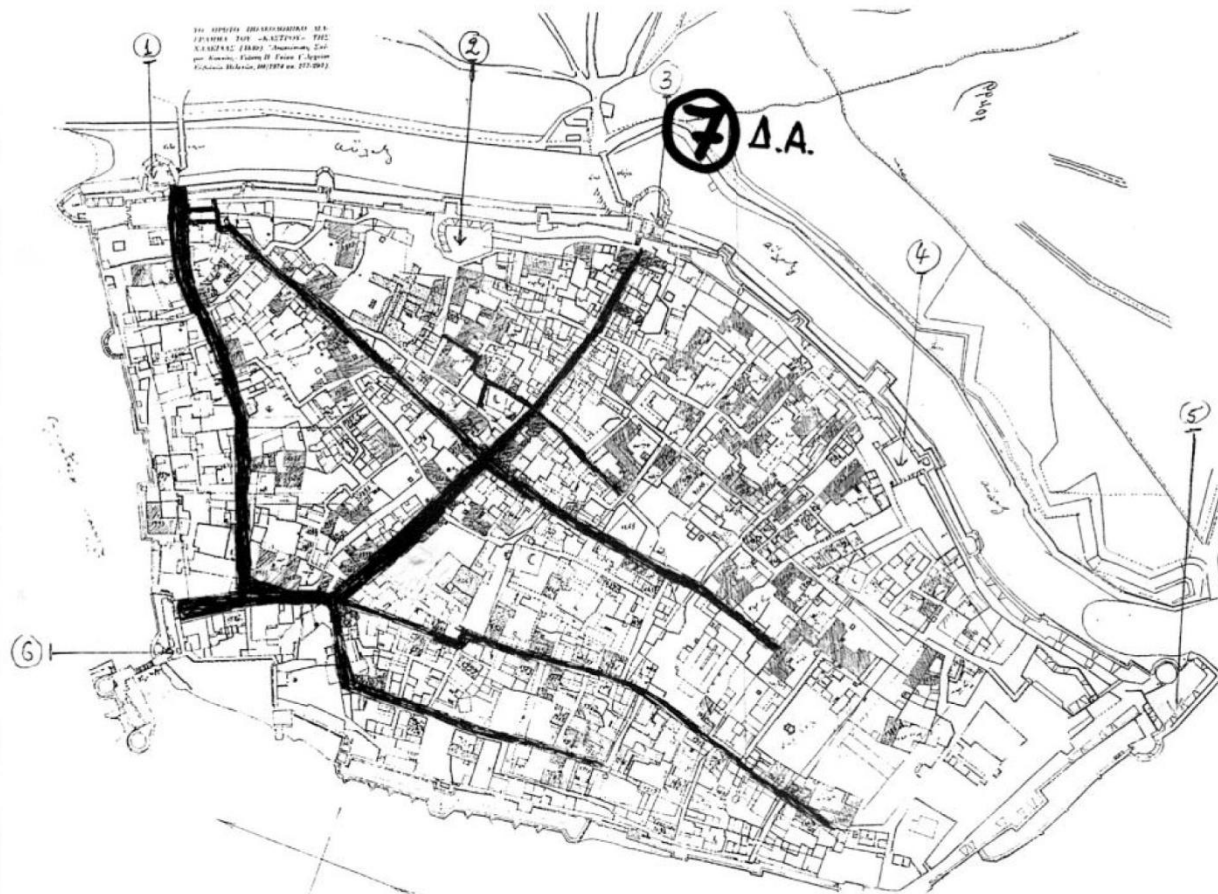
Η απόφαση για τη δημιουργία της “Δημοτικής Αγοράς” πάρθηκε το **1883** επί Δημάρχου Χαλκίδας Ηρακλή Γαζέπη. Χωροθετήθηκε ακριβώς έξω από την τότε ανατολική πύλη του μεσαιωνικού, αμυντικού βενετικού τείχους, το οποίο, διαθέτοντας και τάφρο, περιέκλειε το μεσαιωνικό κέντρο της πόλης (Ιωαννίδης, 2002), (εικ. 4). Ο χώρος ως μια είσοδος της πόλης και με την γειτονική ύπαρξη θρησκευτικού χώρου (τζαμιού) ήταν έμφορτος κοινωνικών συνευρέσεων και λειτουργιών. Φιλοξενούσε δε από τα μεσαιωνικά χρόνια παραδοσιακό παζάρι που επιβίωσε και την μετάβαση στο νέο Ελληνικό Κράτος (εικ. 3, 5). “... σημείο συνάντησης των κατοίκων του Κάστρου με τους κατοίκους του εκτός των τειχών οικισμού. Ήδη από την εποχή της τουρκικής κτήσης, στο σημείο αυτό της πόλης διαδραματιζόνταν αγοραπωλησίες μεταξύ των κατοίκων στο «Ουζούν Τσαρσί», δηλαδή το «Μακρύ Παζάρι» (σημερινή οδός Γαζέπη)” (Μελετητές 1^{ου} βραβείου διαγωνισμού 2017).

Το Μπαϊρακλί τζαμί στην πλατεία Εμπόρων σε περίοδο εμποροπανηγύρεως. Διακρίνονται τα κτίρια που γνωρίσαμε στην αρχή της Νεοφύτου. Από αριστερά προς τα δεξιά οι ιδιοκτησίες Αγ. Νικολάου, Γεωργ. Λεοντί Αθανασίου, Ανδρ. Σταϊκίδη και στο κέντρο το παλαιό ρολόι της πόλεως - σημερινή Σειρήνα. (Φωτ. του 1880).

Το Μπαϊρακλή τζαμί στην Πλατεία Εμπόρων σε εποχή εμποροπανύγυρης το 1880 (πηγή Ε.Ιωαννίδης, «1836-2000, η ιστορία του Δήμου Χαλκιδέων» Χαλκίδα 2002).

(εικ. 3 Το Τζαμί και το παζάρι στον χώρο της μετέπειτα Πλατείας Αγοράς το 1880, Σαρηγιάννης 2005)

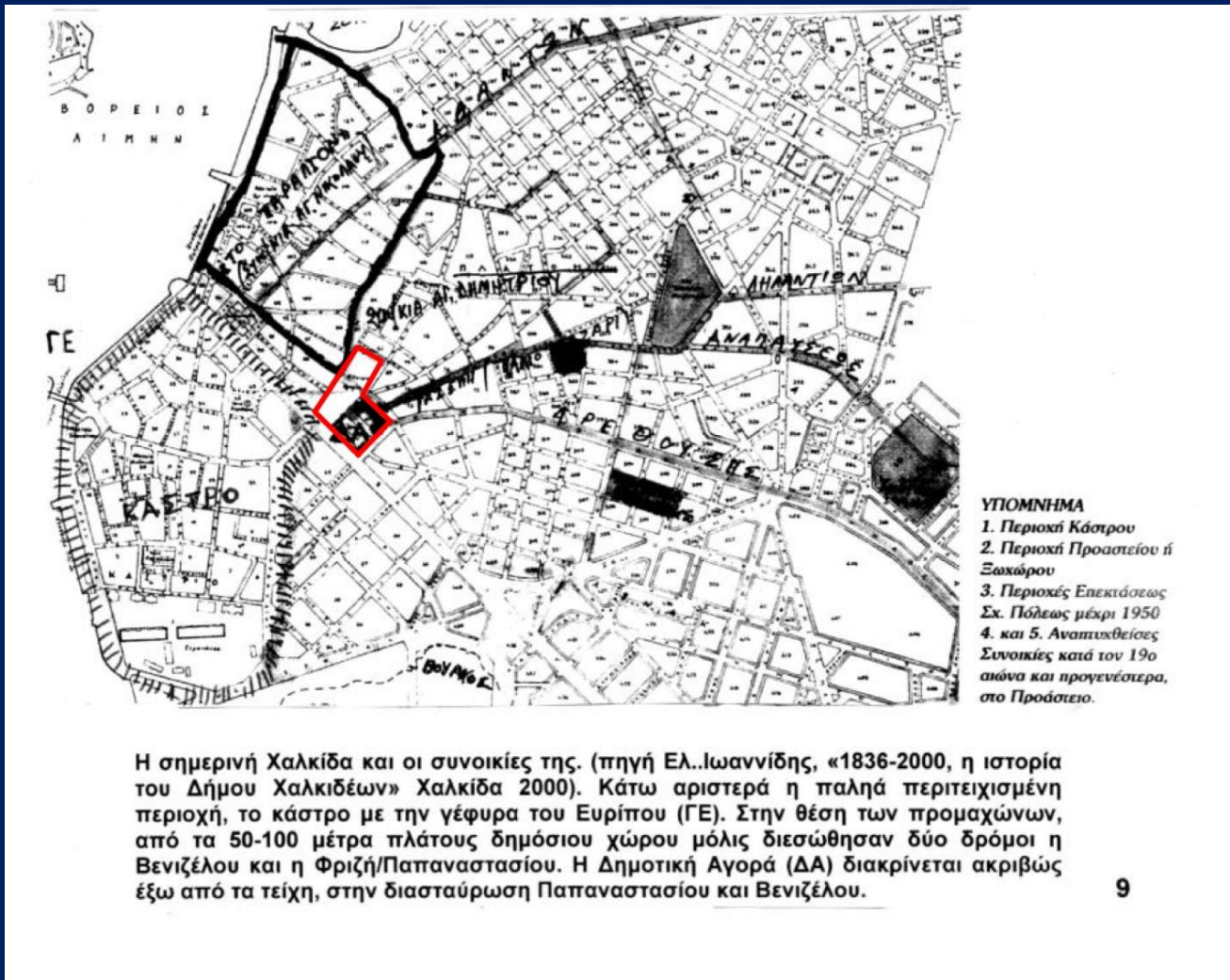

Το περίφημο "διάγραμμα" του Κάστρου της Χαλκίδας στα 1840:

1. Προμαχώνας και επάλξεις Κάτω Πύλης, τα Μπουντρούμια και η γέφυρα προς το Προάστειο.
2. Προμαχώνας και επάλξεις πλησίον σημερινής πλατείας Αγ. Βαρβάρας.
3. Προμαχώνας, επάλξεις και Γέφυρα Άνω Πύλης στο ύψος της σημερινής οδού Παπαναστασίου.
4. Προμαχώνας και επάλξεις στη θέση του Λαογραφικού Μουσείου.
5. Προμαχώνας, επάλξεις και ειρκτές στη θέση του Βούρκου.
6. Πύλη Γεφύρας με τους προμαχώνες της και την γέφυρα.

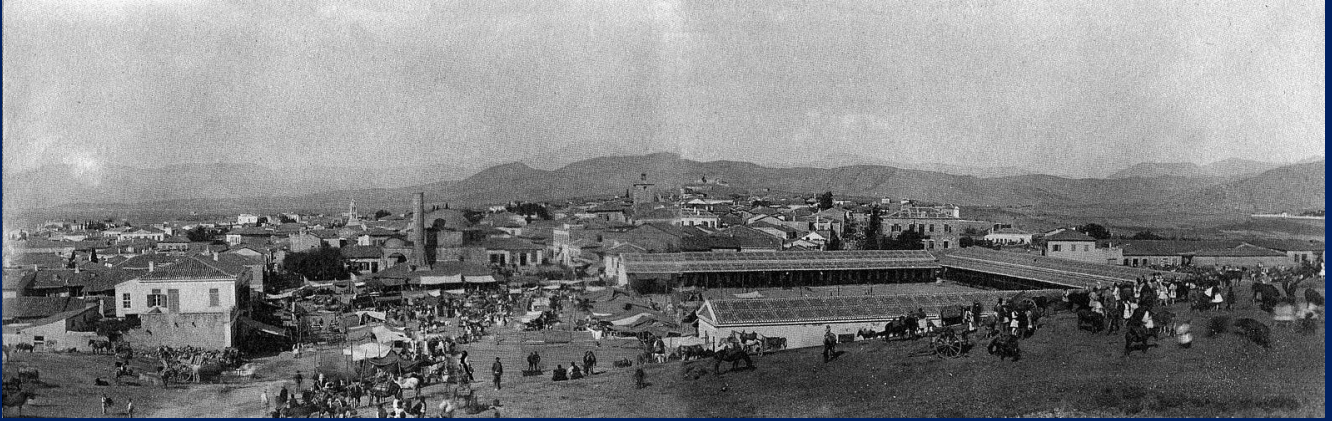
Η κεντρική περιοχή, το «Κάστρο», της Χαλκίδας περί το 1840 (Πηγή Ε.Ιωαννίδης, «1836-2000, η ιστορία του Δήμου Χαλκιδέων» Χαλκίδα 2002, αναδημοσίευση από το άρθρο των Σπύρου Κοκκίνη και Γιάννη Π.Γκίκα «το πρώτο πολεοδομικό διάγραμμα του Κάστρου της Χαλκίδας και κατάλογος των κτισμάτων», στο Αρχείο Ευβοϊκών Μελετών τ.ΙΘ. 1974). Κάτω αριστερά η γέφυρα του Ευρίπου, με σκούρο χρώμα οι τότε κύριοι δρόμοι που οδηγούσαν στις πύλες του κάστρου. Η μετέπειτα θέση της Δημοτικής Αγοράς είναι ο κενός χώρος με τον αριθμό «7» εκτός των τειχών.

(εικ. 4 Θέση Δημοτικής Αγοράς στο σχεδιάγραμμα της μεσαιωνικής περιτειχισμένης Χαλκίδας, Σαρηγιάννης 2005)

(εικ. 5 Σχεδιάγραμμα αστικής ανάπτυξης Χαλκίδας και η θέση του αστικού συνόλου της Αγοράς, Σαρηγιάννης 2005)

Το **1885** στο πλαίσιο της κατεδάφισης των μεσαιωνικών τειχών της πόλης “... με το σκεπτικό να «επανενωθεί η πόλη, να αναπνεύσει και να εξαφανιστούν οι μνήμες της ενετοκρατίας και της τουρκοκρατίας»” (Σαρηγιάννης, 2005), γίνονται και οι εργασίες διαμόρφωσης του χώρου της αγοράς. Έτσι με την αφαίρεση των κτισμάτων της πύλης και των τειχών, επιχωματώνεται η τάφρος με το υλικό των αναχωμάτων, ισοπεδώνονται και οριζοντιώνονται μεγάλες επιφάνειες και κατασκευάζεται ήπιο πρηνές μαζί με κεντρική κλίμακα που γεφυρώνει την μικρή υψομετρική διαφορά μεταξύ του προϋπάρχοντος πλατώματος και της διακριτής επιφάνειας της υπό σχεδιασμό αγοράς (Ιωαννίδης, 2002).

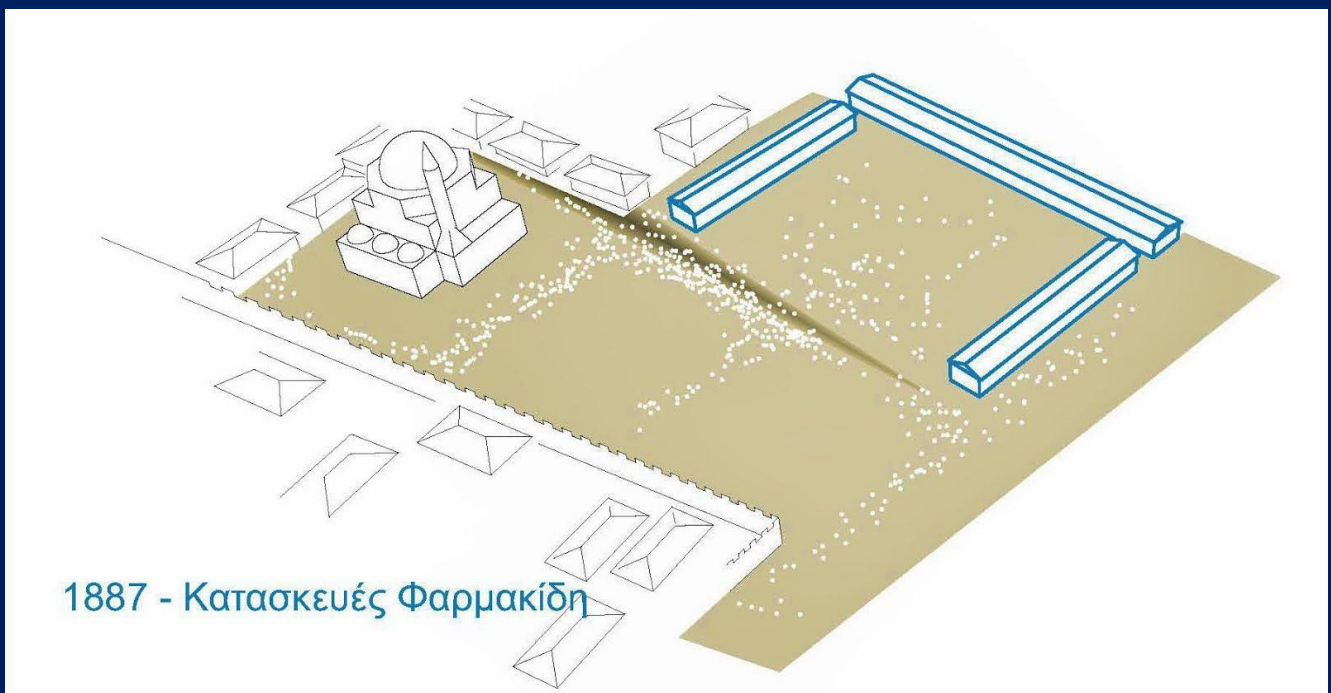

(εικ. 6 Φωτογραφία του χώρου της Αγοράς και του παζαριού με το Τζαμί και τα κτίρια της πρώτης οικοδομικής φάσης της Αγοράς, A.L. Mansell, 1887, www.evia-halkida.blogspot.gr)

2.2/ Η πρώτη φάση

Σε αυτήν τη σχετικά υπερυψωμένη επιφάνεια, κατόπιν την ίδια χρονιά, ξεκίνησε η κατασκευή των κτιρίων της πρώτης φάσης της αγοράς, τα οποία ολοκληρώθηκαν το **1887**. Αυτή η πρώτη φάση αποτελούνταν από ισόγειες κατασκευές, χτισμένες με οικοδομικό υλικό από τα πρόσφατα κατεδαφισμένα τείχη της πόλης, σε διάταξη σχήματος «Π» με την κοίλη πλευρά του σχήματος προς το πλάτωμα με το υφιστάμενο τζαμί και το παραδοσιακό παζάρι (Γούτου-Φωτοπούλου, 1986, Ιωαννίδης, 2002, Παπαρηγορίου, 1953), (εικ. 7).

Ο ελεύθερος χώρος εσωτερικά του Π, σε συνέχεια της πλατείας αγοράς (παρά τη μικρή υψομετρική τους διαφορά), η οποία διαμορφώθηκε και αυτή με νεοκλασική σύνθεση (Σαρηγιάννης, 2005), προσφερόταν για συνέχιση της υπαίθριας εμπορικής δραστηριότητας, της κοινωνικής συνεύρεσης και συνδιαλλαγής, όπως και πριν (εικ. 6).

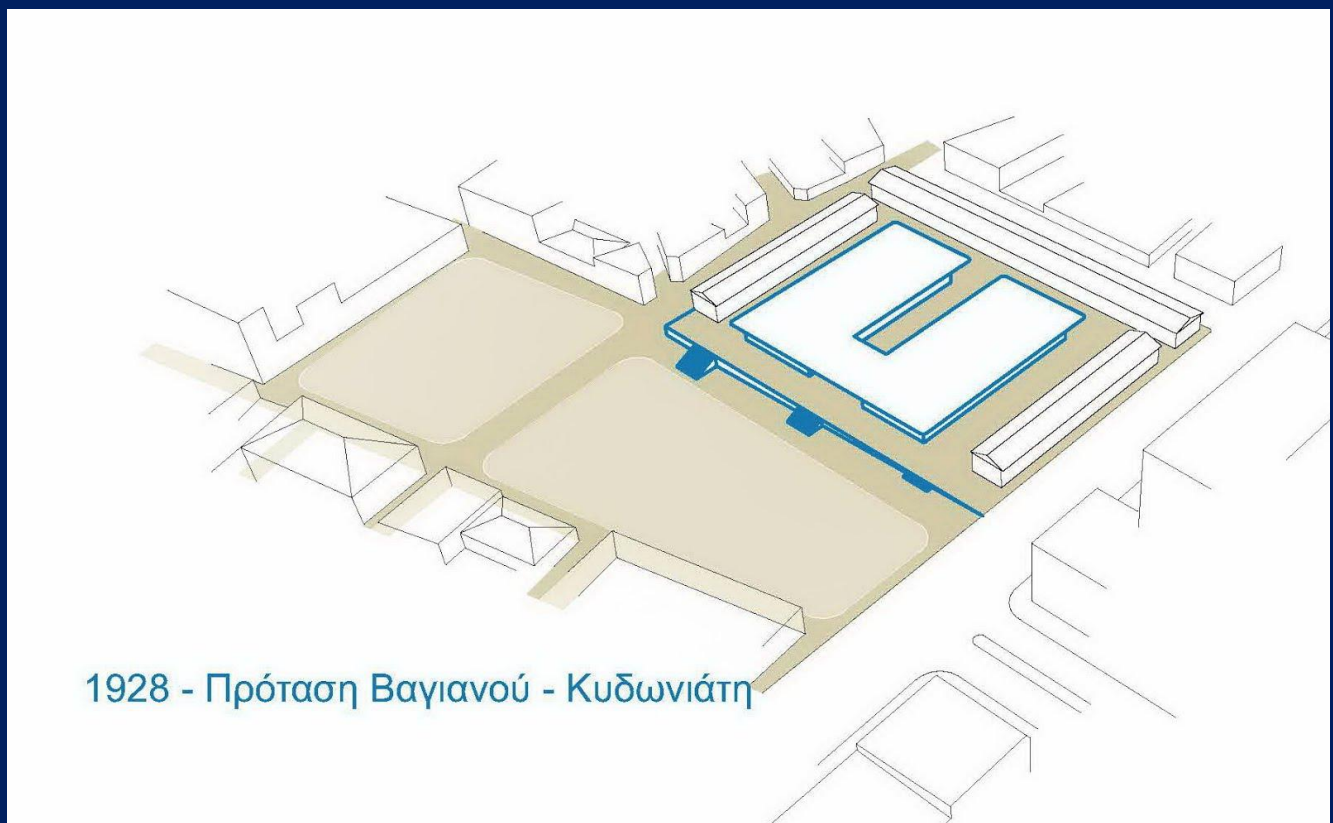

(εικ. 7 Σχεδιάγραμμα πρώτης φάσης, Κίζης, 2017)

Η αγορά λειτούργησε τα επόμενα χρόνια ως μονιμοποίηση καταστημάτων του παζαριού, αλλά νέες κοινωνικές συνθήκες και κακοδιαχείριση δημιούργησαν προβλήματα λειτουργικής υγιεινομικής και αισθητικής φύσης (Μουρσελλά, 2005). “Κατά την τρίτη δεκαετία του 20ού αιώνα κύμα προσφύγων απ’ τη βόρεια Ελλάδα εγκαταστάθηκε στην πόλη της Χαλκίδας και η Αγορά συγκέντρωσε χωρίς σχεδιασμό ανεξέλεγκτες δραστηριότητες και παραπήγματα που κατέλαβαν τον ελεύθερο αδόμητο χώρο της. Η έρευνα της κας Μουρσελλά μας μεταφέρει ακόμη πως το πάγιο αίτημα των πολιτών την περίοδο εκείνη ήταν η ασφαλτόστρωση της Πλατείας Εβδομαδιαίας Αγοράς και της Αγοράς των κρεοπωλείων, η απαγόρευση της σφαγής των ζώων στο χώρο της Αγοράς και η μεταφορά των ιχθυοπωλείων από την παραλία (οδός Ερμού)” (Τεύχος Αρχιτεκτονικού Διαγωνισμού 2016).

2.3/ Η δεύτερη φάση

Το 1928 - 1934, επί Δημαρχίας Ν.Βασιλείου ύστερα από Αρχιτεκτονικό Διαγωνισμό, επιλέγεται κατά πλειοψηφία το σχέδιο των μηχανικών Βαγιανού και Σ.Κυδωνιάτη (γνωστού αρχιτέκτονα, μετέπειτα καθηγητή του ΕΜΠ και εξέχοντα Ακαδημαϊκού) με λιτές και απέρριπτες γραμμές μοντέρνου στυλ, όπου εγκαινιάζεται με πρωτοποριακό τρόπο η χρήση του μπετόν αρμέ και των νέων τεχνολογιών στη Χαλκίδα (εικ.8). Η επέκταση και με την παρέμβαση του επιβλέποντα αρχιτέκτονα Βυργιώτη υλοποιείται με ταυτόχρονη διατήρηση (αλλά μερική τροποποίηση) των υφισταμένων, και σε σχήμα αντίρροπου σχήματος Π σε σχέση με την προηγούμενη διάταξη (Γούτου-Φωτοπούλου, 1986, Ιωαννίδης, 2002, Παπαγρηγορίου, 1953). Το νέο κτιριακό σύνολο κλειδώνει το ορθογώνιο σχήμα της αγοράς και περιορίζει τον υπαίθριο χώρο της πλατείας δημιουργώντας όμως προς αυτήν μνημειακού ύψους είσοδο με ευμεγέθεις μαρμάρινες κλίμακες, οι οποίες χρησιμοποιήθηκαν συχνά και για την εκφώνηση πολιτικών λόγων (Τζαναβάρα, 2016), (εικ.9).

(εικ. 8 Σχεδιάγραμμα αρχικής δεύτερης φάσης, Κίζης, 2017)

Κατά τη διάρκεια της κατασκευής των κτιρίων αλλά και μετά την αποπεράτωσή τους η πλατεία αγοράς διατήρησε την λειτουργία του παζαριού του παρελθόντος της. Η λειτουργία αυτή εξελίχθηκε στην εβδομαδιαία υπαίθρια αγορά που συνόδευσε την εμπορική δραστηριότητα των κτιρίων της αγοράς σχεδόν μέχρι και την δικιά τους σταδιακή εγκατάλειψη. Κάποια στιγμή (γύρω στο **1890**) μέσα σε αυτό το διάστημα αύξησε σχεδόν κατά ένα τρίτο την έκτασή της με την απογύμνωσή της από το κτίριο του τεμένους (Γούτου-Φωτοπούλου, 1986, Ιωαννίδης, 2002, Παπαγρηγορίου, 1953).

(εικ. 9 Σχεδιάγραμμα ολοκληρωμένης δεύτερης φάσης, Κίζης, 2017)

2.4/ Η ριζική αλλαγή της πλατείας

Το **2002** η Πλατεία Αγοράς ανασκάφηκε για να κατασκευαστεί υπόγειος χώρος στάθμευσης αυτοκινήτων ως λύση για το τεράστιο πρόβλημα της στάθμευσης και αυτοκίνησης που παρουσιάζει η πόλη τα νεότερα έτη. Καταργήθηκε η προηγούμενη «νεοκλασικίζουσα» μορφή της πλατείας και αυτή «εκμοντερνίστηκε» υπακούοντας κυρίως στους περιορισμούς που έθετε το υπόγειο κτίριο (Σαρηγιάννης, 2005). Αυτή είναι και η τελευταία σημαντική πράξη αυτής της ιστορικής διαδρομής (εικ. 10).

2002 - Κατασκευή υπόγειου γκαράζ

(εικ. 10 Σχεδιάγραμμα της νέας πλατείας με το υπόγειο, Κίζης, 2017)

Στα επόμενα χρόνια μέχρι και σήμερα κυριάρχησε η, χωρίς έργα, δημόσια διαβούλευση, η οποία θα παρουσιαστεί παρακάτω, με μόνο υλικό αποτύπωμα τα εκτενή σημάδια εγκατάλειψης του αστικού αυτού συνόλου. Η εμπορική λειτουργία συνέχισε την σταδιακή πτώση της μέχρι την σχετικά πρόσφατη πλήρη παύση και πλέον μόνο περιορισμένη περιοδική λειτουργία αναψυχής παρατηρείται στην πλατεία κυρίως εξαιτίας του κομβικού σημείου περάσματος που κατέχει στο εμπορικό κέντρο της πόλης.

“Είναι γεμάτη αντιθέσεις αυτή η ιστορία, γεμάτη αλλαγές πορείας, γεμάτη ίχνη από διαφορετικούς τρόπους ζωής, διαφορετικές ελπίδες και όνειρα. Τούτη την πολυεπίπεδη ιστορία αποτυπώνει η αγορά στο σώμα της. Η ίδια η αρχιτεκτονική της είναι αποτέλεσμα τουλάχιστον δύο διακριτών εποχών.” (Σ.Σταυρίδης, περιοδικό Αρχιτέκτονες 2014).

3/ ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΑΣΤΙΚΟΥ ΣΥΝΟΛΟΥ ΤΗΣ ΑΓΟΡΑΣ

3.1/ Τοποθέτηση

Το αστικό σύνολο της Δημοτικής Αγοράς Χαλκίδας (Κτίριο Αγοράς και Πλατεία Αγοράς), όπως προαναφέρθηκε, χωροθετείται στο κέντρο της πόλης της Χαλκίδας. Περικλείεται από τους δρόμους Ε.Βενιζέλου, Αρεθούσης, Κριεζώτου, Παπαδημητρίου και Παπαναστασίου, με την οδό Νεοφύτου να διασχίζει το σύνολο ενδιάμεσα στο κτίριο της Αγοράς και την πλατεία (εικ. 11).

(εικ. 11 «Δημοτική Αγορά Χαλκίδας» και «Πλατεία Αγοράς», σημερινή κατάσταση και ονόματα περιμετρικών οδών, υπόβαθρο αεροφωτογραφία Google)

3.2/ Η Πλατεία

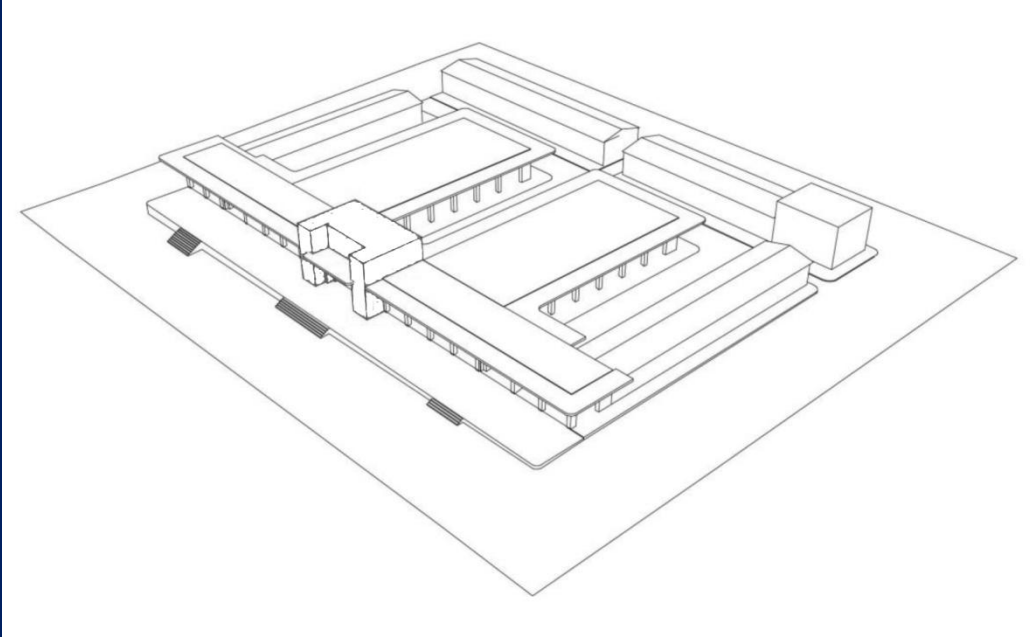
Η Πλατεία Αγοράς, έκτασης περίπου 5500 τετραγωνικών μέτρων, διαμορφώθηκε στην σημερινή της μορφή το 2002 με την κατασκευή του υπόγειου χώρου παρκινγκ κάτω από αυτήν (εικ. 12). Η πλατεία λειτουργεί ως συνδετήριος κρίκος μεταξύ τμημάτων του εμπορικού κέντρου, ιδιαίτερα της οδού Κριεζώτου με την προέκτασή της, έναν εξαιρετικά πολυσύχναστο εμπορικό πεζόδρομο που εκτείνεται μέχρι και τη θάλασσα. Η τοποθεσία είναι ελαφρά επικλινή με υψηλότερο το νότιο άκρο της. Οι επιφάνειες οργανώθηκαν σε τρεις στάθμες επιπέδων, που οριοθετούνται από τις υπέργειες απολήξεις των υπόγειων χώρων, με τυπικές πλακοστρώσεις και σκαλιά να οδηγούν από τη μια στάθμη στην άλλη. Έντονα στοιχεία στον χώρο είναι οι δυο είσοδοι-έξοδοι του υπογείου με τα στέγαστρά τους. Μια ασυντήρητη δεξαμενή υδάτινου στοιχείου παρατηρείται στο κέντρο της πλατείας, εγκαταλειμμένος ημιυπόγειος χώρος που λειτούργησε για μικρό διάστημα ως αναψυκτήριο καθώς και εμφανή στοιχεία εξαερισμού του υπογείου. Η φύτευση περιορίζεται σε χαμηλή και πολύ χαμηλή, σε οριοθετημένα παρτέρια, με λίγες εξαιρέσεις, όπως η διατήρηση δυο ψηλών δένδρων στο νότιο άκρο της πλατείας, όπου δεν εκτείνεται η υπόγεια κατασκευή. Εκεί υπάρχει και μικρός αρχαιολογικός χώρος, στεγασμένος με απλή, χαμηλή, γυάλινη κατασκευή. (Τεύχη Αρχιτεκτονικού Διαγωνισμού, 2016 – 2017, Μπέλλιου, 2007)

(εικ. 12 «Πλατεία Αγοράς», σημερινή κατάσταση, αεροφωτογραφία Google)

3.3/ Τα κτίρια

Το σύμπλεγμα κτιρίων της Αγοράς αποτελείται από δύο διακριτές, τόσο χρονικά όσο και τυπολογικά, κατασκευαστικές φάσεις (εικ. 13). Η πρώτη φάση κατασκευασμένη κατά τη διάρκεια των ετών 1885 – 1887 αποτελείται από μονώροφα πέτρινα κτίρια, διαταγμένα σε σχήμα Π, με τυπικά νεοκλασικά στοιχεία, που καλύπτονται από ξύλινες κεραμοσκεπείς στέγες. Η δεύτερη φάση κατασκευασμένη τα έτη 1929 – 1934 υλοποιήθηκε ως ένα ενιαίο κτίριο –σύμπλεγμα καταστημάτων-μοντερνιστικού ύφους. Έχει κάτοψη αντίστροφου Π και διατηρεί το χαμηλό μονώροφο ύψος, εκτός από ένα κεντρικό διώροφο τμήμα, με δώματα όμως αντί για κεραμοσκεπές (Τεύχη Αρχιτεκτονικού Διαγωνισμού, 2016 – 2017, Μπέλλιου, 2007). *“... κτίριο με διώροφο το κεντρικό του τμήμα σε συμμετρική σύνθεση με «επίσημες» εισόδους και μαρμάρινες κλίμακες, ισχυρά σιδηρά κιγκλιδώματα μορφολογίας μεσοπολέμου με «ενθυμήσεις» νεοκλασικισμού ή αρ-νουβό, γενικά σε μορφολογία του Μοντέρνου Κινήματος αν και θα μπορούσε να πει κανείς ότι ενέχει και στοιχεία ακαδημαϊσμού ή εκλεκτικισμού, γεγονός το οποίο το κάνει ακόμη πιο ενδιαφέρον και από ιστορικής άποψης.”* (Γ.Σαρηγιάννης).

(εικ. 13 Σχεδιάγραμμα δομής κτιρίων «Δημοτικής Αγοράς» σήμερα,
Τεύχη Αρχιτεκτονικού Διαγωνισμού 2016 - 2017)

Στη σημερινή του κατάσταση το σύνολο παρουσιάζει εκτεταμένες φθορές και αλλοιώσεις των αρχικών σχεδίων (εικ. 14). Παρόλα αυτά αξίζει να τονίσουμε πως ο κ. Σαρηγιάννης αποφαινεται : “... στο σύνολό της η Αγορά διασώζει τόσο την μορφολογία της όσο και τα κατασκευαστικά της στοιχεία και την λειτουργική της διάταξη ... όλες οι φθορές, βλάβες, αλλοιώσεις, προσθήκες ακόμη και καθαιρέσεις οικοδομικών στοιχείων, είναι πλήρως αναστρέψιμες, μια επιστημονικά σωστή και πλήρης αποτύπωση του συγκροτήματος μπορεί άνετα να οδηγήσει σε μελέτη αδιαμφισβήτητης αποκατάστασης.”.

(εικ. 14 Χαρακτηριστικό στιγμιότυπο της υπάρχουσας κατάστασης του κεντρικού κτιρίου της
Δημοτικής Αγοράς)

4/ Ο ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΩΣ ΤΩΡΑ

Κατ' αρχάς θεωρείται σκόπιμο να σχολιαστεί εκ των προτέρων πως σε όλη τη διαδικασία που θα περιγραφεί παρακάτω, έως σήμερα, σχεδόν πάντα κύριο διακύβευμα θεωρούνταν τα κτίρια της αγοράς και δευτερευόντως η πλατεία. Πρέπει να διασαφηνίσουμε όμως την ισχυρή μας πεποίθηση πως ο δημόσιος διάλογος για το κτίριο της αγοράς αποτελεί οπωσδήποτε και διάλογος για την πλατεία αγοράς, καθώς τα δυο από την αρχή της ιστορίας τους αποτελούν, τόσο ιστορικά όσο και λειτουργικά ή πολεοδομικά, ένα ενιαίο αδιαίρετο σύνολο, αποτελώντας, ως κενό και πλήρες αντίστοιχα, τα συστατικά στοιχεία ενός σημαντικότερου για τη ζωή της πόλης Δημόσιου Χώρου – Τόπου. Επομένως κάθε παρέμβαση στο ένα κομμάτι ή το άλλο θα επιφέρει εξ ορισμού μια αναδιαμόρφωση του συνόλου της αστικής αυτής ενότητας.

4.1/ Ο αρχικός προβληματισμός

Η πολυετής εγκατάλειψη και απαξίωση του τόπου αυτού τις τελευταίες δεκαετίες του 20^{ου} αιώνα τον οδήγησε σε μια κατάσταση εξαθλίωσης, ακόμα και υγειονομικής επικινδυνότητας για την πόλη. Προέκυψε έτσι η ανάγκη εξυγίανσης και το ερώτημα της διατήρησης ή κατεδάφισης των κτιρίων.

Το **1990** το Κεντρικό Συμβούλιο Νεωτέρων Μνημείων με την πράξη αρ. 4/82.1990 γνωμοδότησε υπέρ του μη χαρακτηρισμού του κτιρίου της Δημοτικής Αγοράς ως συγκροτήματος το οποίο χρήζει ειδικής κρατικής προστασίας και ως επακόλουθο εντάθηκαν οι προϋπάρχουσες ανησυχίες (Τράτσα, 2014).

Κατά τα φαινόμενα αυτόν τον καιρό ξεκίνησε η έριδα μεταξύ των υποστηρικτών της αγοράς, που αργότερα θα διαμόρφωναν την «Ομάδα Πρωτοβουλίας Πολιτών για τη Διάσωση και Επαναλειτουργία της Δημοτικής Αγοράς Χαλκίδας», και των ενάντιων. Από τους Δημάρχους της πόλης και από πολλούς άλλους προωθούνταν, ήδη από τα προηγούμενα χρόνια, η άποψη αντικατάστασης της υπάρχουσας κατάστασης με νέο πολυώροφο κτίριο. (Κούκουρας, 2018) Σημαντικό βήμα προς αυτήν την κατεύθυνση έγινε το **2002** με την κατασκευή των υπόγειων χώρων στάθμευσης και τον «εκμοντερνισμό» της «νεοκλασικίζουσας» πλατείας, που έδειχνε τον δρόμο προς μια συνολική ριζοσπαστική αντιμετώπιση του χώρου. Συγκεκριμένα τον Μάιο του **2005** ο Σύλλογος Διπλωματούχων Αρχιτεκτόνων Μηχανικών Εύβοιας σε επιστολή του προς τον Δήμαρχο Χαλκιδέων προτείνει, εξαιτίας της απαξίωσης του χώρου και του (κατά την τότε γνώμη τους) αδιάφορου της αρχιτεκτονικής των κτιρίων, την κατεδάφιση των κτιρίων και τη διάθεση οικοπέδου και πλατείας σε πανελλήνιο αρχιτεκτονικό διαγωνισμό (Σαρηγιάννης, 2005).

Αυτή τη χρονιά, λίγο πριν την αποφασισμένη κατεδάφιση, η μερίδα των πολιτών και του τοπικού τύπου που υποστήριζε την αγορά κινητοποιήθηκε έντονα (Κάρκαλης, 2005). Στο θέμα παρενέβη η Εφορία Νεότερων Μνημείων Αττικής και επέβαλε το πάγωμα της όποιας δραστηριότητας και τη μετάθεση του θέματος στο Κεντρικό Συμβούλιο Νεώτερων Μνημείων και στο Υπουργείο Πολιτισμού. (Φρεμεντίτης, 2005)

4.2/ Επιστημονική μελέτη και ανακήρυξη ως μνημείο

Τον Αύγουστο του **2005** συντάχθηκε, με εντολή της Αρχιτεκτονικής Σχολής του ΕΜΠ, έπειτα από την εισαγωγή του θέματος στο ΚΣΝΜ, και μετά από επί τόπου αυτοψία, από τον Καθηγητή κ.Γ.Σαρηγιάννη αναλυτική έκθεση για την Δημοτική Αγορά Χαλκίδας. Για την έκθεση ελήφθησαν υπ' όψιν η εισήγηση της 1^{ης} Εφορίας Μνημείων Αττικής, τα δημοσιεύματα του τοπικού τύπου και οι θέσεις του ΣΑΔΑΣ Ευβοίας. Η έκθεση αυτή, επισήμως εγκεκριμένη από το Διοικητικό Συμβούλιο της σχολής, κοινοποιήθηκε σε όλους τους αρμόδιους και ενδιαφερόμενους φορείς (Σαρηγιάννης, 2005) και συνέβαλε αποφασιστικά, ως μια επιστημονική μελέτη για το θέμα, στις εξελίξεις των επόμενων ετών. Η έκθεση αποφάνθηκε πως τα κτίρια της αγοράς είναι πλήρως αποκαταστάσιμα και γνωμοδότησε, προς διατήρηση της ιστορικής μνήμης και συνέχειας της πόλης και εξαιτίας του μοναδικού αρχιτεκτονικού χαρακτήρα του συμπλέγματος, υπέρ της συνολικής διατήρησής τους καθώς και της εμπορικής λειτουργίας τους συμπληρούμενης ίσως με «συνάδουσες χρήσεις». Πρότεινε δε την διοργάνωση αρχιτεκτονικού διαγωνισμού με ζητούμενο την συνολική αποκατάσταση των κτιρίων και την αναδιαμόρφωση της πλατείας με πιο φιλικούς προς τον περιπατητή όρους και κυρίως την πεζοδρόμηση του τμήματος της οδού Νεοφύτου για αποκατάσταση της ενότητας του χώρου (Σαρηγιάννης, 2005), (εικ. 22). “ ... το απλό και απρόσκοπτο επίπεδο μιας αστικής πλατείας, σε ανάμνηση της «αλάνας» του παζαριού, που ζούσε ακόμη και στον προχωρημένο 20ό αιώνα, συνεχίζοντας μακραίωνη παράδοση.” (Κίζης, 2017).

Το **2006** το ΚΣΝΜ με την πράξη 11/22.03.2006 ανακήρυξε το κτίριο της αγοράς ως διατηρητέο μνημείο (ΦΕΚ 604/τ'Β/15.5.2006) με θετική εισήγηση της Εφορείας Νεωτέρων Μνημείων Αττικής (Χριστοφίδου, 2005). Πολίτες και Φορείς παρέστησαν στο Συμβούλιο υποστηρίζοντας την κήρυξη της Αγοράς ως διατηρητέου μνημείου με αρχιτεκτονικές, πολεοδομικές και ιστορικές αξίες. Η Δημοτική Αρχή παρέμενε κατά του χαρακτηρισμού της ως μνημείου. Η ομάδα υποστηρικτών πολιτών της Χαλκίδας, η Σχολή Αρχιτεκτόνων του ΕΜΠ και η Ελληνική Εταιρεία Περιβάλλοντος και Πολιτισμού πρωτοστάτησαν τότε στην προσπάθεια. Επίσης στους συμμάχους της Αγοράς προστέθηκαν και πολλοί άλλοι φορείς όπως : το Περιφερειακό Τμήμα Ευβοίας του Τεχνικού Επιμελητηρίου Ελλάδας, το Ελληνικό Τμήμα του ICOMOS, το Επιμελητήριο Περιβάλλοντος και Βιωσιμότητας, η Εταιρεία Συμβούλων Διαχείρισης Πολιτιστικής Κληρονομιάς και η MONUMENTA (Τράτσα, 2014).

4.3/ Πισωγυρίσματα και ενεργοποίηση πολιτών

Στα χρόνια που ακολούθησαν ο Δήμος συνέταξε μελέτη αποκατάστασης, η οποία, παρά τη συνολική κήρυξη του μνημείου, πρότεινε την καθαίρεση των δύο εσωτερικών πτερύγων του κτηρίου, για την δημιουργία ενός δεύτερου εκτεταμένου υπαίθριου χώρου, εν είδη αίθριου στο εσωτερικό της αγοράς. Η δημόσια διαβούλευση και οι διαφωνίες συνεχίστηκαν και καμία εργασία δεν συντελέστηκε.

Το **2010** η συζήτηση αναζωπυρώνεται. Τον Νοέμβριο του ίδιου έτους ο «Σύλλογος Διπλωματούχων Αρχιτεκτόνων Μηχανικών Εύβοιας» διοργανώνει ημερίδα. Σύμφωνα με ανακοίνωση του συλλόγου “Σκοπός της ημερίδας είναι η διερεύνηση των παραγόντων που θα κάνουν δυνατή την διάσωση της Δημοτικής Αγοράς, την επανάχρησή της ως δημοτικής αγοράς και την λειτουργία της μαζί με την Πλατεία Εβδομαδιαίας Αγοράς ως δυναμικού πολεοδομικού κέντρου της πόλης της Χαλκίδας.” (www.greekarchitects.gr, 10/11/2010).

Το 2013 το Συμβούλιο της Επικρατείας, μετά από προσφυγή πρώην Δημάρχου της Χαλκίδας, με αιτιολόγηση διαδικαστικών παρατυπιών, ακύρωσε την προηγούμενη Απόφαση του Υπουργείου Πολιτισμού, που χαρακτηρίζει Διατηρητέο Μνημείο την Δημοτική Αγορά της Χαλκίδας, και την αναπέμπει για νέα νόμιμη κρίση από το ΚΣΝΜ (www.archaiologia.gr/blog/2014/12/17).

Μετά από αυτή την εξέλιξη η κινητοποίηση των πολιτών επισημοποιείται με τον σχηματισμό της «Ομάδας Πρωτοβουλίας Πολιτών για τη Διάσωση και Επαναλειτουργία της Δημοτικής Αγοράς Χαλκίδας». Στα επίμονα δελτία τύπου της ομάδας διαβάζουμε *“Ο μεγαλύτερος κίνδυνος προέρχεται από τα οικονομικά συμφέροντα που θέλουν να κερδοσκοπήσουν σε βάρος του ιστορικού κέντρου της πόλης, ενώ οι δημοτικές αρχές διαχρονικά διευκόλυναν αυτά τα συμφέροντα, τουλάχιστον από αδιαφορία. Παράλληλα, προσκαλεί τους πολίτες να υπογράψουν για τη διάσωση της τονίζοντας:* α) *Να εκδοθεί νέα απόφαση του Υπουργείου Πολιτισμού και να προστατευθεί και πάλι η Δημοτική Αγορά ως μνημείο και ιστορικό κέντρο της νεώτερης Χαλκίδας. - να σταματήσουν οι καταστροφές, οι αφαιρέσεις οικοδομικών στοιχείων και υλικών (σιδεριές, ξυλεία κ.α.). - να περιφραχθεί, καθαριστεί, φωτιστεί και φυλαχτεί ο χώρος. β) Να αποκατασταθεί άμεσα η Δημοτική Αγορά και να επαναλειτουργήσει εμπλουτισμένη και με άλλες χρήσεις (βλ. περίπτωση Δημοτικής Αγοράς Καρδίτσας). - με διαδικασίες διαφανείς και γρήγορες - με τάχιση δρομολόγηση του αρχιτεκτονικού διαγωνισμού.”* (Ομάδα πρωτοβουλίας πολιτών για τη διάσωση και επαναλειτουργία της δημοτικής αγοράς Χαλκίδας, 2014)

Στα συμπεράσματα της ημερίδας που διοργάνωσε η ομάδα το 2014 με θέμα «Η ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΑΓΟΡΑ ΧΑΛΚΙΔΑΣ ΚΑΙ Η ΣΧΕΣΗ ΤΗΣ ΜΕ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ» διατυπώνονται αναλυτικά και οι απόψεις τους συγκεκριμένα για την πλατεία.

“ Η πρόσφατη ανακατασκευή της Πλατείας Εβδομαδιαίας Αγοράς, εξασφάλισε ικανό αριθμό θέσεων στάθμευσης ταυτόχρονα όμως δημιούργησε τεράστια προβλήματα στο χώρο της πλατείας που πολλά από αυτά είναι μη αναστρέψιμα. Τη μετέτρεψε σε μπετονένια πλατφόρμα, «εξόρισε» το πράσινο και το χώμα και, κυρίως, τον άνθρωπο. Την παρέδωσε στο αυτοκίνητο (υπόγειος σταθμός αυτοκινήτων, κυκλοφοριακός φόρτος της Νεοφύτου) και την χώρισε από την ΔΑ με την οποία λειτουργούσε ως πολεοδομικό σύνολο.

Τρεις είναι οι λόγοι της προβληματικής διαμόρφωσης της πλατείας : α) η τραυματική σχέση της πόλης με την ιστορία της και την πολιτιστική κληρονομιά της, β) η απαξίωση του δημόσιου χώρου της πόλης, γ) ο προβληματικός τρόπος παραγωγής των δημόσιων έργων.

Η διαμόρφωση της πλατείας δημοτικής αγοράς δεν μπορεί να γίνει ανεξάρτητα από το κτηριακό συγκρότημα της Δημοτικής Αγοράς. Πρέπει να γίνει μία μελέτη που να αντιμετωπίζει την πλατεία, τα κτίρια της Δημοτικής Αγοράς, και τους γύρω δρόμους που συμβάλουν στην πλατεία ως ενιαίο συνθετικό σύνολο. Η μελέτη αυτή μπορεί και πρέπει να γίνει με ένα αρχιτεκτονικό διαγωνισμό ιδεών με ανοικτή διαδικασία. Σε κάθε περίπτωση οι προκαθορισμένες παραδοχές του διαγωνισμού αυτού χρειάζεται να είναι : - Αποκατάσταση του κτηριακού συνόλου της Δημοτικής Αγοράς (Α' και Β' φάση κατασκευής) με χρήση δημοτικής αγοράς εμπλουτισμένης και με νέες χρήσεις. Αν για τις απαιτήσεις των νέων λειτουργιών που θα προκριθούν και για τον εκσυγχρονισμό των εγκαταστάσεων χρειάζονται επεμβάσεις αυτό θα το υποδείξουν οι λύσεις που θα προκύψουν από αρχιτεκτονικό διαγωνισμό. - Ανάπλαση της πλατείας με παράδοση της στον πεζό.

- Κυκλοφοριακές ρυθμίσεις επανένωσης Δημοτικής Αγοράς και της Πλατείας της. - Κυκλοφοριακές ρυθμίσεις αποσυμφόρησης του κέντρου από το αυτοκίνητο. - Εκτεταμένες πεζοδρομήσεις. - Προτάσεις για τους όρους δόμησης των οικοδομικών τετραγώνων γύρω από την Αγορά και την Πλατεία.

Η διάσωση και λειτουργία της Δημοτικής Αγοράς και η ανάπλαση της Πλατείας της θα δημιουργήσει ένα δυναμικό πολεοδομικό κέντρο που θα έχει πολλαπλά οφέλη για την Χαλκίδα και τους κατοίκους της καθώς θα συμβάλει στην αναγέννηση του ιστορικού κέντρου της νεώτερης Χαλκίδας και στην οικονομική του ευρωστία, στην απόκτηση διακριτής ταυτότητας της πόλης που σήμερα δεν υπάρχει, στην δημιουργία μιας νέας σχέσης των κατοίκων της με το ιστορικό τους παρελθόν.” (www.greekarchitects.gr, 21/2/2014).

Ο Σύλλογος Αρχιτεκτόνων Ευβοίας μετά τις δημόσιες παρεμβάσεις του το 2005 και το 2010 τοποθετείται και πάλι επιχειρηματολογώντας τώρα υπέρ της διάσωσης, διατήρησης, αποκατάστασης και επανάχρησης της αγοράς ως παράγοντα διατήρησης της ιστορικής μνήμης και αστικής ανάπτυξης (www.greekarchitects.gr, 18/2/2014).

Όλοι όσοι υποστηρίζουν την αγορά, σε αυτό το στάδιο συστρατεύονται πίσω από το αίτημα για συνέχιση του δημόσιου διαλόγου με την μορφή ενός Αρχιτεκτονικού Διαγωνισμού Ιδεών, για την αποκατάσταση και επανάχρηση του κτιριακού συμπλέγματος και απαραίτητα τον ανασχεδιασμό της πλατείας ως αναπόσπαστο κομμάτι του συνόλου του ζωτικού χώρου της αγοράς.

“Στέκει εκεί σε πείσμα της λεηλασίας και της προοπτικής της «αξιοποίησης», γεμάτη από τα σημάδια και τις μνήμες μιας ζωής κοινής, μιας ζωής ταυτισμένης με την ίδια την πόλη.” (Σταυρίδης, 2014).

4.4/ Οι περιπετειώδεις αποφάσεις του ΚΑΣ - ΚΣΝΜ

Το 2014 το κοινό όργανο του Κεντρικού Αρχαιολογικού Συμβουλίου και του Κεντρικού Συμβουλίου Νεωτέρων Μνημείων (καθώς η Χαλκίδα είναι κηρυγμένος αρχαιολογικός και ιστορικός τόπος) μετά από περιπετειώδεις διαδικασίες και μαχητικές αντιπαραθέσεις σε μαραθώνιες συνεδριάσεις (Από την τελική συνεδρίαση πέρασαν περισσότερα από 30 άτομα-εκπρόσωποι φορέων και ομάδων πολιτών για παράσταση) γνωμοδότησε και πάλι υπέρ της κήρυξης του κτιριακού συγκροτήματος ως μνημείου και αποφάσισε την προκήρυξη του, από καιρό ζητούμενου, Αρχιτεκτονικού Διαγωνισμού που όλοι ευελπιστούσαν να λύσει επιτέλους τον γόρδιο δεσμό του χρόνιου αυτού προβλήματος της απαξιωμένης αγοράς. Η δεύτερη δημοφιλέστερη άποψη υποστήριζε τον χαρακτηρισμό μόνο των κτηρίων της δεύτερης οικοδομικής φάσης και καμία άποψη δεν πρότεινε την ολική κατεδάφιση της αγοράς. Ωστόσο το θέμα που απασχόλησε και δίχασε ιδιαίτερα ήταν η προοπτική να αφεθεί χώρος για νέες καινοτόμες επεμβάσεις που θα έδιναν στο μνημείο μια νέα σύγχρονη φυσιογνωμία τοπόσημου (Τράτσα, 2014, www.archaiologia.gr/blog/2014/03/17).

Κάποιες χαρακτηριστικές επιχειρηματολογίες της συνεδρίασης που κατέληξε στην απόφαση :

“Το συγκρότημα πρέπει να κηρυχθεί ολόκληρο γιατί αυτές οι δύο “ψυχές”, τα δύο κτίρια είναι ακριβώς αυτό που του δίνει τη δύναμη και τον πλούτο.” (εκπρόσωπος του ΤΕΕ στο ΚΣΝΜ, Νίκος Νικολαΐδης).

“Σε αυτό το θέμα αναγνώρισα όλες τις παθολογίες των αντιλήψεων που δημιούργησαν το πρόβλημα στις ελληνικές πόλεις ενάντια στο μοντερνισμό. Αυτές οι αντιλήψεις δημιουργούν μια σειρά αλυσιδωτών προβλημάτων, τα οποία εμείς πιεζόμαστε να αντιμετωπίσουμε. Θα πρέπει οι κοινωνίες να μάθουν και από εμάς ως Συμβούλιο να σέβονται την ιστορική μνήμη.” (καθηγητής του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, μέλος του ΚΣΝΜ, Γιώργος Τζιρτζιλιάκης).

“Αυτή η αγορά είναι τοπόσημο για την πόλη που έχει χάσει όλη την αρχιτεκτονική της μορφή. Αντίθετα η πλατεία που έχει φτιαχτεί μπροστά είναι ένα εξάμβλωμα. Δεν επιβραβεύουμε τις κακοποιήσεις και δεν μπορούμε να διαγράψουμε τη μνήμη.” (προϊστάμενος του Νομισματικού Μουσείου, μέλος του ΚΑΣ, Γιώργος Κακκαβάς).

Ο καθηγητής του ΕΜΠ και μέλος του ΚΣΝΜ, Παναγιώτης Τουρνικιώτης, ο οποίος εισήγαγε την ιδέα του χαρακτηρισμού μόνο του κτιρίου Κυδωνιάτη, υπογράμμισε: *“Αν κηρύξουμε μόνο το κτίριο αυτό, που είναι ένα κτίριο με προσωπικότητα αγοράς, θα διατηρήσουμε τα πιο σημαντικά ιστορικά και πολεοδομικά στοιχεία της περιοχής, αφήνοντας χώρο και για νέα οικοδομική δραστηριότητα.”*

“Δημιουργείται η εικόνα ότι το συγκεκριμένο συγκρότημα δεν είναι ιδιαίτερα αγαπητό στην τοπική κοινωνία. Οπότε ποιος φορέας θα αναλάβει να το αποκαταστήσει; Πρέπει να υπάρχει η συναίνεση και η διαβούλευση διαφορετικών φορέων”, συμπλήρωσε η γενική γραμματέας του υπουργείου Πολιτισμού και πρόεδρος του κοινού οργάνου, Λίνα Μενδώνη, η οποία τάχθηκε υπέρ της ίδιας άποψης. (www.archaiologia.gr/blog/2014/03/17).

Ιδιαίτερα διαφωτιστικά για την ουσία του προβληματισμού που αναδείχθηκε από τις διαβουλεύσεις όλων αυτών των εξεχόντων προσωπικοτήτων είναι τα λόγια του Σ.Σταυρίδη στο περιοδικό «Αρχιτέκτονες» : *“Ζούμε σε μια εποχή που οι πόλεις διαγκωνίζονται για να προσελκύσουν επενδύσεις και να κερδίσουν έτσι την «ανάπτυξη» τους. Ζούμε σε μια εποχή που πόλεις οργανώνονται σαν επιχειρήσεις και οι τοπικές διοικήσεις προσπαθούν να μετατρέψουν τον δημόσιο χώρο σε αναγνωρίσιμο και εμπορεύσιμο προϊόν, στο όνομα βέβαια μιας καλύτερης «αξιοποίησης» όσων πόρων, τόπων και συμβολικού κεφαλαίου η ίδια η πόλη διαθέτει. Σε τούτη την κούρσα, που μοιάζει ιδιαίτερα απελπισμένη σε μια τόσο βαθιά κρίση, η ταυτότητα της πόλης εμβληματοποιείται και εκποιείται κι αυτή σε έργα που θέλουν να εμφανιστούν ως επιτυχείς λογότυποι της πόλης-επιχείρησης.”* (Σταυρίδης, 2014).

Οι γραμμές αυτές πίσω από το καταγγελτικό ύφος ενάντια σε μια στείρα κερδοσκοπική νοοτροπία διαχείρισης του Δημόσιου Χώρου (που δυστυχώς παρατηρείται συχνά και στην Ελλάδα) διατυπώνουν εύγλωττα το ερώτημα των αιτίων της παρακμής και απαξίωσης αυτού του αστικού τόπου αλλά και την αγωνία της βιωσιμότητας μιας πιθανής αναβίωσης της λειτουργίας και του χαρακτήρα της αγοράς, στις σύγχρονες συνθήκες, μετά από τόσα χρόνια παραμονής σε καθεστώς “μαύρης τρύπας” μέσα στο αστικό τοπίο, καθώς και την ανάγκη αυτή να αναλάβει πρωτοπόρο ρόλο στην αναβάθμιση και ανάπτυξη της αστικής ζωής της ευρύτερης περιοχής και ολόκληρης της πόλης.

4.5/ Ο αρχιτεκτονικός διαγωνισμός

Το **2015** η Αρχιτεκτονική σχολή του ΕΜΠ στις προτάσεις της που ανακοίνωσε για την καλύτερη δυνατή υλοποίηση του αρχιτεκτονικού διαγωνισμού αποκατάστασης της αγοράς αναφέρει : *“Επίσης πολύ σημαντικές είναι οι χρήσεις του κτιρίου μετά την αποκατάστασή του. Η Δημοτική Αγορά της Χαλκίδας στέγαζε σχέσεις ανταλλαγής, με χαρακτηριστικό στοιχείο την αμεσότητα μεταξύ πωλητών/αγοραστών και αποτελούσε ένα σημείο συνάντησης αγροτικού και αστικού πληθυσμού, λειτουργώντας ως χώρος κοινωνικής μείξης και επικοινωνίας. Στις νέες χρήσεις πρέπει να διζατηρηθεί αυτή η κοινωνική μνήμη, κατ’ αρχήν με τη βασική λειτουργία της ως αγοράς εμπορευμάτων – ιδιαίτερα με τοπική ταυτότητα – αλλά και με τον εμπλουτισμό της με χρήσεις συμβατές με την ανταλλαγή, τη συνάντηση, την κοινωνικότητα (πολιτιστικές, δημοτικές, κ.λπ. χρήσεις). Το κτίριο της Δημοτικής Αγοράς πρέπει να συνεργάζεται στενά με την πλατεία στην οποία αναφέρεται και από την οποία είναι σήμερα απολύτως αποκομμένο. Λειτουργίες της πλατείας μπορεί να εισέρχονται στην Αγορά και το αντίστροφο. Οι χρήσεις της πλατείας μετά την ανάπλασή της, από τη μία θα στηρίζουν και θα συνεργάζονται με χρήσεις της Αγοράς και, από την άλλη, θα εμπλουτίζουν και θα ενδυναμώνουν τη λειτουργία της.”* (www.greekarchitects.gr, 28/4/2015).

Ο ανοιχτός αρχιτεκτονικός διαγωνισμός που πραγματοποιήθηκε το **2016-2017**, είχε ως ζητούμενο την αποκατάσταση, ανάδειξη, ανάπτυξη και λειτουργική επανένταξη της Δημοτικής Αγοράς Χαλκίδας, με διατήρηση των γενικότερων μορφολογικών και αρχιτεκτονικών στοιχείων του κτιρίου της αγοράς, καθώς και την ανάπλαση της Πλατείας Αγοράς, που προβλεπόταν να υποδεχθεί ευρύτερες επεμβάσεις ώστε να αποτελέσει ένα αδιαίρετο σύνολο με το κτίριο (Τεύχη Αρχιτεκτονικού Διαγωνισμού 2016-2017). Παρόλα αυτά σύμφωνα με τον κ. Γ.Κίζη επιθυμία του Δήμου, που θα επηρέαζε τα αποτελέσματα του διαγωνισμού, παρέμεινε η αποφυγή επεμβάσεων στο δώμα των υπόγειων χώρων στάθμευσης και η διατήρηση της κυκλοφορίας οχημάτων μεταξύ Αγοράς και Πλατείας. *“Με δύο λόγια, διαιώνιση του μίξερου κυκλοφοριακού συνωστισμού, διατήρηση του χάσματος μεταξύ Αγοράς και πλατείας και ασυνέχεια προς την πολιτισμένη περιοχή των πεζοδρομημένων δημόσιων χώρων.”* (Κίζης, 2017).

Η ανακήρυξη των αποτελεσμάτων του διαγωνισμού έγινε το **2017** μετά από αρκετές αναβολές. Το τελικό αποτέλεσμα διαμορφώθηκε μετά από μια μακρά περίοδο ενστάσεων και επανεξετάσεων της ωφέλειας για την πόλη των διαγωνιζόμενων προτάσεων. (Τριανταφύλλου, 2017)

Το πρώτο βραβείο στον διαγωνισμό έλαβε η ομάδα των ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΖΩΜΑ, ΜΑΡΑΣ ΠΑΠΑΒΑΣΙΛΕΙΟΥ (MICROMEGA), ΓΕΩΡΓΙΑΣ ΜΠΟΥΝΤΟΥΡΑΚΗ με συνεργάτες τις φοιτήτριες αρχιτεκτονικής Μαριάνθη Παπαγγελοπούλου και Γεωργία Σάλτα. Σύμφωνα με τη δική τους τοποθέτηση στόχος της λύσης τους είναι “Η δυναμική επανένταξη της Δημοτικής Αγοράς της Χαλκίδας στην κοινωνική, εμπορική και οικονομική ζωή της πόλης ... αναστρέφοντας τη σημερινή συνθήκη αστικού κενού που χαρακτηρίζει το συγκρότημα.”. Η ομάδα προτείνει την ανάδειξη του μνημειακού και ιστορικού χαρακτήρα της αγοράς και εκσυγχρονισμό με αρκετές στοχευμένες παρεμβάσεις σύγχρονου ύφους στα κτίρια. Τα όρια της πλατείας εξομαλύνονται με πρηνή και αυτή ενοποιείται με το συγκρότημα των κτιρίων, αφήνοντας όμως διακριτικά τη δυνατότητα να παραμείνει η κίνηση των αυτοκινήτων όπως και πριν. Η ανασύνθεση της πλατείας και γενικά των ανοικτών δημόσιων χώρων γίνεται κυρίως με ξύλινα στέγαστρα και συμπληρωματικές φυτεύσεις. Προτείνεται τέλος η χρήση των βατών δωμαίων των κτιρίων ως προέκταση του δημόσιου χώρου για πολιτιστικές δραστηριότητες. (Τριανταφύλλου, 2017)

(εικ. 15 Η πρόταση του 1^{ου} Βραβείου στον Αρχιτεκτονικό Διαγωνισμό, www.triantafylloug.blogspot.com, Δημοσίευση χρονολογίου 20/3/2017)

Το δεύτερο βραβείο στον διαγωνισμό έλαβε η ομάδα των ΓΙΑΝΝΗ ΓΙΑΝΝΟΥΤΣΟΥ, ΧΡΥΣΟΒΑΛΑΝΤΗ ΜΠΑΣΟΥΚΟΥ, ΓΙΩΡΓΟΥ ΝΙΚΑ. Η λύση επικεντρώνεται στην ανάδειξη του ανοικτού χώρου εσωτερικά του κτιριακού συμπλέγματος, μέσω της μετατροπής του σε ημιυπαίθριο, με την εισαγωγή ενός κεντρικού εμβληματικού στεγάστρου. Η λύση επανενώνει μεν την πλατεία με το κτίριο, πεζοδρομώντας και τις περιμετρικές της πλατείας οδούς (εκτός φυσικά από τον άξονα της Βενιζέλου) αλλά διατηρεί την πρόσβαση των οχημάτων στο ενδιαμέσο ως σε οδό ήπιας κυκλοφορίας. Η πλατεία αντιμετωπίζεται ως μια ενιαία επικλινή επιφάνεια με δενδροφύτευση σε κάναβο. (Τριανταφύλλου, 2017)

(εικ. 16 Η πρόταση του 2^{ου} Βραβείου στον Αρχιτεκτονικό Διαγωνισμό, www.triantafylloug.blogspot.com, Δημοσίευση χρονολογίου 20/3/2017)

Το τρίτο βραβείο έλαβε η ομάδα των ΚΩΣΤΑΝΤΗ ΚΙΖΗ, ΣΠΥΡΟΔΩΝΑ ΠΑΠΠΑ. Η πρόταση αυτή εστιάζει στον ανοιχτό δημόσιο χώρο. Σύμφωνα με την ομάδα “Η πρότασή αίρει την πολυδιάσπαση του συνόλου Δημοτικής Αγοράς και Πλατείας, καθιστώντας την Αγορά τμήμα του αστικού ιστού, απρόσκοπτα προσπελάσιμη από παντού.”. Η ενοποίηση γίνεται και εδώ, με κατάργηση πρόσβασης σε αυτοκίνητα, στις περιμετρικές οδούς, όπως και στην πρόταση του 2^{ου} βραβείου. Ο ανοικτός χώρος οργανώνεται σε δύο κύριες υψομετρικές στάθμες επιπέδων που η διάταξή τους προωθεί την επέκταση της εμπορικής λειτουργίας στην πλατεία και οι υπάρχουσες μαρμάρινες κλίμακες πρόσβασης στα κτίρια αντικαθίστανται από μια νέα κλίμακα (κερκίδες) που γεφυρώνει τα δύο κύρια επίπεδα. Ο σχεδιασμός της μεγαλύτερης έκτασης της πλατείας επικεντρώνεται στην επεξεργασία των υλικών των επιφανειών, με εισαγωγή υδάτινου στοιχείου (νεροπιδάκων), χλοοτάπητες προς τα άκρα της πλατείας και με κάποια υψηλότερη φύτευση και σκίαση να περιορίζονται σχεδόν στην οριογραμμή της πλατείας. Τέλος και πάλι προτείνεται η απόδοση χρήσης στα βατά δώματα των κτιρίων. (Τριανταφύλλου, 2017)

(εικ. 17 Η πρόταση του 3^{ου} Βραβείου στον Αρχιτεκτονικό Διαγωνισμό, www.triantafylloug.blogspot.com, Δημοσίευση χρονολογίου 20/3/2017)

Τόσο οι βραβευμένες προτάσεις όσο και οι υπόλοιπες συμμετοχές στον διαγωνισμό, που έτυχαν μεγαλύτερης ή μικρότερης προβολής, παρόλο που συχνά εστίαζαν δυσανάλογα στο κτιριακό κομμάτι του ζητήματος, πρόσφεραν έναν νέο γύρο συνδιαλλαγής απόψεων για τον δημόσιο χώρο στην μακρά ιστορία του δημόσιου διαλόγου για το θέμα.

Δίνοντας ένα παράδειγμα ρητορικής και άλλων συμμετοχών, οι μελετητές του «Tense Architecture Network», στην ιστοσελίδα τους στο facebook, δηλώνουν : *“The municipal market complex and the corresponding piazza call for a meaningful and powerful connection between each other, as well as in relation to the surrounding city. The proposal seeks to restore a functional and formulate a geometric unity ... the functional continuity is restored and the modernist monumentality emerges.”* (Tense Architecture Network, 2017). (Το σύμπλεγμα της δημοτικής αγοράς και η συνάδουσα πλατεία καλούν για μια δυνατή και με νόημα σύνδεση μεταξύ τους, όπως και σε σχέση με την περιβάλλουσα πόλη. Η πρόταση αναζητεί να αποκαταστήσει τη λειτουργικότητα και να διαμορφώσει μια γεωμετρική ενότητα ... η λειτουργική συνέχεια αποκαθίσταται και η μοντερνιστική μνημειακότητα αναδύεται. – Προσωπική μετάφραση).

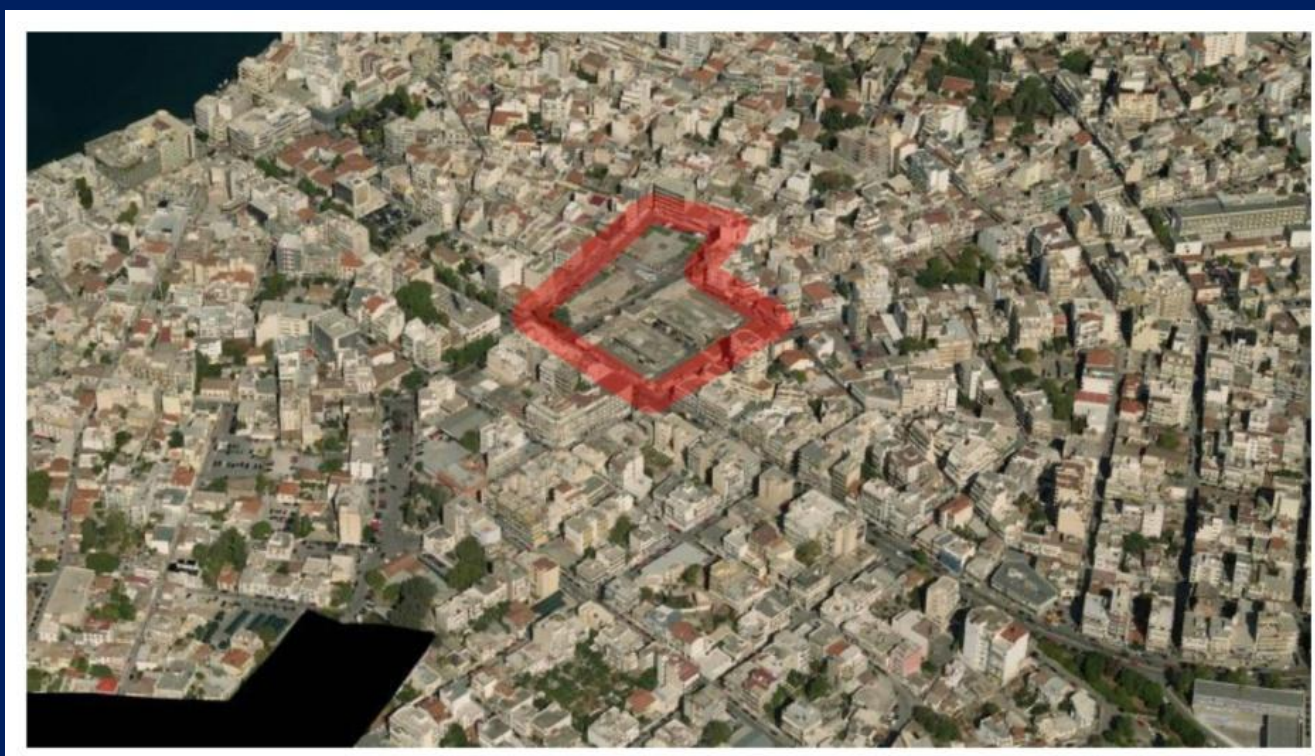
Μπορούμε λοιπόν να παρατηρήσουμε πως σε γενικές γραμμές η πλειονότητα των συμμετοχών στον διαγωνισμό κινήθηκε σε μια κατεύθυνση αναδημιουργίας της κατακερματισμένης ενότητας του χώρου (πλατείας και κτιρίου), βελτιστοποίησης της λειτουργικότητας προς αναβάθμιση της δημόσιας δραστηριότητας και ανάδειξης της σημαντικότητας του τόπου για την αφύπνιση στην συλλογική συνείδηση της πόλης ενός εν δυνάμει ακτινοβόλου τοπόσημου.

4.6/ Μετέπειτα εξελίξεις μέχρι σήμερα

Με το πέρας του διαγωνισμού υιοθετείται από τον Δήμο Χαλκιδέων η λύση του πρώτου βραβείου και εκπονείται οριστική μελέτη εφαρμογής η οποία με μικρές αλλαγές (μεταξύ των οποίων και η διατήρηση της κυκλοφορίας αυτοκινήτων στο τμήμα της οδού Νεοφύτου που διαχωρίζει τα κτίρια από την πλατεία) και παρατηρήσεις εγκρίνεται και από το ΚΣΝΜ. Η μελέτη στην τελική της μορφή, όχι και πάλι χωρίς ενστάσεις, μετά από βήματα προστασίας (περιφράξεις κ.α.) των κατά καιρούς λεηλατημένων κτιρίων, προωθείται, βάσει πρόσφατης ανακοίνωσης του Δήμου, προς υλοποίηση, με δημοπράτηση του έργου στο πρώτο εξάμηνο του **2020**. Τελευταίες (αργοπορημένες εξαιτίας πιθανόν της πανδημίας “covid 19”) εξελίξεις αποτελούν η υπογραφή, τον Οκτώβριο του **2020**, της προγραμματικής σύμβασης για το έργο από το Υπουργείο Πολιτισμού, την Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας και τον Δήμο Χαλκιδέων. Αναφέρεται πως το έργο θα υλοποιηθεί από τον Δήμο Χαλκιδέων με χρηματοδότηση της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας και του Δήμου Χαλκιδέων και θα επιβλέπεται από την Υπηρεσία Νεώτερων Μνημείων και Τεχνικών Έργων (ΥΝΜΤΕ) του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού (ΥΠΠΟΑ) (Κουκά, 2020). Τέλος μέσα στον ίδιο μήνα ψηφίζεται από την οικονομική επιτροπή του Δήμου και η διακήρυξη δημοπράτησης του έργου (eviaportal.gr, 27/10/2020).

5/ ΑΝΑΓΝΩΣΗ ΠΛΑΤΕΙΑΣ ΚΑΙ ΕΥΡΥΤΕΡΟΥ ΧΩΡΟΥ

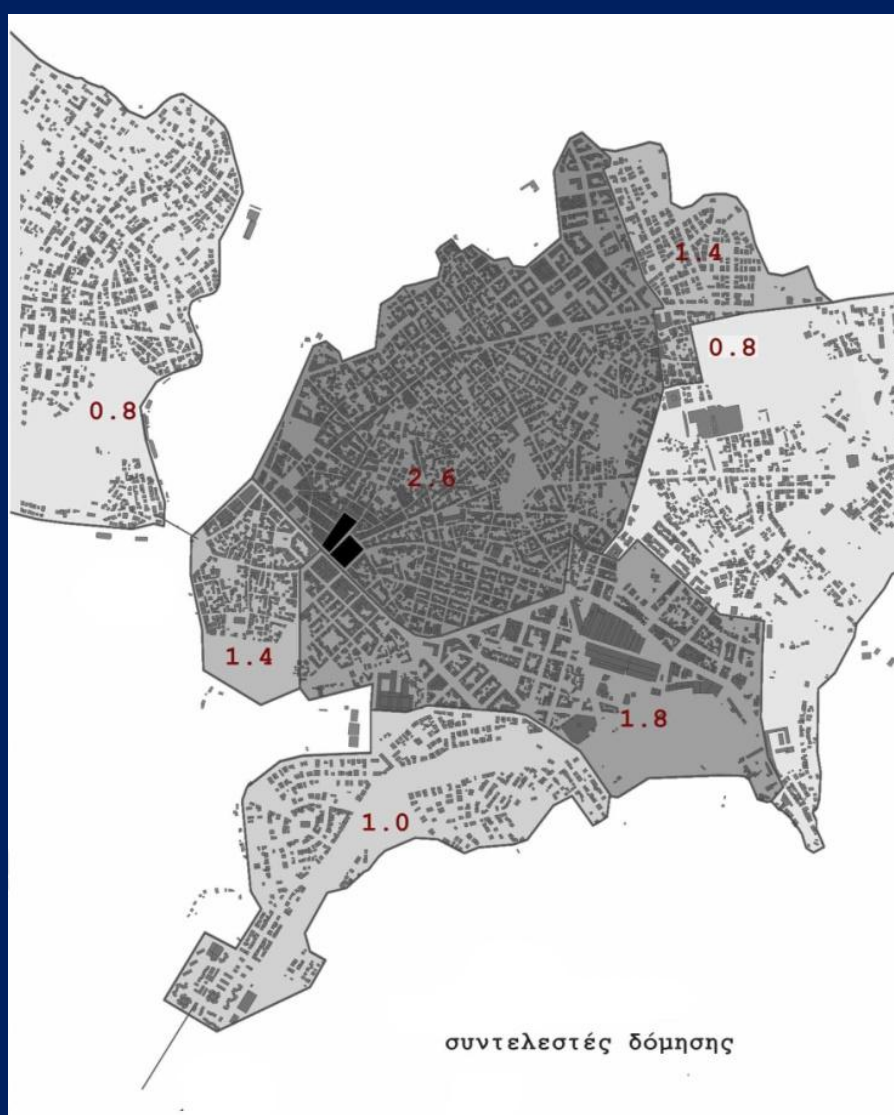
Η εργασία αυτή ασχολούμενη βέβαια με το σύνολο του αστικού συνόλου της «Δημοτικής Αγοράς Χαλκίδας», ωστόσο εστιάζει στην «Πλατεία Αγοράς» η οποία βρισκόταν, αναίτιως, συνήθως στη σκιά του κτιριακού συμπλέγματος και παραγκωνισμένη δεν τύγχανε της πρέπουσας προσοχής στις συζητήσεις και τους σχεδιασμούς.

(εικ. 18 Το σύνολο «Δημοτικής Αγοράς» και «Πλατείας Αγοράς» στον αστικό ιστό της Χαλκίδας, υπόβαθρο από τεύχη Αρχιτεκτονικού Διαγωνισμού 2016-2017)

5.1/ Αστική πυκνότητα

Η Χαλκίδα, μια πόλη χαρακτηρισμένη από την καταλυτική ιδιαιτερότητα του «Πορθμού του Ευρίπου», είναι μια πόλη πυκνοκατοικημένη με συνήθως πλήρη εκμετάλλευση των συντελεστών δόμησης (εικ. 19). Η πόλη είναι αυστηρά προσανατολισμένη προς την παραλία της με αποτέλεσμα ο εσωτερικός αστικός ιστός να μην έχει λάβει την πρέπουσα προσοχή αστικής ανάπτυξης. Τα αστικά κενά και οι φυτεύσεις είναι ελάχιστα, για το μέγεθος της πόλης και υπάρχει μια αποπνικτική αίσθηση από τα σκληρά αστικά δομικά υλικά (εικ. 18). Αν εξαιρέσουμε τις παραλιακές ζώνες λοιπόν, μιλάμε για μια πόλη σε σημαντικό βαθμό αποκομμένη από το ευρύτερο φυσικό της περιβάλλον.

(εικ. 19 Πυκνότητα δόμησης της πόλης της Χαλκίδας, Κρίκου, Παλόγου, 2013)

5.2/ Το ευρύτερο ευβοϊκό τοπίο

Η ιδιαίτερη γεωγραφική φυσιογνωμία του νησιού της Εύβοιας, διαθέτοντας περιορισμένες πεδινές εκτάσεις, συντίθεται κυρίως από το πάντρεμα θαλασσινού με ορεινό τοπίο. Τα ως επί το πλείστον ορεινά χαρακτηριστικά της ενδοχώρας του νησιού, με τον ορεινό όγκο της Δίρφης να δεσπόζει ως φόντο της ίδιας της πόλης της Χαλκίδας, συναντούν τη θάλασσα σε σχέση απότομη και συχνά συγκρουσιακή. Δημιουργείται έτσι ένα πολύπλοκο απόκρημνο ανάγλυφο με εντάσεις και αντιθέσεις (εικ. 20).

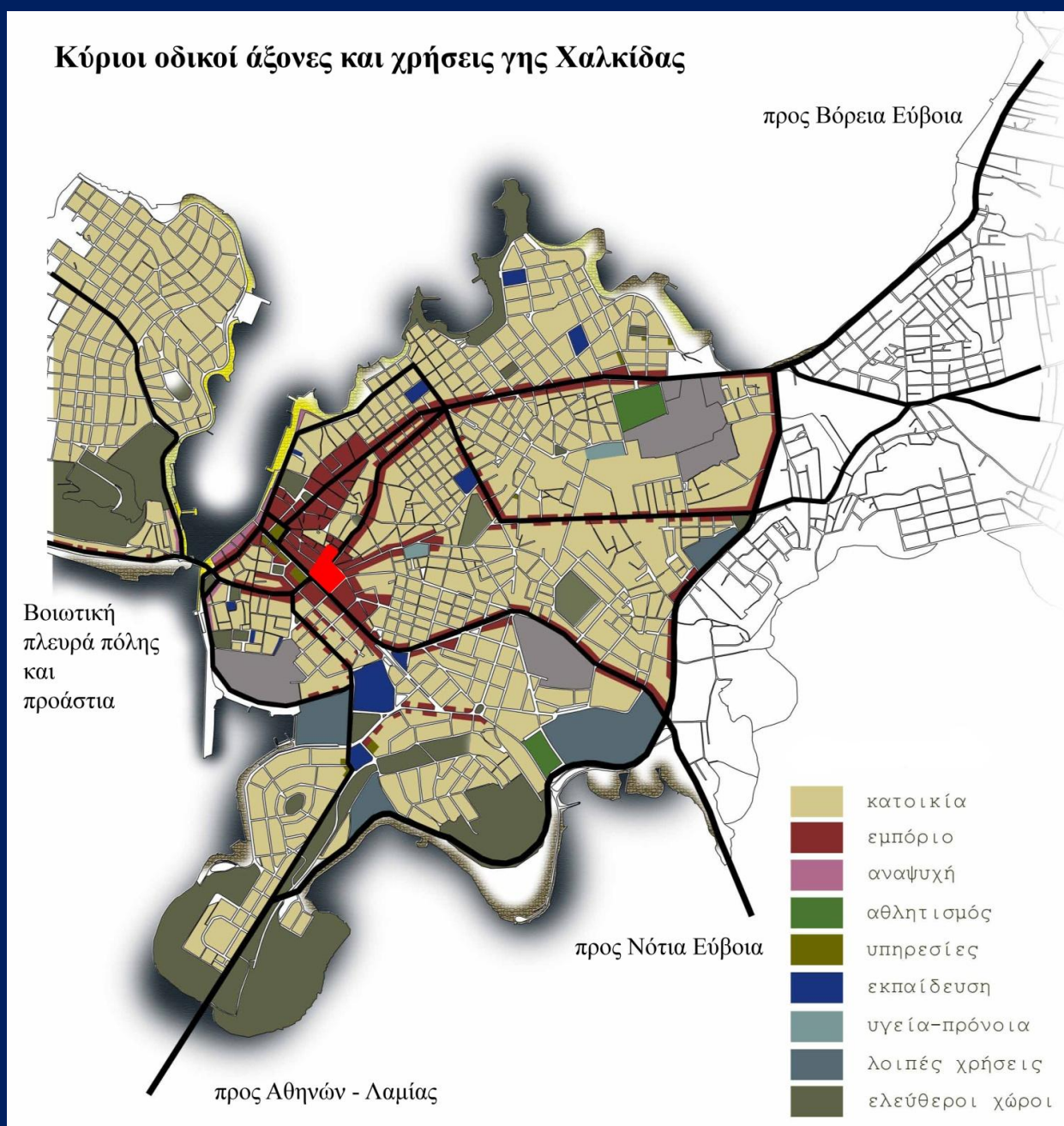
(εικ. 20 Το γεωφυσικό ανάγλυφο του νησιού της Εύβοιας, υπόβαθρο Google)

Το κλίμα όντας μεσογειακό χαρακτηριστικό του ελληνικού χώρου ωστόσο παρουσιάζει μια διτότητα. Προς νότο γίνεται ως επί το πλείστον ξηροφυτικό, προσομοιάζοντας στο κυκλαδικό. Αντίθετα στα κεντρικά και τα βόρεια και όσο ανεβαίνει το υψόμετρο η υγρασία αυξάνεται και θυμίζει το τοπίο της οροσειράς του Πηλίου. Πυκνά πευκοδάση και ελατοδάση εσωκλείουν στους κόλπους τους χείμαρρους και ρυάκια με κοιλάδες εξαιρετικής βιοποικιλότητας, των οποίων η πλούσια ορεινή βλάστηση κατεβαίνει τις απότομες πλαγιές των βουνών, με πεύκα και πλατάνια να φτάνουν σε απόσταση αναπνοής από τη θάλασσα. (www.kimis-aliveriou.gr), (Καλέμης, 2002)

5.3/ Η προνομιακή θέση

Η κομβική θέση του χώρου που μελετάμε στη συμβολή σημαντικών οδικών αξόνων, σε σημείο κλειδί για την δημόσια ζωή της τοπικής κοινωνίας και η ιστορικότητά του δίνουν μεγάλο πλεονέκτημα ώστε να μπορέσει να λειτουργήσει και πάλι ως ένας σημαντικός τόπος για τη ζωή της πόλης. Χρήσεις εμπορικού κέντρου πόλης αναπτύσσονται γύρω από την πλατεία με την ίδια να παίζει τον ρόλο συνδετικού κρίκου. Και οι δυο οδικοί άξονες που διασταυρώνονται στην γειτνίαση της πλατείας αποτελούν εξαιρετικά πολυσύχναστες διαδρομές υπερτοπικών συνδέσεων (εικ. 21).

(εικ. 21 Κύριοι οδικοί άξονες και χρήσεις γης της πόλης της Χαλκίδας, Κρίκου, Παλόγου, 2013)

5.4/ Τα προβλήματα της υπάρχουσας κατάστασης

Η πολύχρονη παραμέληση της απαραίτητης συντήρησης του χώρου επιτείνει αλλά δεν αποτελεί την κύρια αιτία της προβληματικότητας του.

Ως μεγαλύτερο πρόβλημα αναγνωρίζεται η διάσχιση του αστικού συνόλου από οδικό άξονα με μεγάλο φόρτο κυκλοφορίας που αποκόπτει το κτίριο της Αγοράς από την πλατεία κατακερματίζοντας και ακυρώνοντας το φυσικό κέντρο του συνόλου. Είναι χαρακτηριστικό πως αυτή τη στιγμή οι μαρμάρινες κλίμακες του κτιρίου καταλήγουν κατευθείαν στην άσφαλτο χωρίς καν την ύπαρξη πεζοδρομίου (εικ. 22).

Η όψη της επί της Νεοφύτου με τα κτήρια του 1930. σε μια σωστή αποκατάσταση θα όφειλαν να απομακρυνθούν τα οχήματα και να πεζοδρομηθεί η περιοχή ενοποιούμενη με την πλατεία

(εικ. 22 Η χωρική σχέση της «Δημοτικής Αγοράς» με τον κυκλοφοριακό φόρτο της οδού Νεοφύτου, φωτογραφία και σχόλιο, Σαρηγιάννης 2005)

Πιθανόν προκειμένου να συμπίεστεί το κόστος κατασκευής του υπόγειου χώρου, στο υπέργειο τμήμα της πλατείας δεν δόθηκε η απαραίτητη σημασία με αποτέλεσμα να δημιουργηθούν δεσμευτικοί περιορισμοί στην φύτευση της πλατείας και άβολες ακαλαίσθητες ογκοπλασίες, καθώς η νέα πλατεία-κτίριο στην τελική της μορφή δεν παραλάμβανε με τον ιδανικότερο τρόπο τη φυσική κλίση του εδάφους της περιοχής (εικ. 23).

(εικ. 23 Άποψη της πλατείας σήμερα από την κεντρική πρόσβαση του εμπορικού πεζόδρομου της οδού Κριεζώτου)

Κατά συνέπεια η περιορισμένη φύτευση δεν καλύπτει επ ουδενί τις ανάγκες της πλατείας για ευχάριστο περιβάλλον και σκίαση αφήνοντας την κυριαρχία στα σκληρά υλικά.

Η γενική απουσία του υγρού στοιχείου από τον υπαίθριο δημόσιο χώρο της πόλης της Χαλκίδας παρατηρείται και εδώ. Μια ασυντήρητη δεξαμενή σιντριβανιού στο κέντρο της πλατείας αποτελεί υπόμνηση προθέσεων σχεδιασμού που και εκ του αποτελέσματος δεν κρίνεται επιτυχημένος.

Με την απόσυρση της εβδομαδιαίας υπαίθριας αγοράς η πλατεία στη σημερινή της μορφή έχει απεκδυθεί των κύριων λειτουργιών της εκτός του υπόγειου παρκινγκ και περιοδικής εμφάνισης λούνα-παρκ. Το ημιυπόγειο αναψυκτήριο που προβλεπόταν έπαψε πολύ γρήγορα να λειτουργεί, εντείνοντας την αίσθηση εγκατάλειψης (εικ. 24). Τα ελάχιστα καθιστικά δεν διαθέτουν θελκτικότητα εξαιτίας της απουσίας σκίασης και του απρόσωπου χαρακτήρα του χώρου, αδυνατώντας έτσι να συγκροτήσουν οργανωμένους χώρους στάσης και οδηγώντας ως συνέπεια σε πολύ μειωμένη χρήση της πλατείας από τους περίοικους.

(εικ. 24 Άποψη του τμήματος της πλατείας μπροστά από την κεντρική είσοδο των κτιρίων της Αγοράς με το εγκαταλειμμένο ημιυπόγειο αναψυκτήριο, φωτο από τα τεύχη του αρχιτεκτονικού διαγωνισμού 2016-2017)

Εμφανή στοιχεία εξαερισμού του υπογείου εξέχουν ως αγκάθια στην αισθητική εικόνα της πλατείας.

Ο μικρός αρχαιολογικός χώρος, ο οποίος θα μπορούσε να οργανώσει γύρω του ένα σημείο ενδιαφέροντος, βρίσκεται σε καθεστώς αφάνειας (εικ. 25).

(εικ. 25 Το στέγαστρο που προστατεύει – αποκρύπτει τον μικρό αρχαιολογικό χώρο)

Πλατεία αγοράς Χαλκίδας / Ένας δημόσιος διάλογος για τον δημόσιο χώρο
Μεταπτυχιακή Διατριβή / Αθανάσιος Γ. Πάτσας

Σύμφωνα με τον αρχιτέκτονα, καθηγητή στο ΕΜΠ Γιάννη Κίζη “Η χαριστική βολή στο καίριας σημασίας αστικό περιβάλλον της αγοράς δόθηκε με την πρόσφατη κατασκευή του υπογείου δημοτικού γκαράζ, που αναίτιως κατέστρεψε την πλατεία της Αγοράς, κατακερματίζοντας την ενιαία επιφάνειά της με παρεμβολή έντονων ανισοσταθμιών και απολήξεων κτιριακών όγκων. Το έγκλημα διαπράχθηκε την ίδια στιγμή που, σε απόσταση αναπνοής, γειτονικοί δρόμοι και πλατώματα προς το θαλάσσιο μέτωπο δέχθηκαν εξαιρετικές επεμβάσεις πεζοδρομήσεων, αρθρώνοντας ένα φιλικό στον πολίτη δίκτυο, απαλλαγμένο από αυτοκίνητα.” (Κίζης, 2017).

6/ ΑΞΟΝΕΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

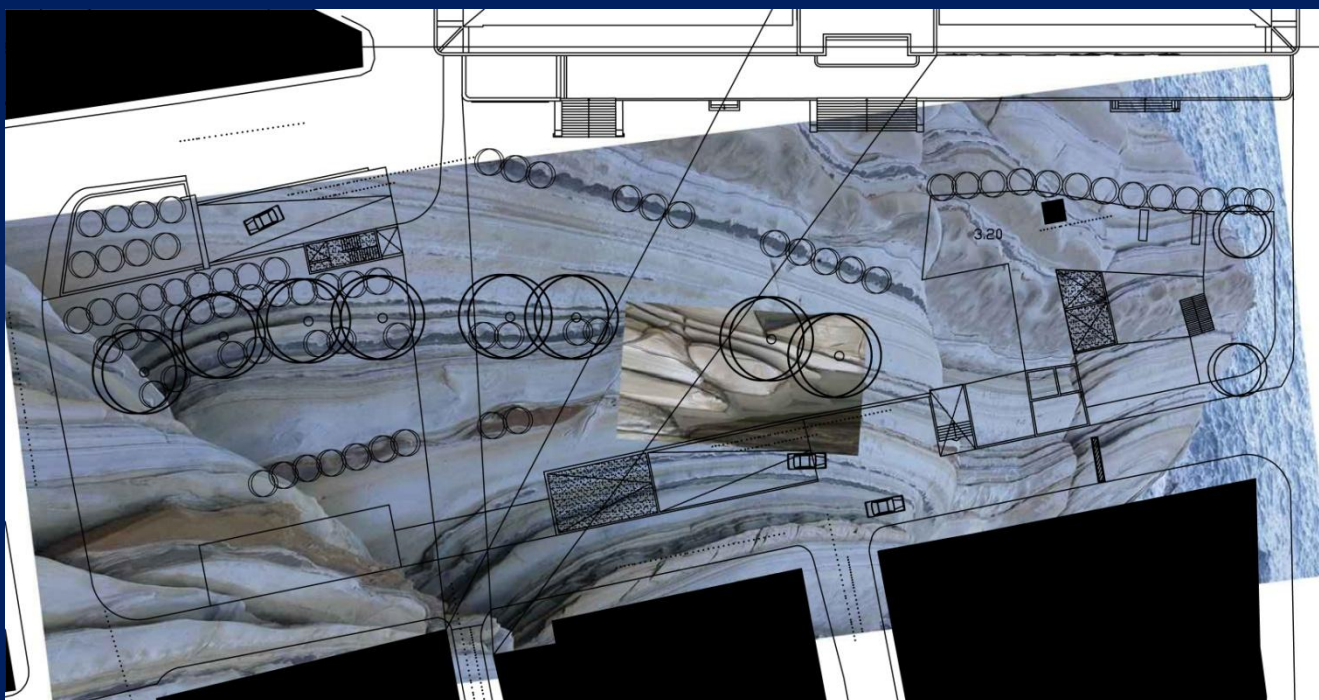
Η χρήση και η έννοια της πλατείας ως «Πλατεία Αγοράς» δεν αντιμετωπίστηκε ως μια προέκταση της λειτουργίας των κτιρίων με εξάπλωση των δραστηριοτήτων στον υπαίθριο χώρο και δεν κρίθηκε σκόπιμος ο εγκλωβισμός του σχεδιασμού στο παρελθόν της αλάνας – παζαριού. Περισσότερο σημαντική θεωρήθηκε η μετουσίωσή της σε υπαίθριο χώρο εκτόνωσης της «βαριάς» σε χρήσεις κτιριακής δομής. Ένας χώρος που μπορεί να εξυπηρετήσει με τον καλύτερο τρόπο την πρόσβαση, την κοινωνικοποίηση, την κινητικότητα, την ανάπαυση, σε ένα περιβάλλον φιλικότερο προς τον άνθρωπο και ταυτόχρονα να προσδώσει μια νότα σχεδιαστικής φρεσκάδας και εμβληματικότητας στο νεοαφυπνισμένο τοπίο.

(εικ. 26 Θαλασσινός βράχος στην περιοχή της Κύμης Εύβοιας, έμπνευση για τον σχεδιασμό)

6.1/ Η έμπνευση

Ως κεντρική ιδέα και τακτική για την διαμόρφωση επιλέχθηκε, προσεγγίζοντας το πρόβλημα της τοπιακής αποξένωσης, η εισαγωγή σε αυτήν την καθαρά αστική πλατεία στοιχείων από το ιδιαίτερο ευρύτερο φυσικό περιβάλλον του νησιού της Εύβοιας, επιχειρώντας μια τοπιακή επανασύνδεση με την ένταση χωρικών στοιχείων, εικόνων και αισθήσεων της ευβοϊκής υπαίθρου. Την κεντρική ιδέα της πρότασης επηρέασαν καθοριστικά το έντονο, πολύπλοκο ανάγλυφο και η ιδιαιτερότητα της συνύπαρξης της ορεινής βλάστησης με το θαλασσινό τοπίο. Συγκεκριμένα, βασικό στοιχείο έμπνευσης αποτέλεσε ένας θαλασσινός βράχος στην περιοχή της Κύμης Εύβοιας, ο οποίος αναδυόμενος από την υδάτινη επιφάνεια της θάλασσας με τη χαρακτηριστική ένταση που παρατηρείται γενικά στο ευβοϊκό τοπίο, εμφανίζει επίσης εξαιρετικά ενδιαφέροντες γραμμικούς σχηματισμούς των γεωλογικών του στρώσεων, που αποκαλύπτοντας τη δομή του προσφέρουν απaráμιλλα απολαυστικές για τον περιπατητή-παρατηρητή αισθητικές ποιότητες. (εικ. 26) Ένας τέτοιος θαλασσινός βράχος φυτρωμένος με δέντρα της τυπικής χλωρίδας του τοπίου της Εύβοιας στο κέντρο της Χαλκίδας είναι το όραμα για αυτή την πρόταση αναδιαμόρφωσης της «Πλατείας Αγοράς Χαλκίδας» (εικ. 27).

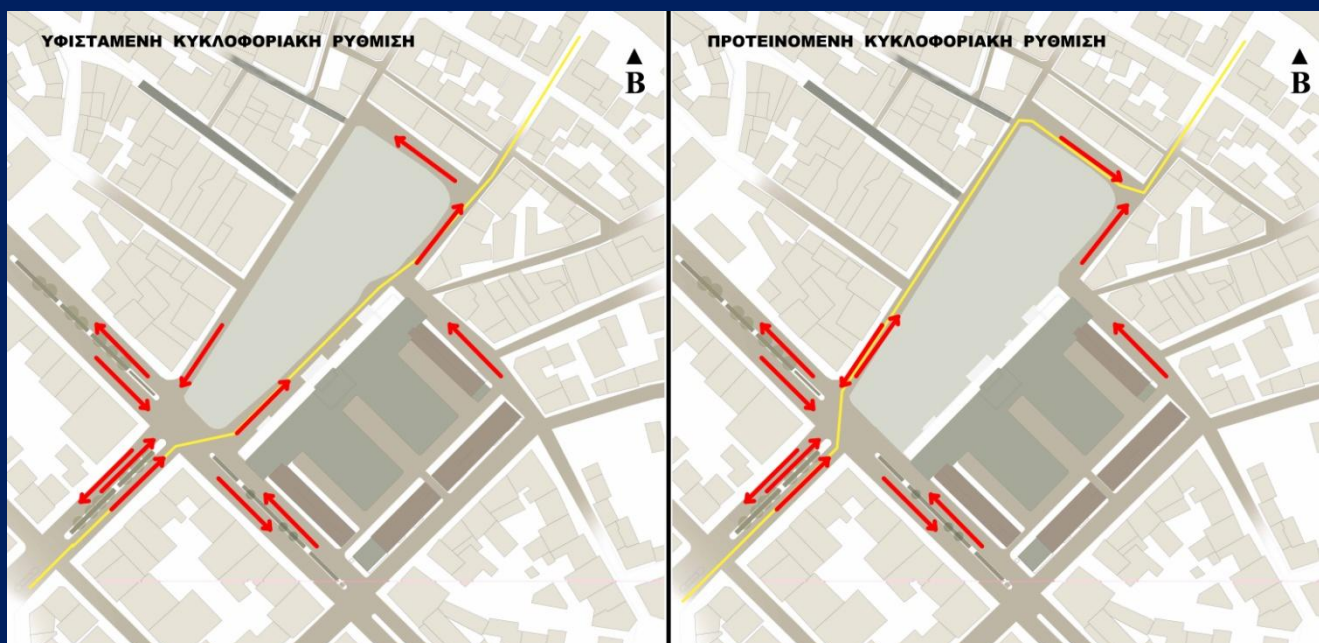
(εικ. 27 Κολαζ-προσχέδιο της εφαρμογής του «φυτρωμένου βράχου» στην πλατεία)

6.2/ Επανάωση του συνόλου

Προτεραιότητα θεωρήθηκε η ενοποίηση του συνόλου μέσω της πεζοδρόμησης και απόδοσης στην πλατεία του τμήματος της οδού Νεοφύτου που περνάει ενδιάμεσα στην πλατεία και τα κτίρια της αγοράς. Η κίνηση αυτή, όπως έχει καταδειχθεί εκτενώς παραπάνω, έχει προταθεί και υποστηριχθεί από πολλούς σοβαρούς μελετητές και παρατηρητές του προβλήματος. Κυκλοφοριακή μελέτη επίσης του 2012 του καθηγητή στο ΕΜΠ Θάνου Βλαστού προτείνει την μετατροπή του οδικού αυτού τμήματος σε δρόμο ήπιας κυκλοφορίας. (Βλαστός, 2012) Παρόλα αυτά η διατήρηση της κίνησης του αυτοκινήτου στο συγκεκριμένο σημείο, ακόμα και σε καθεστώς ήπιας κυκλοφορίας, εξαιτίας και της σημαντικότητας του υπερτοπικού χαρακτήρα της σύνδεσης και του φόρτου κυκλοφορίας που Πλατεία αγοράς Χαλκίδας / Ένας δημόσιος διάλογος για τον δημόσιο χώρο Μεταπτυχιακή Διατριβή / Αθανάσιος Γ. Πάτσαλης

παρατηρείται, δημιουργεί πολλαπλά προβλήματα στην λειτουργία του αστικού συνόλου που μελετάμε.

Αναπόφευκτα ο χώρος αυτός διεκδικείται από το αυτοκίνητο, προκύπτουν θέματα ασφαλείας και κίνδυνοι για τον πεζό, οι χαρακτηριστικές κλίμακες πρόσβασης στην αγορά χάνουν τον ζωτικό χώρο λειτουργίας τους και το σύνολο αποστερείται ενός σημαντικού χωροθετικά κέντρου της δυνητικής σύνθεσης του υπαίθριου χώρου. Η παρούσα μελέτη προτείνει τον ρόλο του τμήματος αυτού της Νεοφύτου να τον παραλάβουν οι οδοί Παπαναστασίου και Παπαδημητρίου. Η κίνηση μέσω αυτών των οδών αποτελεί μια κίνηση περιμετρικά της πλατείας αποφεύγοντας την διχοτόμο διάσχιση (εικ. 28). Η αντίστροφη κίνηση που εξυπηρετούνταν από αυτές τις οδούς θα μπορούσε να παραμείνει, καθώς το πλάτος των οδών καλύπτει την κίνηση σε διπλή κατεύθυνση, ή αλλιώς όντας μια δευτερεύουσας σημασίας κίνηση θα μπορούσε να μετατεθεί σε παρακείμενες οδούς με μικρές κυκλοφοριακές ρυθμίσεις. Οχήματα εξυπηρέτησης των λειτουργιών της αγοράς μπορεί να προβλεφθεί να την προσεγγίζουν στα άκρα της πεζοδρομημένης πλέον οδού και από τους υπόλοιπους γειτνιάζοντας με την αγορά δρόμους καθώς υπήρχαν εξ αρχής και σε αυτούς οδικές προσβάσεις.

(εικ. 28 Πρόταση νέας κυκλοφοριακής ρύθμισης για επανένωση του αστικού συνόλου)

6.3/ Λοιπές προθέσεις

Προτιμήθηκε να γίνουν οι κατά το δυνατόν ελάχιστες απαραίτητες επεμβάσεις στις υφιστάμενες διαμορφωμένες επιφάνειες της πλατείας για τον περιορισμό του κόστους αλλά και ώστε να μην επηρεαστεί η κτιριακή δομή του υπογείου. Λαμβάνεται ως δεδομένο η στατική επάρκεια ή η δυνατότητα ικανοποιητικής ενίσχυσης του φέροντος οργανισμού του υπόγειου πάρκινγκ για την υποστήριξη των πρόσθετων φορτίσεων.

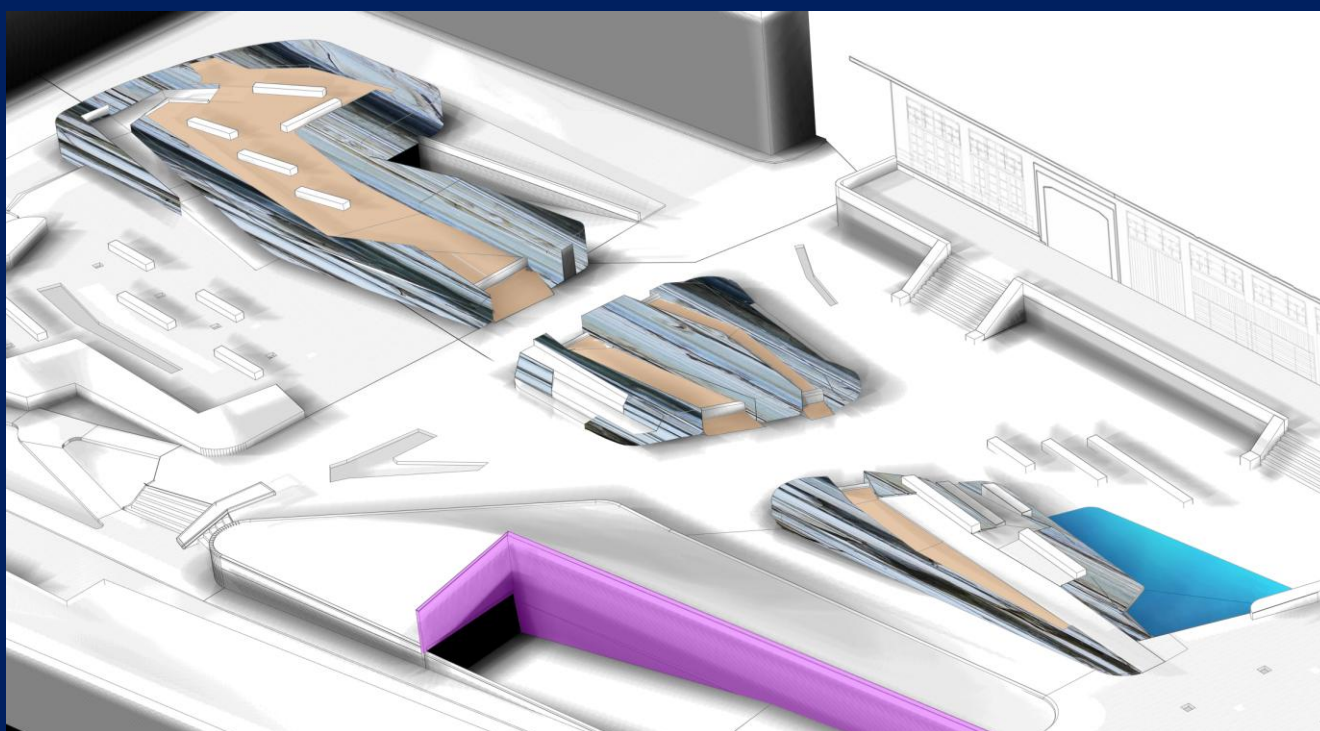
Εστιάζοντας στη φιλικότητα της πλατείας προς τα παιδιά, δεν επιδιώχθηκε η αφιέρωση χώρου σε περιχαρακωμένη τυποποιημένη «παιδική χαρά», καθώς αυτό απηχεί μια παρωχημένη φιλοσοφία Πλατεία αγοράς Χαλκίδας / Ένας δημόσιος διάλογος για τον δημόσιο χώρο
Μεταπτυχιακή Διατριβή / Αθανάσιος Γ. Πάτσας

για το θέμα. Αντιθέτως έγινε προσπάθεια το ίδιο το γενικό σχέδιο και τα δομικά στοιχεία διαμόρφωσης της πλατείας να προσφέρουν την ασφάλεια και τα ερεθίσματα που είναι απαραίτητα για υπαίθριο παιδικό παιχνίδι.

7/ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

7.1/ Η ανάπτυξη “βράχων”

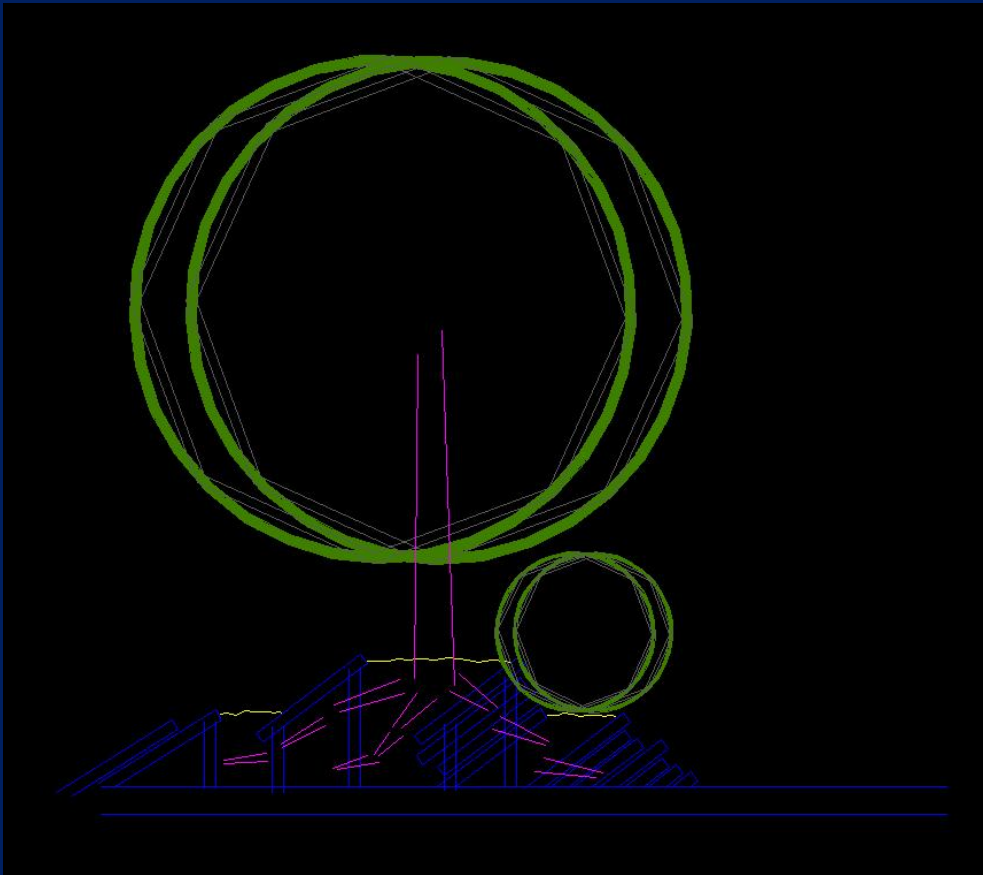
Μια ανάπτυξη τμημάτων του «φυτρωμένου θαλασσινού βράχου» που προαναφέραμε, με φθίνουσα υψομετρική πορεία που «δείχνει» προς το κέντρο της πλατείας και την κεντρική είσοδο του συμπλέγματος της αγοράς, αναδύεται, σαν από θάλασσα, από την επιφάνεια της πλατείας, εισάγοντας στο κέντρο της πόλης την αίσθηση του πολύπλοκου έντονου ευβοϊκού αναγλύφου. Οργανώνει τον χώρο καθοδηγώντας πορείες κίνησης και οπτικές, προφυλάσσοντας εκεί που χρειάζεται την εσωτερικότητα της πλατείας (εικ. 29).

(εικ. 29 Αξονομετρική απεικόνιση της ανάπτυξης των “βράχων”)

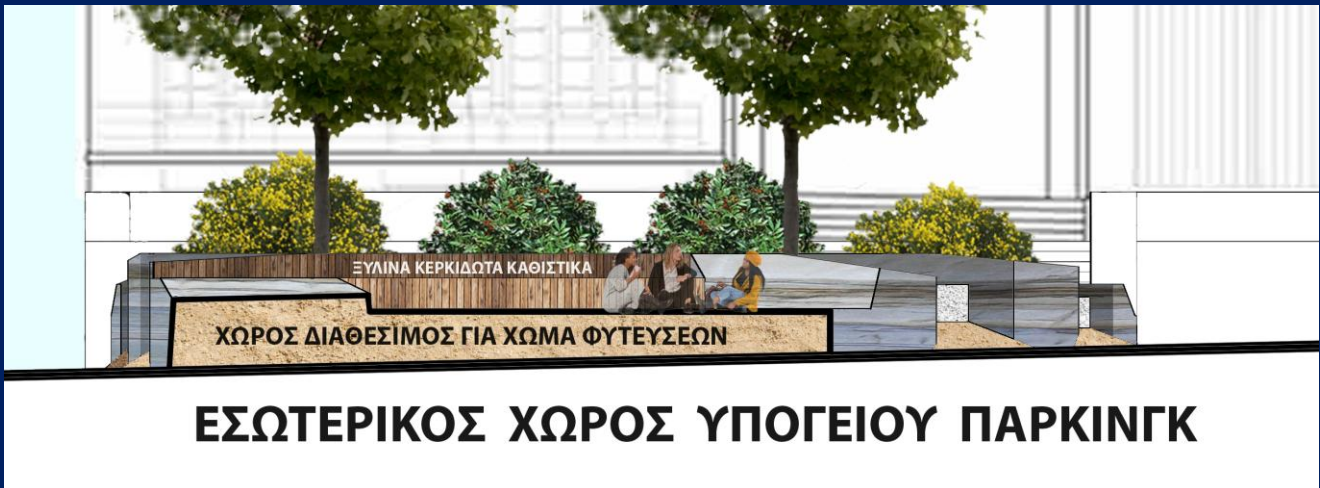
Παραλαμβάνει τη φυσική κλίση γεφυρώνοντας υψομετρικές ασυνέχειες με τις επιφάνειες-δώματα του υπογείου και καταλήγει σε υδάτινη επιφάνεια που ανακαλεί το υγρό στοιχείο τόσο της θάλασσας όσο και της ορεινής κοιλάδας ή του δέλτα ενός χειμάρρου. Οι όγκοι «βράχου», όντας κοίλοι στο εσωτερικό, προσφέρουν τον απαραίτητο χώρο για ύπαρξη χώματος, προκειμένου να γίνει εφικτή η φύτευση υψηλών δένδρων πάνω από τις ταράτσες του υπογείου (εικ. 30, 31).

(εικ. 30 Προσχέδιο-λεπτομέρεια φύτευσης στις κοίλες δομές “βράχων” πάνω από τις διαμορφωμένες τaráτσες του υπογείου)

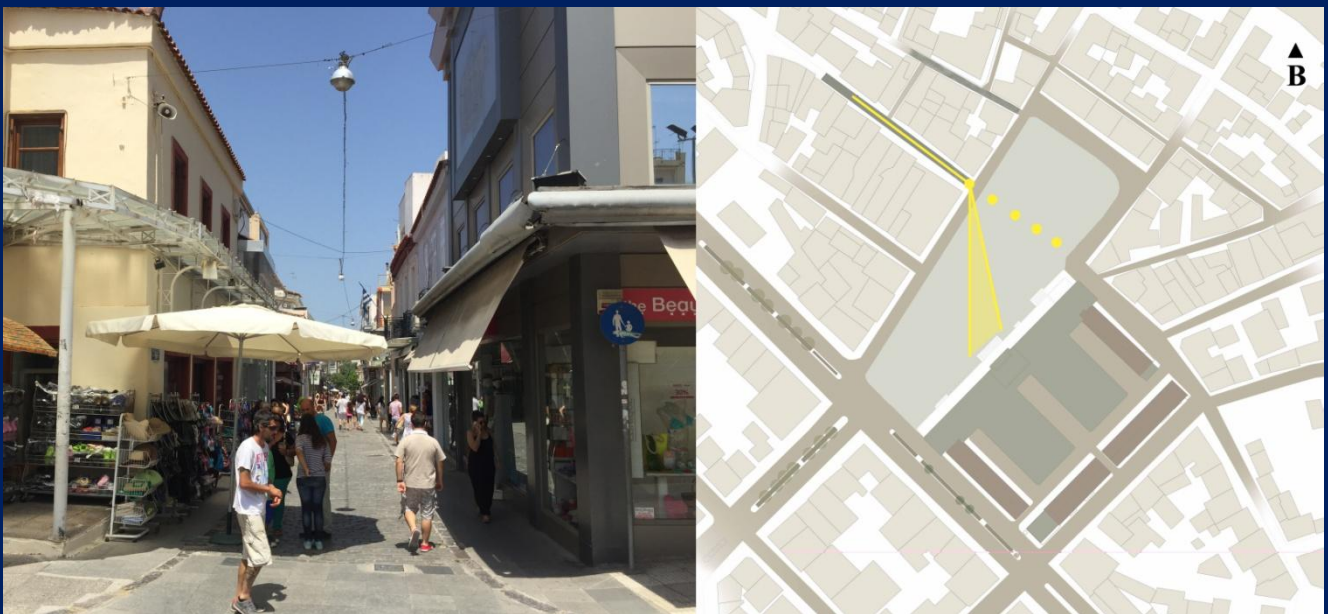
Οι «βράχοι» δεν γίνεται προσπάθεια να αναπαραχθούν νατουραλιστικά αλλά, μεταφέροντας την ουσία του βράχου σε άλλο υλικό, υλοποιούνται από προκατασκευασμένα στοιχεία εμφανούς μπετόν μπρουταλιστικής αισθητικής, που αναπαράγουν τις γραμμικές μορφές των γεωλογικών στρωμάτων. Η λογική αυτή διευκολύνει την κατασκευή επιτρέποντας μια κάποια τυποποίηση προκατασκευασμένων στοιχείων. Ένα τελικό αισθητικό φινίρισμα επιλεγμένων σημείων θα υπενθύμιζε την φθαρτότητα από τα στοιχεία της φύσης ενός πραγματικού βράχου. Ξύλινες επιφάνειες καθισμάτων ενσωματώνονται κατά τόπους στα μπετονένια στοιχεία δημιουργώντας μικρούς κερκιδωτούς χώρους στάσης αλλά και παιχνιδιού (εικ. 31). Η τεθλασμένη όδευση μιας κεντρικής «ρωγμής» διαπερνά την ανάπτυξη των «βράχων» αφήνοντας το χώμα να ξεχειλίζει και να έρθει στην επιφάνεια. (Δευτερεύουσες ρωγμές ακολουθούν την ίδια λογική σε διάφορα σημεία της πλατείας). Από τις ρωγμές, εκτός από θαμνώδεις φυτεύσεις τοπικής χλωρίδας, ξεπηδά και υψώνεται ισχυρή δενδροστοιχία από πλατάνια που διαπερνά την πλατεία σχεδόν σε όλο το μήκος της (εικ. 37).

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΧΩΡΟΣ ΥΠΟΓΕΙΟΥ ΠΑΡΚΙΝΓΚ

(εικ. 31 Οψοτομή ενός κοίλου “βράχου” με ξύλινα ενσωματωμένα καθιστικά)

Τα πλατάνια, δένδρα που μας μεταφέρουν στα πάμπολλα παραρεμάτια ευβοϊκά τοπία, με την χαρακτηριστική εικόνα, ακόμα και χωρίς φύλλα τον χειμώνα, και το μέγεθός τους επιτρέπουν στην πλατεία να αυτονομηθεί από τον γύρω αστικό ιστό και να ισχυροποιήσει τον ζητούμενο χαρακτήρα της ως τοπόσημο, προσφέροντας ταυτόχρονα την καταλυτική τους επίδραση στο μικροκλίμα της πλατείας.

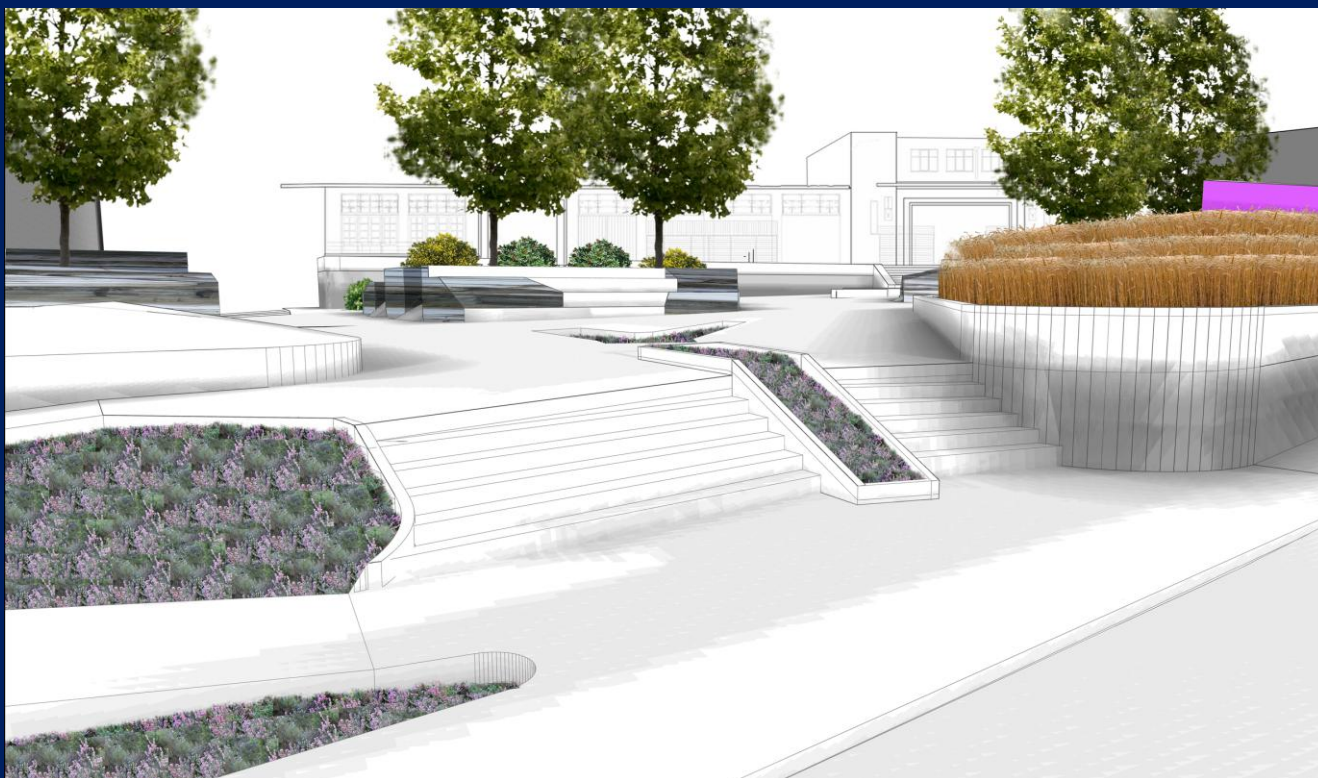

(εικ. 32 Η κύρια πρόσβαση από τον εμπορικό πεζόδρομο της οδού Κριεζώτου και σχεδιάγραμμα των αξόνων κίνησης – οπτικών από αυτό το σημείο)

7.2/ Κύρια πρόσβαση και άξονες κίνησης

Πλατεία αγοράς Χαλκίδας / Ένας δημόσιος διάλογος για τον δημόσιο χώρο
Μεταπτυχιακή Διατριβή / Αθανάσιος Γ. Πάτσαλης

Το σημείο της πρόσβασης στην πλατεία από τον εμπορικό πεζόδρομο της οδού Κριεζώτου (που θεωρήθηκε η πιο σημαντική πρόσβαση) συνδέεται άμεσα, με διακοπή των όγκων «βράχου» που δημιουργεί χαρακτηριστικά καδραρίσματα, τόσο οπτικά όσο και μέσω ευθείας διαδρομής με την κεντρική μαρμάρινη κλίμακα – είσοδο στα κτίρια της αγοράς, τονίζοντας τη σημασία τους, δίνοντας οπτική προοπτική και εξυπηρετώντας την κίνηση και την ενοποίηση πλατείας και κτιρίων. Φυσικά διατηρείται η σύνδεση αυτού του σημείου με την συνέχεια της οδού Κριεζώτου στην απέναντι πλευρά της πλατείας (εικ. 32, 33).

(εικ. 33 Οπτικές φυγές προς τους κύριους άξονες κίνησης από το σημείο της κύριας πρόσβασης του εμπορικού πεζόδρομου της οδού Κριεζώτου σύμφωνα με τη διαμόρφωση της πρότασης, σχέδια υποβάθρου αποτύπωσης αγοράς Μπέλλιου, 2007)

Στην κάθετη με τους προηγούμενους διεύθυνση υπάρχουν δύο βασικοί άξονες κίνησης. Ο πρώτος ξεκινάει από το σημείο πρόσβασης στη βόρεια πλευρά της πλατείας και διασχίζοντάς την περίπου στο μέσον της, ακολουθεί ελαφρά ανηφορική ευθύγραμμη πορεία παράλληλη προς την ανάπτυξη των «βράχων». Πλάι στο πρώτο τμήμα του οργανώνονται καθιστικές γωνιές με φυτεύσεις και σκίαση από χαμηλά δέντρα. Στο δεύτερο τμήμα, το κεντρικό τοίχιο στήριξης της δυτικής εισόδου αυτοκινήτων για το υπόγειο ενισχύεται και χρησιμοποιείται ως ένα εξελισσόμενο ενοποιητικό δομικό στοιχείο με χρώμα, λειτουργώντας παράλληλα ως πλάτη για φυτεύσεις και αναρριχώμενα που δημιουργεί ατμόσφαιρα εσωτερικότητας και προστασίας στους χώρους της πλατείας. Πλάι σε αυτό το τμήμα συναντά κανείς και ακολουθεί ικανού μεγέθους χωμάτινη επιφάνεια, στην οποία αναπτύσσονται αγρωστώδη. Αυτά φέρνοντας και ένα στοιχείο πεδινής υπαίθρου στην πλατεία, καλύπτουν παράλληλα μεγάλο κομμάτι του χρωματιστού τοίχου, ο οποίος με αυτόν τον τρόπο από βαρύ δομικό στοιχείο μετατρέπεται σε φόντο, που αναδεικνύει φυτεύσεις (εικ. 34).

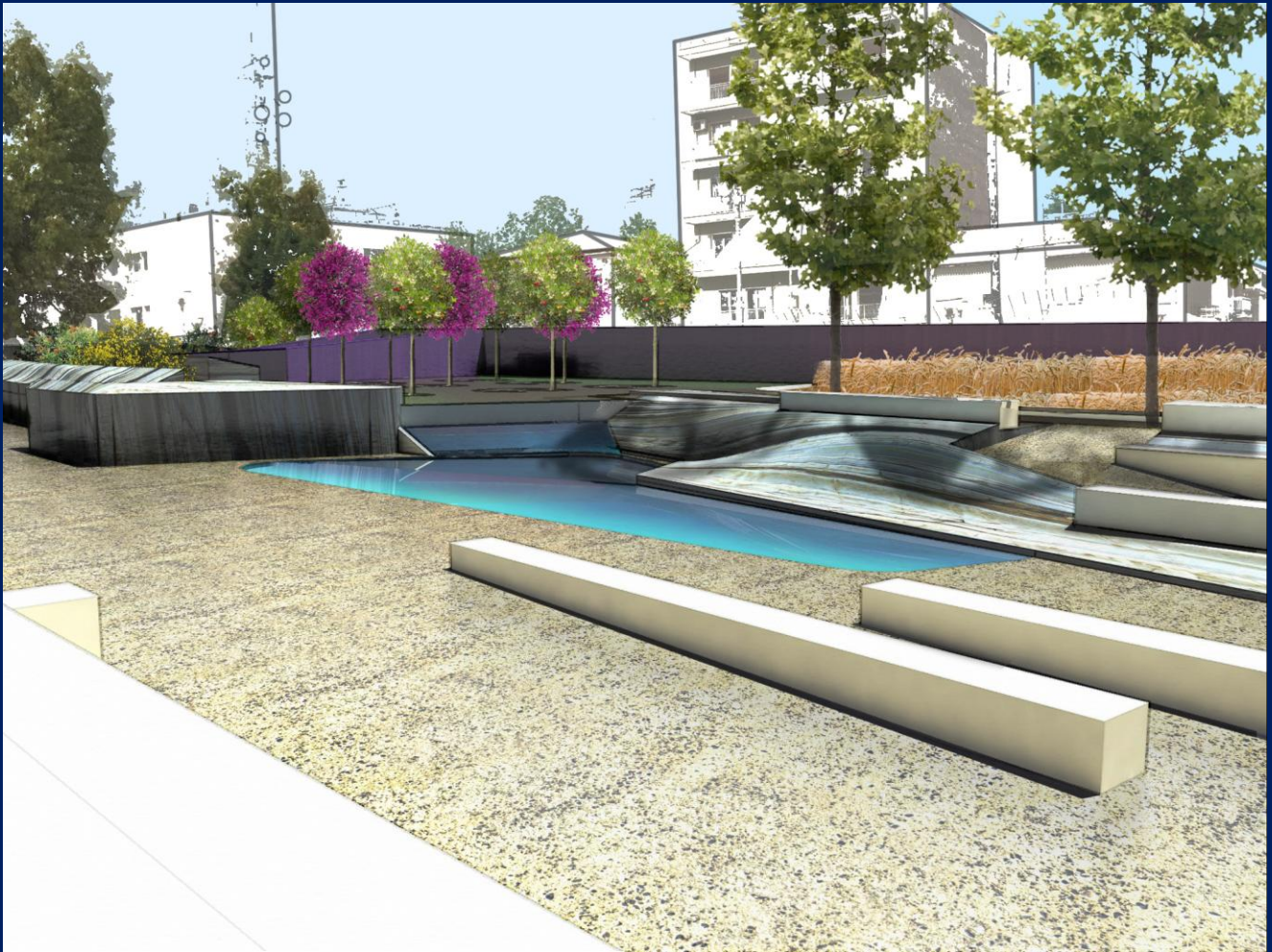

(εικ. 34 Το στοιχείο του έγχρωμου τοίχου όπως φαίνεται από την όψη της οδού Νεοφύτου)

Ο άξονας αυτός καταλήγει σε ελαφρά υπερυψωμένο πλάτωμα, απέναντι από την κεντρική είσοδο των κτηρίων της αγοράς, με σκίαση από χαμηλά δέντρα και ενισχυμένο με φυτεύσεις χαμηλών θαμνωδών και αναρριχώμενων, το οποίο επιλέχθηκε για την ανάπτυξη τραπεζοκαθισμάτων πιθανού μελλοντικού καταστήματος εστίασης που θα στεγαστεί στην αποκατεστημένη «Δημοτική Αγορά». Ο δεύτερος άξονας αντιστοιχεί στο κομμάτι της οδού Νεοφύτου που προτείνεται να πεζοδρομηθεί και περνάει ακριβώς μπροστά από τα κτίρια της αγοράς και τις μαρμάρινες κλίμακες. Το έδαφος της πορείας διαρρηγνύεται από επιμήκεις «ρωγμές» με χώμα, φυτεμένες με χαμηλούς θάμνους.

7.3/ Το κέντρο βάρους

Ο χώρος μπροστά από την κεντρική μαρμάρινη κλίμακα και την εμβληματική είσοδο του κτιριακού συμπλέγματος αντιπροσωπεύει ένα από τα πιο δυναμικά σημεία της σύνθεσης. Σε αυτόν τον χώρο τυχαίνει να βρίσκεται ο εγκαταλειμμένος ημιυπόγειος χώρος του πρώην αναψυκτηρίου. Αυτό το κτιριακό κομμάτι προτείνεται να αφαιρεθεί, καθώς η αφαίρεσή του δεν διαταράσσει τη δομή του υπόλοιπου υπογείου, και γίνεται εκμετάλλευση του διαμορφωμένου βάθους για την δημιουργία δεξαμενής υγρού στοιχείου μαζί με μικρό καταρράκτη. Μηχανισμός ανακύκλωσης των υδάτων που παράγει ήπιο κυματισμό της υδάτινης επιφάνειας φέρνει στο μυαλό ήχους και αισθήσεις του ευρύτερου φυσικού τοπίου, με το ελάχιστο βάθος να επιτρέπει στα παιδιά να παίζουν με το νερό. Εκεί καταλήγει επίσης η παράταξη των τιμεντένιων δομών - βράχων μαζί με τη δενδροστοιχία τους. Το κομβικό αυτό σημείο σύνδεσης αποτελεί πόλο διαχείρισης κινητικότητας και κοινωνικοποίησης. Ενισχυμένο με την εισαγωγή καθιστικών (η κεντρική μαρμάρινη κλίμακα του κτιρίου της αγοράς βέβαια μπορεί να λειτουργήσει και αυτή με την έννοια κερκίδας), του υδάτινου στοιχείου και της σκίασης από τα πλατάνια, που παράγουν ένα εξαιρετικό μικροκλίμα, οργανώνεται τόσο ως πέρασμα αλλά και ως ευχάριστη γωνιά και αναδεικνύεται ως το φυσικό κέντρο της όλης ενότητας (εικ. 35).

(εικ. 35 Άποψη της νέας διαμόρφωσης του χώρου μπροστά από την κεντρική είσοδο των κτιρίων της Αγοράς)

7.4/ Η υψηλή και η χαμηλή γωνιά

Στο βορειότερο άκρο της πλατείας τοποθετείται το υψηλότερο τμήμα «βράχου». Ο όγκος αυτός δύναται να εγκολπώσει και να καλύψει την υπάρχουσα σε αυτό το σημείο ακαλαίσθητη απόληξη του κλιμακοστασίου του υπογείου. Με ράμπα μπορεί κάποιος να ανέβει στο πλάτωμα της κορυφής όπου καθιστικά και φυτεύσεις σε έδαφος με χώμα δημιουργούν έναν προνομιακό υπεριψωμένο χώρο ξεκούρασης και παρατήρησης κάτω από υψηλά δέντρα σκιάς.

Το νότιο τμήμα της πλατείας, καθώς βρίσκεται εκτός των ορίων του υπογείου, σκάβεται ώστε η στάθμη του να φτάσει στο επίπεδο του υποβαθμισμένου μικρού αρχαιολογικού χώρου. Δημιουργείται γύρω από αυτόν μια ευχάριστη γωνιά με καθιστικά προστατευμένα, λόγω φυτεύσεων και υψομετρικής υποβάθμισης, από την όχληση των γύρω δρόμων. Τα αρχαιολογικά ευρήματα έτσι έρχονται στην επιφάνεια, προστατεύονται με στέγαστρο και αναδεικνύονται με φυτεύσεις, αποκτώντας την σημασία και την προβολή που τους αξίζει, προσφέροντας ως ανταπόδοση ένα σημαντικό σημείο ενδιαφέροντος στην πλατεία (εικ. 36).

(εικ. 36 Κάτοψη και τομή διαχείρισης του μικρού αρχαιολογικού χώρου)

7.5/ Προτεινόμενες φυτεύσεις

Οι φυτεύσεις επιλέχθηκαν από τα είδη της χαρακτηριστικής χλωρίδας του νησιού της Εύβοιας. Προτιμήθηκε να μην υπάρξει υπερβολή στον αριθμό των διαφορετικών ειδών ώστε η ομοιοτυπία να προσδώσει δυνατό χαρακτήρα στη σύνθεση (εικ. 37). Προβλέφθηκε μια λειτουργική αναλογία μεταξύ αειθαλών και φυλλοβόλων. Επίσης έγινε προσπάθεια να υπάρχει χρώμα είτε ανθών, είτε βλαστών, είτε καρπών, στις διάφορες φυτεύσεις καθόλη τη διάρκεια του έτους (εικ. 49). Για υψηλά δέντρα επιλέχθηκαν τα πλατάνια (*Platanus orientalis*), (εικ. 38) με την ταυτόχρονη διατήρηση δύο προϋπαρχόντων ευκαλύπτων. Από χαμηλά δέντρα επιλέχθηκαν κουτσουπιές (*Cercis siliquastrum*), (εικ. 39) και κουμαριές (*Arbutus unedo*), (εικ. 40). Για τις θαμνώδεις φυτεύσεις επιλέχθηκαν σχίνα (*Pistacia lentiscus*), (εικ. 41), ροδιές (*Punica granatum*), (εικ. 42), σπάρτα (*Spartium junceum*), (εικ. 43), μυρτιές (*Myrtus communis*), (εικ. 44) και βερβερίδες (*Berberis thunbergii*), (εικ. 45). Το κίτρινο γιασεμί (*Jasminum nudiflorum*), (εικ. 46) χρησιμοποιείται ως αναρριχώμενο και οι εδαφοκαλύψεις γίνονται με ρείκια (*Erica manipuliflora*), (εικ. 47). Παρόλο που η κουμαριά και το ρείκι χρειάζονται όξινο έδαφος, εξαιτίας των θέσεων φύτευσής τους σε ανεξάρτητες λεκάνες η απαίτησή τους αυτή μπορεί να καλυφθεί χωρίς πρόβλημα. Τέλος, όπως προαναφέρθηκε, σε εκτεταμένη επιφάνεια αναπτύσσονται αγρωστώδη. Συγκεκριμένα επιλέχθηκε το είδος (*Calamagrostis acutiflora*), (εικ. 48).

(εικ. 37 Σχεδιάγραμμα φυτεύσεων πρότασης)

***Platanus orientalis*, Platanaceae - Πλατάνι**

(εικ. 38)

Το γνωστό αγαπημένο φυλλοβόλο δέντρο υψηλής και γρήγορης ανάπτυξης με εξαιρετική σκίαση, εμβληματικό σε τοπία της Εύβοιας και ανθεκτικό σε αστικά μεσογειακά παραθαλάσσια περιβάλλοντα.

Cercis siliquastrum, Fabaceae - Κουτσουπιά

(εικ. 39)

Φυλλοβόλο δέντρο μέτριου ύψους αλλά γρήγορης ανάπτυξης, του οποίου τα μωβ άνθη σε γυμνούς ακόμα βλαστούς αποτελούν χαρακτηριστική εικόνα του ευβοϊκού τοπίου. Πολύ ανθεκτικό στο αστικό περιβάλλον με ανθοφορία από τα τέλη Φεβρουαρίου μέχρι και τα τέλη Μαΐου.

Arbutus unedo, Ericaceae - Κουμαριά

(εικ. 40)

Αειθαλές δέντρο μέτριου ύψους που ανακαλεί εικόνες και από τα πιο άγρια τοπία της Εύβοιας. Καλύπτει την ανάγκη για ύπαρξη πρασίνου καθόλη την διάρκεια του έτους. Ανθίζει από μέσα Οκτωβρίου μέχρι μέσα Δεκεμβρίου με λευκά κωδωνόσχημα άνθη. Ιδιαίτερη αισθητική αξία έχει και ο ολοστρόγγυλος καρπός του, χρώματος από κίτρινο μέχρι κόκκινο κατά τη διάρκεια της ωρίμανσης, που υφίσταται στο δέντρο μαζί με τα άνθη την ίδια χρονική περίοδο.

Pistacia lentiscus, Anacardiaceae - Σχίνος

(εικ. 41)

Αειθαλές θαμνώδες που η εικόνα και η οσμή του είναι χαρακτηριστικά της ευβοϊκής υπαίθρου και είναι ανθεκτικό σε ποικιλία συνθηκών. Χρώμα προσφέρουν τα μικρά αλλά πυκνά κίτρινα ή κόκκινα άνθη του κατά τους μήνες Φεβρουάριο – Μάρτιο και στη συνέχεια οι μικροί σφαιρικοί καρποί του που ξεκινούν πράσινοι, γίνονται κόκκινοι και καταλήγουν μαύροι κατά τον Σεπτέμβριο με Δεκέμβριο.

Punica granatum, Punicaceae - Ροδιά

(εικ. 42)

Φυλλοβόλο θαμνώδες αυτοφυές αλλά και δημοφιλής καλλιέργεια των Ευβοέων. Με μικρές απαιτήσεις φροντίδας προσφέρει την υψηλή αισθητική του αξία και χρώμα τόσο λόγω των πορτοκαλοκόκκινων ανθών του από Μάιο μέχρι Αύγουστο όσο και των καρπών του που ωριμάζουν το φθινόπωρο μέχρι και τα τέλη Οκτωβρίου.

Spartium junceum, Fabaceae - Σπάρτο

(εικ. 43)

Άλλο ένα θαμνώδες που η εικόνα του χαρακτηρίζει με τη δυναμική ορθόκλαδη ανάπτυξή και την εντυπωσιακή ανθοφορία το τοπίο της Εύβοιας. Πολύ ανθεκτικό σε δύσκολες ανθρωπογενείς συνθήκες, ανθίζει τους μήνες Απρίλιο – Ιούνιο με άνθη λαμπερού κίτρινου χρώματος.

***Myrtus communis*, Myrticaceae - Μυρτιά**

(εικ. 44)

Αειθαλές θαμνώδες αυτοφυές στην ευβοϊκή ύπαιθρο με λαμπερή, δροσερή εικόνα και αίσθηση. Η φυλλωσιά του αναδύει χαρακτηριστική ευχάριστη οσμή και ανθίζει με όμορφα πυκνά λευκά άνθη από τον Μάιο μέχρι τον Αύγουστο.

***Berberis thunbergii*, Berberidaceae - Βερβερίδα**

(εικ. 45)

Πλατεία αγοράς Χαλκίδας / Ένας δημόσιος διάλογος για τον δημόσιο χώρο
Μεταπτυχιακή Διατριβή / Αθανάσιος Γ. Πάτσαλης

Φυλλοβόλο θαμνώδες συμπαγούς σφαιρικής κόμης. Η Βερβερίδα είναι το φυτό της λίστας που ίσως απαντάται λιγότερο στην Εύβοια. Όμως το πορφυρό χρώμα των φύλλων και των βλαστών του προσφέρουν οπτική ποικιλία όλο τον χρόνο και οι ελάχιστες απαιτήσεις του το κάνουν ιδανικό για μια αστική πλατεία. Διαθέτει επίσης ανοιχτόχρωμη κίτρινη ανθοφορία την άνοιξη.

***Jasminum nudiflorum*, Oleaceae - Κίτρινο Γιασεμί**

(εικ. 46)

Φυλλοβόλο (ημιαειθαλές) αναρριχητικό. Επιλέχθηκε για να συμπληρώσει με την κρεμοκλαδή ανάπτυξή του την εικόνα δομικών στοιχείων της πλατείας. Ιδιαίτερα σημαντική είναι η χειμωνιάτικη ανθοφορία του με κίτρινα άνθη από τον Δεκέμβριο μέχρι τον Μάρτιο.

***Erica manipuliflora*, Ericaceae - Ρείκι**

(εικ. 47)

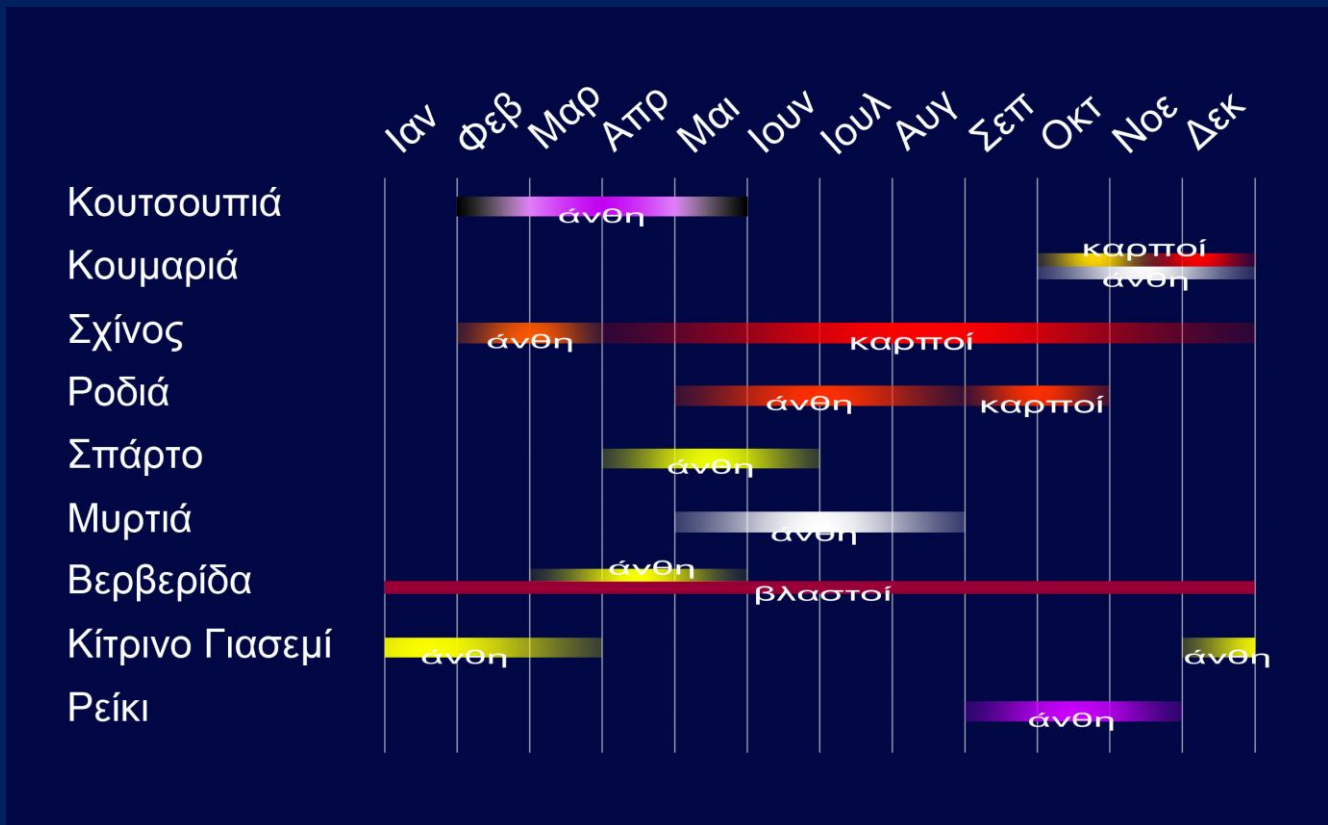
Αειθαλής φρυγανώδης θάμνος με μεγάλη εδαφοκαλυπτική εξάπλωση κοντά στις δασώδεις περιοχές της Εύβοιας. Φυτεύεται ώστε να καλύψει επιλεγμένες επιφάνειες παρτεριών εισάγοντας άλλο ένα στοιχείο της περιβάλλοντος υπαίθρου. Ανθίζει με μωβ άνθη το φθινόπωρο Σεπτέμβριο με Νοέμβριο.

Calamagrostis acutiflora

(εικ. 48)

Το συγκεκριμένο καλλωπιστικό αγρωστώδες επιλέχθηκε για την υψίκορμη ευθυτενή ανάπτυξή του, φτάνοντας ως το 1,80 μ σε ύψος και για μια αίσθηση που φέρνει στο νου φυτών καλλιέργειας.

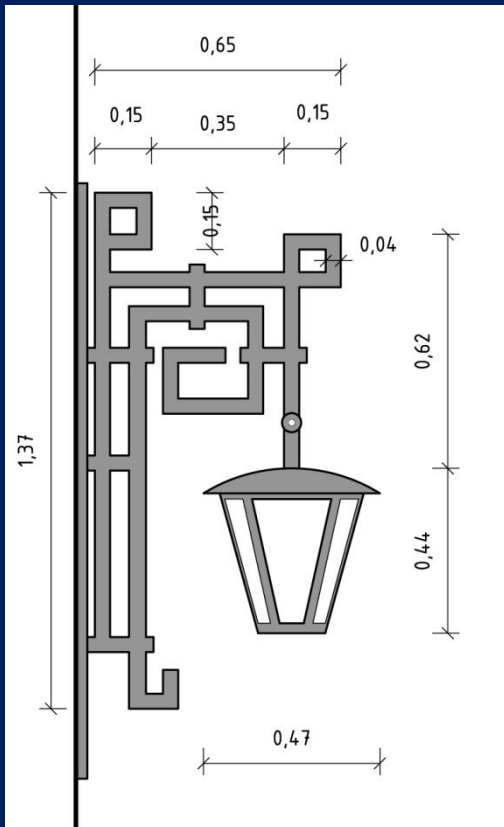

(εικ. 49 Χρονολόγιο χρωμάτων προτεινόμενων φυτεύσεων)

[Πηγές στοιχείων φυτικού υλικού : Ακουμιανάκη-Ιωαννίδου, Α., Ευθυμιάδου, Ε., Τσιγκριστάρης, Κ., (2009), Bettini, A., (2000), www.andronianoι.gr, www.selectree.calpoly.edu, www.filotis.itia.ntua.gr, www.floraebouea.blogspot.com]

7.6/ Άλλα σχεδιαστικά χαρακτηριστικά πρότασης

Με σχεδιαστικούς χειρισμούς οι απολήξεις εξαερισμού του υπογείου ενσωματώνονται στις δομές διαμόρφωσης της πλατείας, καλύπτονται οπτικά από φυτεύσεις, και παύουν να αποτελούν αισθητική όχληση. Για το έδαφος της πλατείας χρησιμοποιείται beton lave με ενσωματωμένα εμφανή βότσαλα, τα οποία μαζί με την υφή και την γλυπτικότητα του υλικού θυμίζουν θαλασσινό τοπίο. Το χυτό υλικό των δαπέδων σκάει σε σημεία για να εμφανιστούν χρωματίνες επιφάνειες με φυτεύσεις εδαφοκαλυπτικών, θαμνωδών και δέντρων. Φροντίζεται ώστε οι φυσικές και διαμορφωμένες κλίσεις των επιφανειών, με την ενσωμάτωση κατάλληλων ανοιχτών υδρορροών, να χρησιμοποιηθούν για τη χειραγώγηση των όμβριων υδάτων ώστε αυτά να κατευθύνονται και να ποτίζουν τις φυτεύσεις, προσδίδοντας βιωσιμότητα στον σχεδιασμό. Όλοι οι χώροι της πλατείας είναι προσβάσιμοι σε “ΑΜΕΑ” με κλίσεις επιφανειών και ραμπών ως 6%. Όλοι οι διάδρομοι κίνησης έχουν πλάτος από ενάμισι μέτρο και πάνω για άνεση στη συνάντηση πεζών με αντίθετες κατευθύνσεις. Φωτιστικά σε κολονοστοιχίες, που συνομιλούν με την αισθητική των μεταλλικών κατασκευών-διακοσμητικών στοιχείων των κτηρίων της αγοράς, τοποθετούνται σε όλες τις πορείες και στα κέντρα των καθιστικών χώρων (εικ. 50). Επίσης, χωνευτά στο έδαφος φωτιστικά γλύφουν με φως τις επιφάνειες των «βράχων» τονίζοντας τις υφές και δίνοντας ιδιαίτερο χαρακτήρα στο τοπίο.

(εικ. 50 Αποτύπωση σχεδίου φωτιστικού υφιστάμενου στα κτίρια της Αγοράς υποψήφιου για τα νέα φωτιστικά της πρότασης για την «Πλατεία Αγοράς», τεύχη Αρχιτεκτονικού Διαγωνισμού 2016-2017)

7.7/ Πρόταση για τα κτίρια της αγοράς

Όσον αφορά τα κτίρια της αγοράς (η εκτενής μελέτη τους υπερβαίνει τα όρια και τις προθέσεις της παρούσας εργασίας), προτείνεται η πλήρης αποκατάστασή τους και διατήρηση της αυθεντικής τους φυσιογνωμίας και λειτουργίας ως σημαντικός παράγοντας ιστορικής μνήμης της πόλης. Την παρούσα μελέτη εκφράζουν και τα λόγια της καθηγήτριας αρχιτεκτονικής στο ΕΜΠ Ελένης Πορτάλιου : *“Η Δημοτική Αγορά της Χαλκίδας είναι ένας αστικός συντελεστής σύμφωνα με το περιεχόμενο που δίνει στον όρο ο διακεκριμένος αρχιτέκτων και ιστορικός της πόλης Aldo Rossi. Ο αστικός συντελεστής υποστασιοποιεί την ύπαρξη της πόλης, συντελεί στο να διατρέχει η πόλη τον χρόνο και παρά τους μετασχηματισμούς να διατηρεί τη συνέχειά της. Η μορφή των αστικών συντελεστών είναι καταλυτική της παρουσίας τους, η μνήμη εδράζεται στη μορφή που υπερβαίνει τη λειτουργία. Αλλά και η λειτουργία περικλείει κοινωνικές διαδικασίες, κοινωνικές σχέσεις και επενδεδυμένα στο χώρο νοήματα. Έτσι αποτελεί και αυτή στοιχείο μνήμης, κυρίως αν η ίδια λειτουργία έρχεται και επανέρχεται στο χρόνο.”* (Ιστολόγιο για τη Δημοτική Αγορά Χαλκίδας στο Facebook, 5/10/2018). Στους ανοικτούς χώρους εντός του κτιριακού συμπλέγματος προτείνεται η φύτευση φυλλοβόλων, ευθυτενούς κορμού και υψηλής κόμης, δένδρων σκίασης και η ανάπτυξη ταρατσόκηπων με χαμηλά ποώδη στα βατά δώματα για την πράσινη εκμετάλλευση των εκτεταμένων αυτών επιφανειών , αποφεύγοντας την αλλοίωση της εικόνας και του ιστορικού χαρακτήρα των διατηρητέων κτιρίων.

8/ ΕΠΙΛΟΓΟΣ – ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Με τον όρο “Δημόσιος Διάλογος”, στην περίπτωση αυτή, θα θέλαμε να εννοείται η, κατά το δυνατόν, ανιδιοτελής, όχι προσχηματική αλλά στοχευμένη και ουσιώδης συνδιαλλαγή απόψεων μεταξύ όσων κατέχουν τη δύναμη να παράγουν αποτελέσματα, όσων λόγω ειδικού βάρους ή συλλογικότητας δύνανται να επηρεάσουν αποφάσεις και όσων επηρεάζονται άμεσα ή και έμμεσα από τα αποτελέσματα αυτά. Η άποψη του απλού πολίτη οφείλει να εκφράζεται και όχι μόνο μέσω της δικής του πρωτοβουλίας και προσπάθειας. Πρέπει να ενθαρρύνεται και να δημιουργούνται οι κατάλληλες συνθήκες και δομές ώστε να της δίνεται βήμα αποτελεσματικής παρουσίας.

Η πραγματικότητα του δημόσιου διαλόγου που παρατίθεται εδώ, εξαιτίας (παντού παρόντων) συγκρουόμενων συμφερόντων και ιδιοτελών δράσεων, απέχει από μια τέτοια εξιδανικευμένη έννοια, ωστόσο δείχνει να βρίσκει έναν δρόμο, να μην χάνει τελείως την ουσία και οπωσδήποτε προσφέρεται για την εξαγωγή χρήσιμων συμπερασμάτων. Επίσης με συγκρατημένη αισιοδοξία κάνουμε την ανακουφιστική διαπίστωση πως η ανεξέλεγκτη αυθαιρεσία μάλλον δεν επικρατεί παντού και πάντα.

Συνειδητοποιώντας τη δύναμη της γνώμης του ο πολίτης οφείλει επιτέλους στον εαυτό του, να αντισταχθεί στην παγιωμένη ρητορική, που ανέχεται ως δεδομένο το ότι, ο δημόσιος χώρος παραμελείται και έρχεται πάντα δεύτερος πίσω από άλλες “προτεραιότητες”. Να σταματήσει, να υποβαθμίζει την ανάγκη του, να περπατήσει και να βιώσει την πόλη του, να αναγνώσει τα ιδιαίτερα περιβαλλοντικά, μορφολογικά, κοινωνικά και ιστορικά στοιχεία, που την απαρτίζουν και την καθορίζουν και να συσχετίσει τον εαυτό του, την ταυτότητά του, με το άμεσο και ευρύτερο περιβάλλον του τόπου του.

Ο Δημόσιος υπαίθριος χώρος είναι λάθος να αντιμετωπίζεται ως υπόλειμμα ή συμπλήρωμα του κτισμένου χώρου. Είναι πρωταγωνιστής και όχι κομπάρσος, ισότιμος ρυθμιστής της λειτουργικότητας του αστικού τοπίου και της ποιότητας της αστικής ζωής.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ – ΠΗΓΕΣ

- Ακουμιανάκη-Ιωαννίδου, Α., Ευθυμιάδου, Ε., Τσιγκριστάρης, Κ., (2009) *Φυτά Κηποτεχνείας*, Εκδόσεις ΟΕΔΒ, Αθήνα 2009
- Βλαστός, Θ., (2012) *Τεύχος Κυκλοφοριακής Τεκμηρίωσης στο πλαίσιο «Προτάσεων έργων αναβάθμισης κεντρικών οδών της πόλης για τον πεζό και τον ποδηλάτη στο πλαίσιο μιας στρατηγικής για τη Βιώσιμη Κινητικότητα»*, ΕΜΠ, Αθήνα 2012
- Γούτου-Φωτοπούλου, Ε., (1986) *Σύσταση και εξέλιξη του Δήμου Χαλκιδέων*, Δήμος Χαλκιδέων, Χαλκίδα 1986
- Ζώμας, Α., Παπαβασιλείου, Μ., (2017) *Δημοτική αγορά Χαλκίδας: πεδίο ζυμώσεων*, Άρθρο στο ηλεκτρονικό περιοδικό Ktirio.gr, www.ktirio.gr/el/κτιρια/διαγωνισμοι/δημοτική-αγορά-χαλκίδας-πεδίο-ζυμώσεων
- Ιστολόγιο για τη Δημοτική Αγορά Χαλκίδας στο Facebook, 5 Οκτωβρίου 2018, www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=2189901277944292&id=1399305920337169&comment_id=2189936174607469
- Ιωαννίδης, Ε. Μ., (2002) *Η Ιστορία του Δήμου Χαλκιδέων, 1836-2000*, Εταιρία Ευβοικών Σπουδών, Χαλκίδα 2002
- Καλέμης, Α., (2002) *Εύβοια και Σκύρος, Ιστορική περιήγηση*, Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Εύβοιας, Χαλκίδα 2002
- Κάρκαλης, Γ., (2005) *Ώρες ευθύνης Η «Χαμένη Τιμή» της Πολιτικής Ευθύνης*, Άρθρο στην Εφημερίδα Ευβοϊόραμα, Φύλλο 46, Μάιος 2005
- Κουκά, Α., (2020) *Δημοτική Αγορά Χαλκίδας: Ένα ιστορικό κτιριακό συγκρότημα θα αποκτήσει και πάλι ζωή*, Άρθρο στην Εφημερίδα Πρώτο Θέμα, 16 Οκτωβρίου 2020, www.protothema.gr/culture/article/1055809/dimotiki-agoras-halkidas-ena-istoriko-ktiriako-sugrotima-tha-apoktisei-kai-pali-zoi/
- Κούκουρας, Α., (2018) *Δημοτική Αγορά Χαλκίδας: Μια ιστορία 32 χρόνων θλίψης*, Άρθρο στην ηλεκτρονική Εφημερίδα Stereanews.gr, 12 Σεπτεμβρίου 2018, www.stereanews.gr/2018/09/12/dimotiki-agera-chalkidas-mia-istoria-32-xronwn-thlipsis/

- Κρίκου, Π., Παλόγου, Κ., (2013) *Επανάχρηση της Δημοτικής Αγοράς στη Χαλκίδα και διαμόρφωση της πλατείας Αγοράς*, Διπλωματική Εργασία, ΕΜΠ, Αθήνα 2013
- Μουρσελλά, Μ. (2005) *Έκθεση για τη Δημοτική Αγορά Χαλκίδας*, Δήμος Χαλκιδέων, Χαλκίδα 2005
- Μπέλλιου, Φ. (2007) *Αποτύπωση-Τεκμηρίωση-Αποκατάσταση ΔΑΧ*, Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία, Πανεπιστήμιο Leuven, Leuven 2007
- Ομάδα πρωτοβουλίας πολιτών για τη διάσωση και επαναλειτουργία της δημοτικής αγοράς Χαλκίδας, (2014) Δελτία Τύπου, www.dimotikiagorahalkidas.wordpress.com/%ce%b4%ce%b5%ce%bb%cf%84%ce%af%ce%b1-%cf%84%cf%8d%cf%80%ce%bf%cf%85/
- Παπαγρηγορίου, Ι., (1953) *Η Σημερινή Χαλκίς*, Πανευβοϊκό Βήμα, Χαλκίδα 1953
- Σαρηγιάννης, Γ. (2005) *Έκθεση για τη Δημοτική Αγορά Χαλκίδας*, ΕΜΠ, Αθήνα 2005
- Σταυρίδης, Σ., (2014) *Για τη Δημοτική Αγορά της Χαλκίδας και το χώρο των κοινών*, Άρθρο στην Περιοδική Έκδοση “Αρχιτέκτονες”, τεύχος 14-15, Σεπτέμβριος 2014
- Τεχνική Υπηρεσία Δήμου Χαλκιδέων (2016) *Προκήρυξη και συνοδευτικά τεύχη Ανοικτού Αρχιτεκτονικού Διαγωνισμού Προσχεδίων με θέμα «Αποκατάσταση, ανάδειξη, ανάπτυξη και λειτουργική επανένταξη της Δημοτικής Αγοράς Χαλκίδας καθώς και ανάπτυξη των επιφανειών της γειτνιάζουσας Πλατείας Αγοράς» του Δήμου Χαλκιδέων 2016-2017*, Δήμος Χαλκιδέων, Χαλκίδα 2016
- Τζαναβάρα, Χ., (2016) *Μάχη με «αόρατα» συμφέροντα*, Άρθρο στην Εφημερίδα των Συντακτών, 27 Φεβρουαρίου 2016, www.efsyn.gr/nisides/mnimeia-tis-polis/60289_mahi-me-aorata-symferonta
- Τράτσα, Μ., (2014) *«Μνημείο» χαρακτηρίστηκε η Δημοτική Αγορά Χαλκίδας*, Άρθρο στην Εφημερίδα Το Βήμα, 14 Μαρτίου 2014, www.tovima.gr/2014/03/14/culture/mnimeio-xarakteristike-i-dimotiki-agora-xalkidas/
- Φρεμεντίτης, Σ., (2005) *Ήταν κάποτε μια αγορά*, Άρθρο στην Εφημερίδα Κυριακάτικη Ελευθεροτυπία, 12 Ιουνίου 2005
- Χριστοφίδου, Α., (2005) *Επανεξέταση του χαρακτηρισμού ως Νεώτερου Μνημείου της Δημοτικής Αγοράς Χαλκίδος*, Έκθεση 1^{ης} Εφορίας Νεώτερων Μνημείων Αττικής, Εφημερίδα Πανευβοϊκόν Βήμα, 9 Ιουνίου 2005

- www.andronianoι.gr/
- www.archaiologia.gr/blog/2014/03/17/τον-εκ-νέου-χαρακτηρισμό-ως-μνημείου-τ/
- www.archaiologia.gr/blog/2014/12/17/δημοτική-αγορά-χαλκίδας-θα-χαρακτηρι/
- Bettini, A., (2000) *Χίλιες ιδέες-millepianete*, Μετάφραση και Επιμέλεια ελληνικής έκδοσης Βαϊόπουλος, Θ., Εκδόσεις Βαϊόπουλος, Θ., Αθήνα 2000
- www.eviaportal.gr/dimopratesitai-ergo-dimotikis-agoras-chalkidas/
- www.filotis.itia.ntua.gr/
- www.floraeuboea.blogspot.com/
- www.greekarchitects.gr, (2010) *Η Δημοτική Αγορά Χαλκίδας και η σχέση της με το μέλλον της πόλης*, Άρθρο στο ηλεκτρονικό περιοδικό greekarchitects.gr, 10 Νοεμβρίου 2010
- www.greekarchitects.gr, (2014) *Δημοτική Αγορά Χαλκίδας*, Άρθρο στο ηλεκτρονικό περιοδικό greekarchitects.gr, 18 Φεβρουαρίου 2014
- www.greekarchitects.gr, (2014) *Διάσωση και αποκατάσταση της Δημοτικής Αγοράς Χαλκίδας*, Άρθρο στο ηλεκτρονικό περιοδικό greekarchitects.gr, 21 Φεβρουαρίου 2014
- www.greekarchitects.gr, (2015) *Πρόταση της Αρχιτεκτονικής Σχολής ΕΜΠ για τη Δημοτική Αγορά Χαλκίδας*, Άρθρο στο ηλεκτρονικό περιοδικό greekarchitects.gr, 28 Απριλίου 2015
- www.kimis-aliveriou.gr/
- www.selectree.calpoly.edu/
- Tense-Architecture-Network, (2017) *Piazza and Market of Chalkis_Competition_Honorable Mention*, www.facebook.com/Tense-Architecture-Network-493667450701518/photos/?tab=album&album_id=1363470060387915

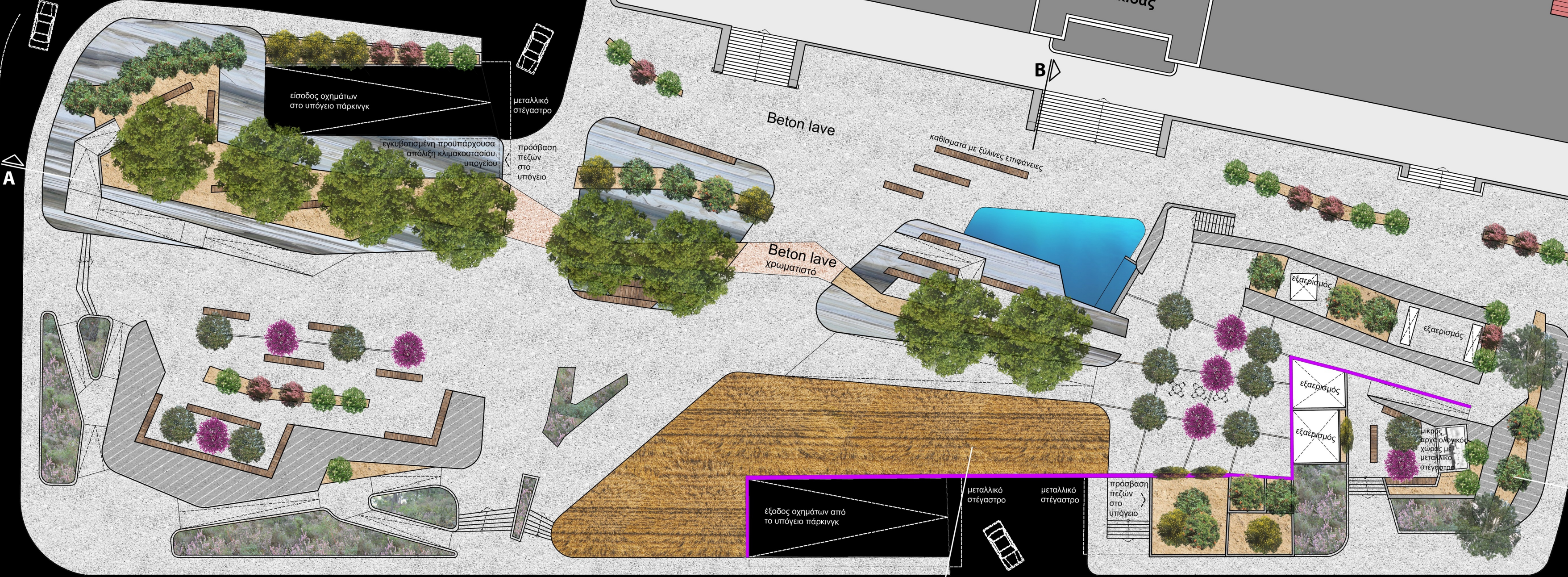
Οδός Παπαδημητρίου

Οδός Κριεζιώτου

Οδός Νεοφύτου

Κτίριο
"Δημοτικής Αγοράς"
Χαλκίδας

B

είσοδος οχημάτων στο υπόγειο πάρκινγκ

εγκυβισμένη προϋπάρχουσα απόληξη κλιμακοστασίου υπογείου

πρόσβαση πεζών στο υπόγειο

Beton lave

καθίσματα με ξύλινες επιφάνειες

Beton lave χρωματιστό

εξαερισμός

εξαερισμός

εξαερισμός

εξαερισμός

μικρός αρχιτεκτονικός χώρος με μεταλλικό στέγαστρο

έξοδος οχημάτων από το υπόγειο πάρκινγκ

μεταλλικό στέγαστρο

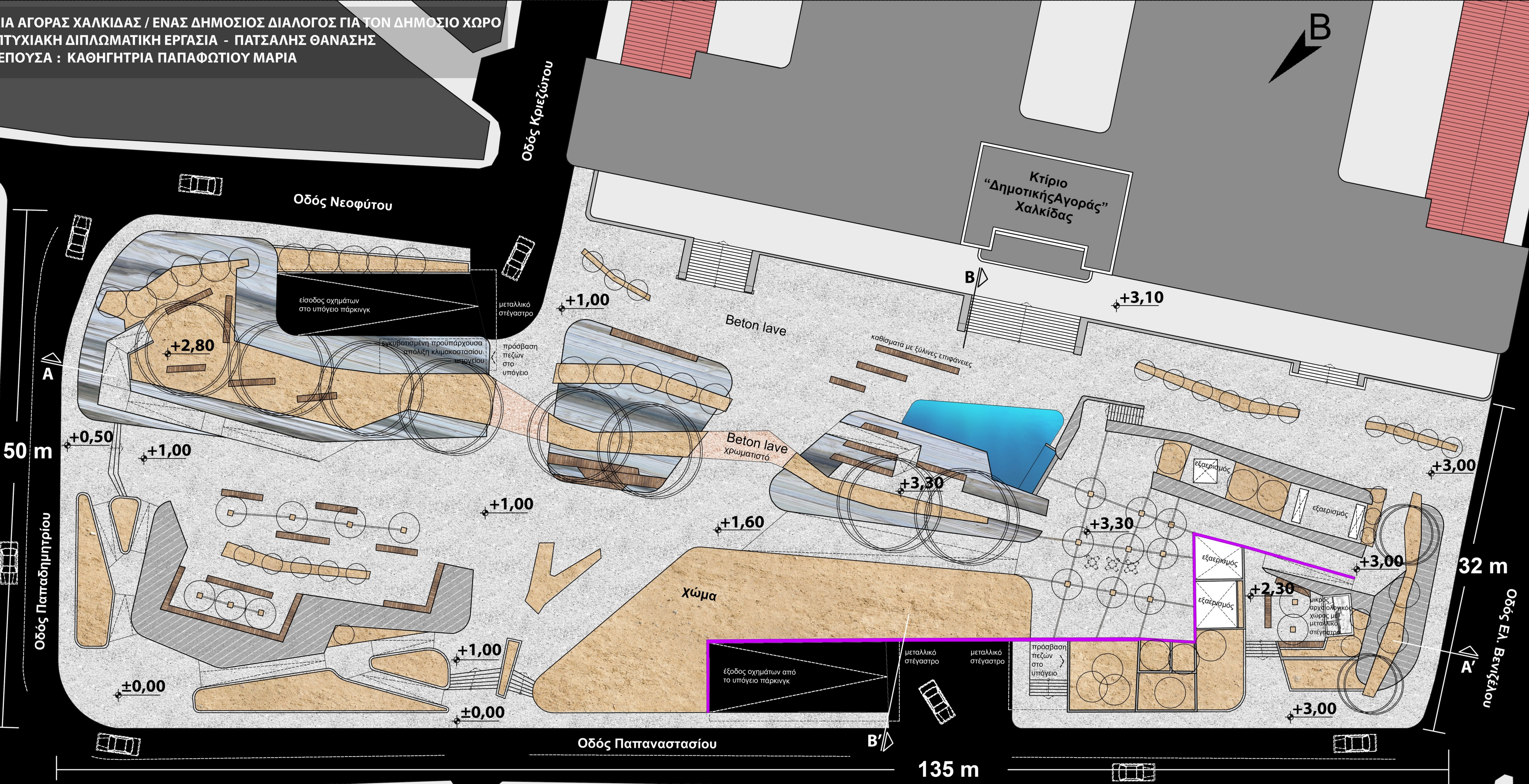
μεταλλικό στέγαστρο

πρόσβαση πεζών στο υπόγειο

Οδός Παπαναστασίου

Οδός Κριεζιώτου
(Κεντρικός Εμπορικός Πεζόδρομος)

MASTERPLAN

Οδός Κριεζιώτου
 (Κεντρικός
 Εμπορικός
 Πεζόδρομος)

**MASTERPLAN ΜΕ ΥΨΟΜΕΤΡΙΚΕΣ
 ΣΤΑΘΜΕΣ**

ΠΛΑΤΕΙΑ ΑΓΟΡΑΣ ΧΑΛΚΙΔΑΣ / ΕΝΑΣ ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΔΗΜΟΣΙΟ ΧΩΡΟ
ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ - ΠΑΤΣΑΛΗΣ ΘΑΝΑΣΗΣ
ΕΠΙΒΛΕΠΟΥΣΑ : ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ ΠΑΠΑΦΩΤΙΟΥ ΜΑΡΙΑ

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

ΕΥΚΑΛΥΠΤΟΣ
Eucalyptus globulus, Myrtaceae

ΡΟΔΙΑ
Punica granatum, Punicaceae

ΣΠΑΡΤΟ
Spartium junceum, Fabaceae

ΒΕΡΒΕΡΙΔΑ
Berberis thunbergii, Berberidaceae

ΜΥΡΤΙΑ
Myrtus communis, Myricaceae

ΣΧΙΝΟΣ
Pistacia lentiscus, Anacardiaceae

ΚΟΥΜΑΡΙΑ
Arbutus unedo, Ericaceae

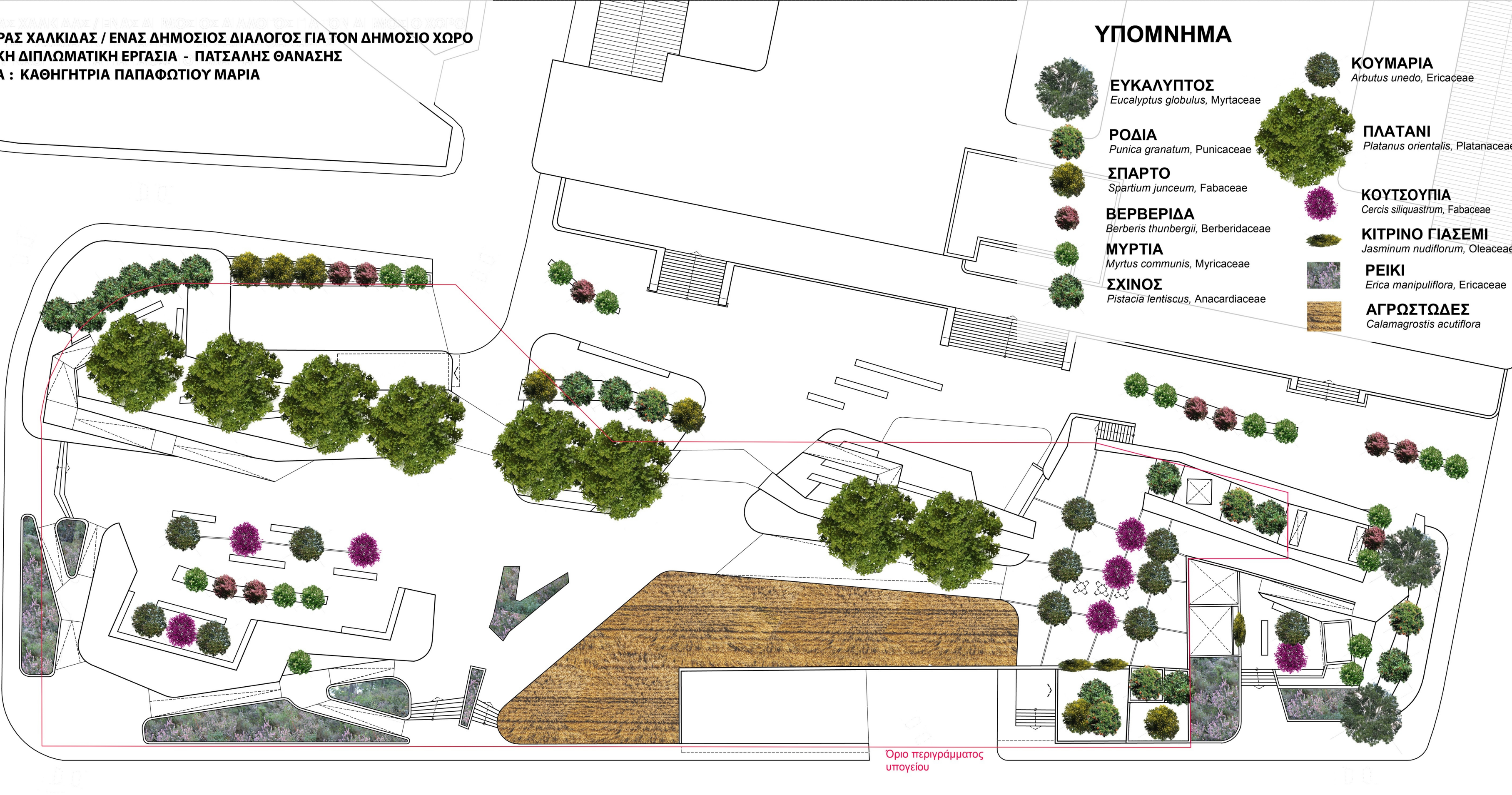
ΠΛΑΤΑΝΙ
Platanus orientalis, Platanaceae

ΚΟΥΤΣΟΥΠΙΑ
Cercis siliquastrum, Fabaceae

ΚΙΤΡΙΝΟ ΓΙΑΣΕΜΙ
Jasminum nudiflorum, Oleaceae

ΡΕΙΚΙ
Erica manipuliflora, Ericaceae

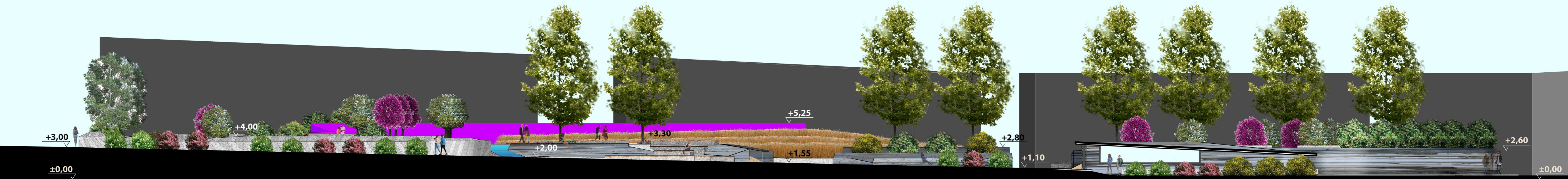
ΑΓΡΩΣΤΩΔΕΣ
Calamagrostis acutiflora

Όριο περιγράμματος
υπογείου

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΦΥΤΕΥΣΕΩΝ

ΠΛΑΤΕΙΑ ΑΓΟΡΑΣ ΧΑΛΚΙΔΑΣ / ΕΝΑΣ ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΔΗΜΟΣΙΟ ΧΩΡΟ
ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ - ΠΑΤΣΑΛΗΣ ΘΑΝΑΣΗΣ
ΕΠΙΒΛΕΠΟΥΣΑ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ : ΠΑΠΑΦΩΤΙΟΥ ΜΑΡΙΑ

ΟΨΗ ΠΛΑΤΕΙΑΣ ΑΠΟ ΟΔΟ ΝΕΟΦΥΤΟΥ

ΠΛΑΤΕΙΑ ΑΓΟΡΑΣ ΧΑΛΚΙΔΑΣ / ΕΝΑΣ ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΔΗΜΟΣΙΟ ΧΩΡΟ
ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ - ΠΑΤΣΑΛΗΣ ΘΑΝΑΣΗΣ
ΕΠΙΒΛΕΠΟΥΣΑ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ : ΠΑΠΑΦΩΤΙΟΥ ΜΑΡΙΑ

ΟΨΗ ΠΛΑΤΕΙΑΣ ΑΠΟ ΟΔΟ ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

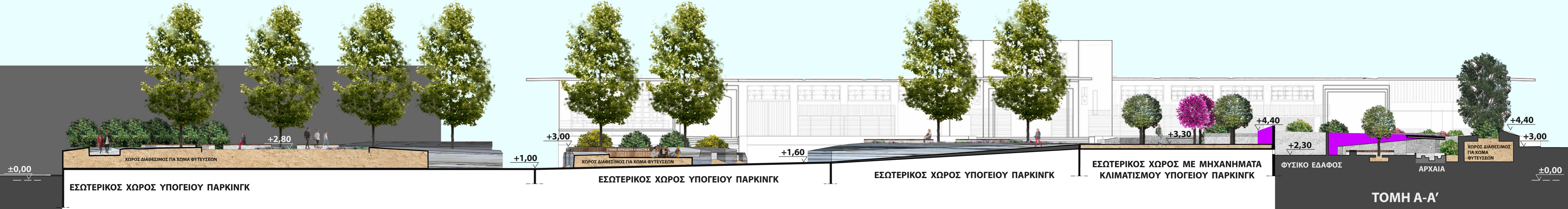
ΟΨΗ ΠΛΑΤΕΙΑΣ ΑΠΟ ΟΔΟ ΠΑΠΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ

**ΠΛΑΤΕΙΑ ΑΓΟΡΑΣ ΧΑΛΚΙΔΑΣ / ΕΝΑΣ ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΔΗΜΟΣΙΟ ΧΩΡΟ
ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ - ΠΑΤΣΑΛΗΣ ΘΑΝΑΣΗΣ
ΕΠΙΒΛΕΠΟΥΣΑ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ : ΠΑΠΑΦΩΤΙΟΥ ΜΑΡΙΑ**

ΟΨΗ ΠΛΑΤΕΙΑΣ ΑΠΟ ΟΔΟ ΒΕΝΙΖΕΛΟΥ

ΠΛΑΤΕΙΑ ΑΓΟΡΑΣ ΧΑΛΚΙΔΑΣ / ΕΝΑΣ ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΔΗΜΟΣΙΟ ΧΩΡΟ
ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ - ΠΑΤΣΑΛΗΣ ΘΑΝΑΣΗΣ
ΕΠΙΒΛΕΠΟΥΣΑ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ : ΠΑΠΑΦΩΤΙΟΥ ΜΑΡΙΑ

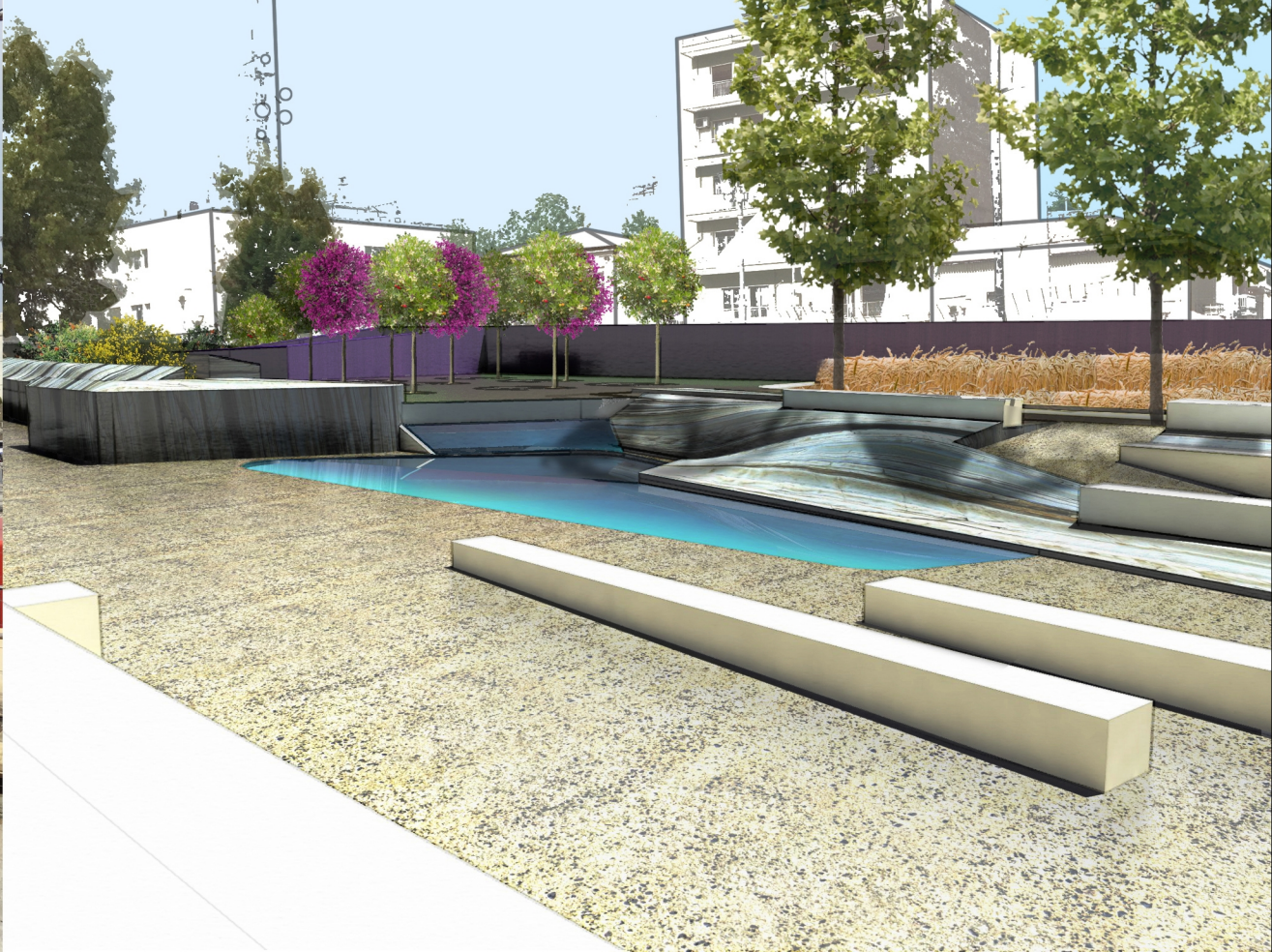

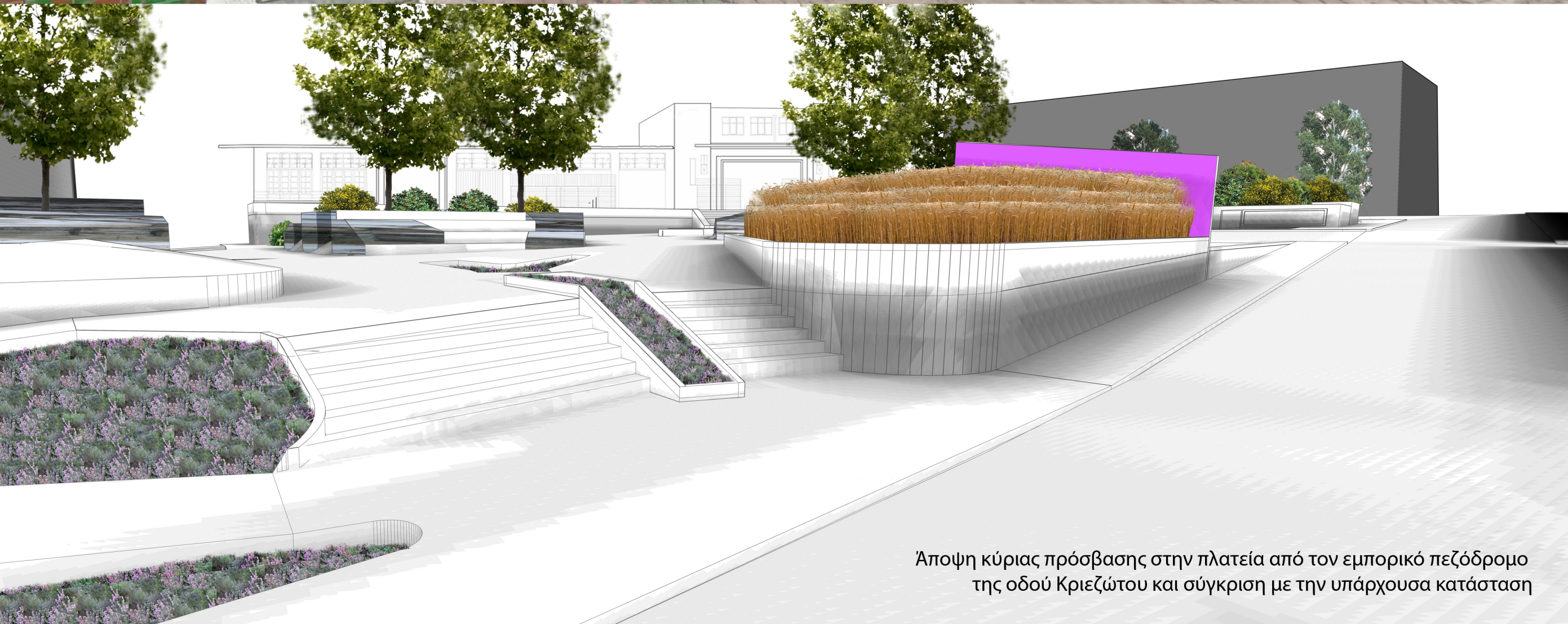
ΠΛΑΤΕΙΑ ΑΓΟΡΑΣ ΧΑΛΚΙΔΑΣ / ΕΝΑΣ ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΔΗΜΟΣΙΟ ΧΩΡΟ
ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ - ΠΑΤΣΑΛΗΣ ΘΑΝΑΣΗΣ
ΕΠΙΒΛΕΠΟΥΣΑ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ : ΠΑΠΑΦΩΤΙΟΥ ΜΑΡΙΑ

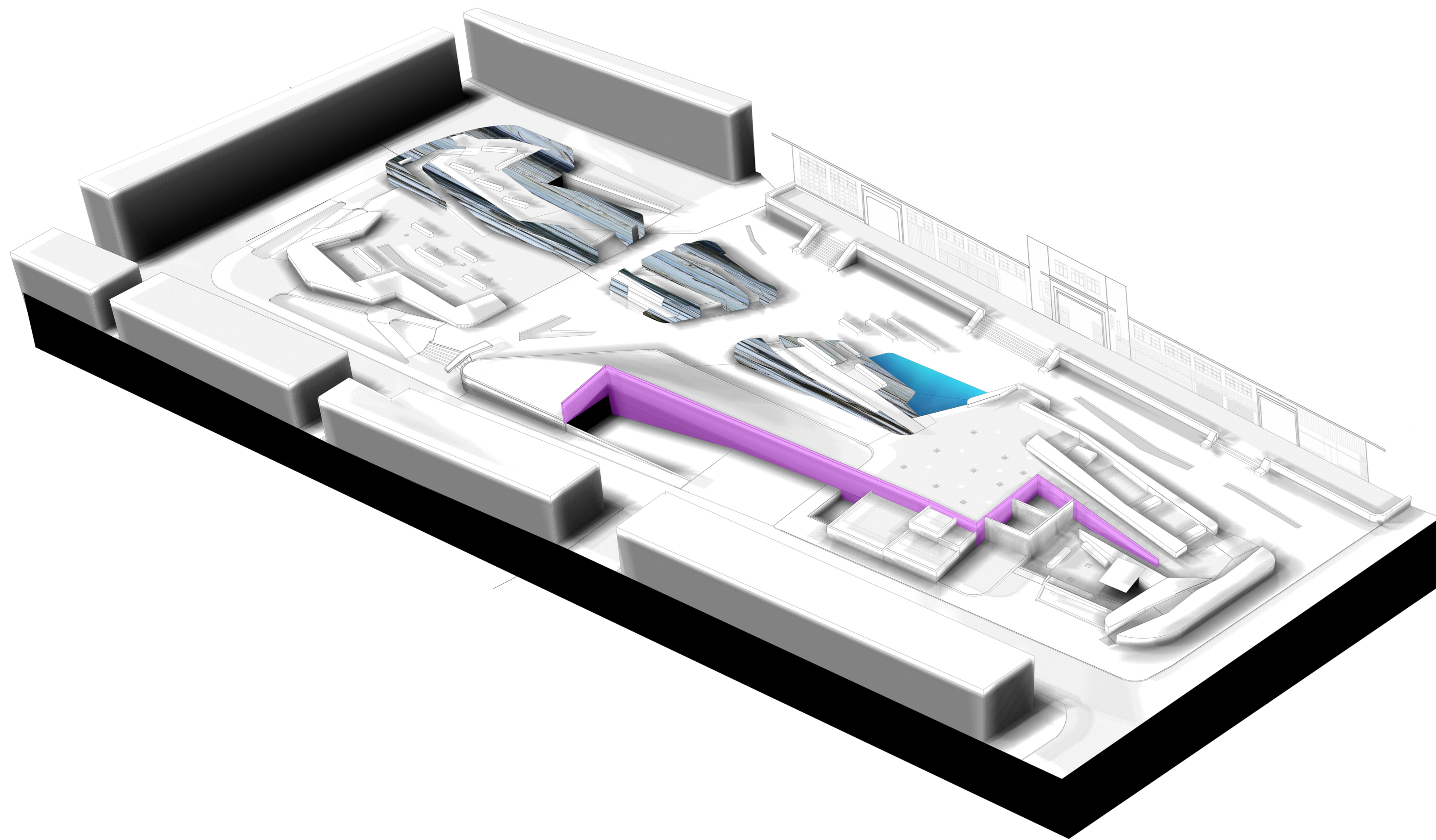

Άποψη από την είσοδο των κτιρίων της Αγοράς και σύγκριση με την υπάρχουσα κατάσταση

Άποψη κύριας πρόσβασης στην πλατεία από τον εμπορικό πεζόδρομο της οδού Κριεζώτου και σύγκριση με την υπάρχουσα κατάσταση

Συνολικό Αξονομετρικό